

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
834

7 67 1123
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
Διευθυντού του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ἀθηνῶν

Παπασπύρου (Νικολ.)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΜΕ ΠΟΛΛΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΑΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ
ΚΑΙ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Σύμφωνα με τὸ Ἐπίσημον Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
Δ. Τζακᾶ - Σ. Δελαγραμμάτικα
ἀριθ. βιβλ. 362 τοῦ ἐτ. 1947 8

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜ. ΤΖΑΚΑ, ΣΤΕΦ. ΔΕΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ καὶ Σία
ΙΔΡΥΘΕΙΣ Τῶν 1876
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 65
ΑΘΗΝΑΙ
1947

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
834

Τὰ γνήσια αντίτυπα ἔχουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου.

[Faint handwritten signature]

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΦΘΟΓΓΟΙ

Λόγος—Πρότασις.

Ἡ μητέρα ἐτοιμάζει τὸ φαγητόν.

Ὁ Νίκος παίζει εἰς τὸν κήπον.

Ἡ Ἑλένη τρώγει, ὁ Τάκης μελετᾷ.

Ὁ λόγος λέγεται ἢ ὁμιλία μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζομεν τὰς σκέψεις μας.

Τὰς σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας μας ἐκδηλώνομεν, ὁμιλοῦντες ἢ γράφοντες.

Ὁ λόγος λοιπὸν εἶναι 2 εἰδῶν *προφορικὸς* καὶ *γραπτὸς*.

Πρότασις λέγεται μία ἀπλῆ, μικρὴ ὁμιλία, ἢ ὁποία φανερῶνει ἓνα σωστὸ νόημα.

Γύμνασμα. Νὰ γράψητε καὶ σεῖς 5 μικρὰς προτάσεις.

Ἀσκήσις. Νὰ εὑρητε 5 μικρὰς προτάσεις εἰς τὸ βιβλίον σας.

Λέξεις.

Ἡ πρότασις ἀποτελεῖται ἀπὸ λέξεις. Αἱ λέξεις εἶναι ἀπλαῖ καὶ σύνθετοι.

Ἀπλῆ λέγεται ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μόνην λέξιν : *μητέρα* — *οἰκία*.

Σύνθετος λέγεται ἡ λέξις ἢ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἢ καὶ περισσοτέρας λέξεις ἠνωμένας : *φίλο-σοφος*, *σύν-τροφος*—*ἀκρό-πολις*.

Ἀσκήσις 1. Γράψατε 5 λέξεις ἀπλᾶς καὶ 5 συνθέτους.

Ἀσκήσις 2. Χωρίσατε τὰς ἀπλᾶς ἀπὸ τὰς συνθέτους :

ἀγρὸς — ἀγορανόμος — πατήρ — ἀνθόκηπος — δενδροφυτεία — βιβλίον — λούζομαι — καταβαίνω — περίτρομος — πλατύφυλλος — θρανίον — τράπεζα — συγγενὴς — ἀστυνόμος.

Σ υ λ λ α β α ι.

Παί-ζω, τε-τρά-δι-ον, ἔ-γρα-ψα.

Συλλαβαί λέγονται τὰ μικρὰ μέρη πού χωρίζεται ἡ λέξις.

1) Ἡ λέξις λέγεται :

Μονοσύλλαβος ὅταν ἔχη μίαν συλλαβὴν : πῶς — εἰς — καί.

Δισύλλαβος ὅταν ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο συλλαβάς : τρέ-χω, κῆ-πος.

Τρισύλλαβος ἐκείνη, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς : οἰ-κί-α ἢ-μέ-ρα.

Πολυσύλλαβος λέξις εἶναι ἐκείνη, πού ἔχει πολλὰς συλλαβάς :

πα-ρά-θυ-ρον, κα-θα-ρί-ζω.

2) Ἡ συλλαβὴ λέγεται :

Ἀήγουσα ἐκείνη, πού εἶναι εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : κῆ - **πος**.

Παραλήγουσα ἐκείνη ἢ συλλαβὴ, πού εἶναι δευτέρα ἀπὸ τὸ τέλος, πρὸ τῆς ληγούσης : κῆ - **πος**.

Προπαραλήγουσα λέγεται ἢ συλλαβὴ πού εἶναι τρίτη ἀπὸ τὸ τέλος, πρὸ τῆς παραληγούσης : **Στέ** - φα - **νος**.

Γύμνασμα 1. Γράψατε 5 μονοσυλλάβους, 5 δισυλλάβους, 5 τρι-συλλάβους καὶ 5 πολυσυλλάβους ἀπὸ τὸ βιβλίον σας.

Γ ρ ά μ μ α τ α.

Θ-έ — λ-ω ν-ά φ-ά — γ-ω

Αἱ συλλαβαί ἀποτελοῦνται ἀπὸ γράμματα.

Γράμματα εἶναι τὰ σημεῖα πού γράφομεν διὰ νὰ παραστήσωμεν τὰς ἀπλᾶς φωνάς. Αἱ φωναὶ τῶν γραμμάτων λέγονται **φθόγγοι**.

Τὰ γράμματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24 καὶ κάθε ἓνα ἔχει ἰδικήν του φωνὴν καὶ ἰδικόν του ὄνομα.

Εἶναι τὰ ἑξῆς :

Μικρὰ : α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Κεφαλαῖα : Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

Τὰ 24 αὐτὰ γράμματα ἀποτελοῦν τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον.

Γραμματικὴ λέγεται τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸ ὁποῖον μανθάνομεν νὰ ὀμιλοῦμεν καὶ νὰ γράφομεν χωρὶς λάθος μὲ τὰ γράμματα.

Τὰ γράμματα διαιροῦνται εἰς **φωνήεντα** καὶ **σύμφωνα**.

Φωνήεντα.

Φωνήεντα λέγονται τὰ γράμματα, πὺν ἔχουν δυνατὴν φωνήν.

Τὰ φωνήεντα κάμνουν καὶ μόνα των συλλαβὴν καὶ εἶναι

7 : *a - ε - η - ι - ο - υ - ω*

Τὰ φωνήεντα διαιροῦνται εἰς :

Μακρὰ : *η - ω* διότι οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἐπρόφερον μὲ παρατεταμένην φωνήν.

Βραχέα : *ε - ο* διότι τὰ ἐπρόφερον μὲ σύντομον φωνήν.

Δίχρονα : *α - ι - υ* διότι οἱ ἀρχαῖοι ἄλλοτε τὰ ἐπρόφερον ὡς μακρὰ καὶ ἄλλοτε ὡς βραχέα.

Μακρὰ συλλαβὴ λέγεται ἐκείνη, ἣ ὁποία ἔχει μακρὸν φωνῆεν.

Βραχεῖα λέγεται ἐκείνη, πὺν ἔχει βραχὺ φωνῆεν.

Διὰ τὰ δεῖξωμεν ἕνα μακρὸν φωνῆεν, γράφομεν ὑπεράνω τὸ σημεῖον (—), ὅταν εἶναι βραχὺ, τὸ σημεῖον (·). Π.χ. *γλῶσσα—ψυχή*.

Γύμνασμα 1. Γράψατε ἀπὸ τὸ βιβλίον σας 5 λέξεις αἱ ὁποῖαι νὰ ἔχουν τὴν λήγουσαν μακρὰν, 5 λέξεις μὲ τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν.

Γύμνασμα 2. Εἰς τὰς παρακάτω λέξεις γράψατε ἐπάνω ἀπὸ τὰ μακρὰ φωνήεντα τὸ σημεῖον (—) καὶ ἀπὸ τὰ βραχέα τὸ σημεῖον (·).

Σωτῆρ - πόλεμος - τρώγομεν - ὑψηλὸς - βλέπω - λόγος - φωνάζω - κεραυνὸς - πετεινὸς - ἐκείνος - γελοῖος - ὄρατος - φυ-τεύ-ο-μεν - τοῦτο - δίκαι-ος - τελει-ώνω.

Σύμφωνα.

Σύμφωνα λέγονται τὰ γράμματα, πὺν δὲν ἔχουν δυνατὴν φωνήν καὶ μόνα των δὲν κάμνουν συλλαβὴν.

Τὰ σύμφωνα εἶναι 17 : *β - γ - δ - ζ - θ - κ - λ - μ - ν - ξ - π - ρ - σ - τ - φ - χ - ψ*

Τὰ σύμφωνα τὰ διαιροῦμεν εἰς **ἄφωνα**, **ἡμίφωνα** καὶ **διπλά**.

1. Τὰ ἄφωνα εἶναι 9 καὶ διαιροῦνται εἰς τρία :

α. **Ὀυρανισκόμενα** : *κ - γ - χ* πὺν προφέρονται μὲ τὸν οὐρανίσκον.

β. **Χειλόφωνα** : *π - β - φ* πὺν προφέρονται μὲ τὰ χεῖλη.

γ. **Ὀδοντόφωνα** : *τ - δ - θ* πὺν προφέρονται μὲ τοὺς ὀδόντας.

2. Τὰ ἡμίφωνα εἶναι 5 καὶ διαιροῦνται εἰς 3 :

α. Ὑγρά : λ - ρ τὰ ὁποῖα προφέρονται μὲ τὴν γλῶσσαν.

β. Ἐνρινα μ - ν πού προφέρονται μὲ τὴν ῥίνα.

γ. Τὸ συριστικὸν σ (ς)

3. Διπλά εἶναι τὰ ξ - ξ - ψ πού γίνονται ἀπὸ δύο γράμματα.

Τὸ ξ γίνεται ἀπὸ τὰ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ κόραξ = (κόρακς).

Τὸ ψ ἀπὸ τὰ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ = ἄραψ (ἄραβς).

Τὸ ξ ἀπὸ τὸ σ + δ καὶ ἄλλα σύμφωνα.

Γύμνασμα. Γράψατε 5 λέξεις αἱ ὁποῖαι νὰ ἀρχίζουσιν ἀπὸ οὐρανισκόφωνον (κ - γ - χ = κᾶθισμα - γάλα - χυλός). 5 ἀπὸ χειλόφωνον. 5 ἀπὸ ὀδοντόφωνον, 2 ἀπὸ ἔνρινον, 2 ἀπὸ ὑγρὸν καὶ 5 ἀπὸ διπλᾶ γράμματα.

Δίφθογοι.

Δίφθογος λέγεται, ὅταν δύο φωνήεντα, προφέρονται μὲ μίαν φωνήν εἰς τὴν ἰδίαν συλλαβήν.

Αἱ δίφθογοι εἶναι 8 κύριαι καὶ 3 καταχρηστικαί.

Κύριαι : εἰ - οἰ - υἱ — αυ - ευ - ηυ — αἰ - ου

Καταχρηστικαί : α - η - φ

Κανόνες. 1ος. Τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος τίθεται εἰς τὸ δεύτερον φωνήεν τῆς διφθόγου π. χ. αὔριον.

2ος. Ὅταν θέλωμεν νὰ προφέρωμεν χωριστὰ τὰ γράμματα τῆς διφθόγου γράφομεν εἰς τὸ δεύτερον τὰ **διαλυτικὰ σημεῖα** (·) π. χ. Μάϊος - ἄϋπνος.

3ος. Ὅλαι αἱ δίφθογοι εἶναι μακραί. Μόνον ἡ αἰ καὶ ἡ οἰ ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως, χωρὶς ἄλλο γράμμα εἶναι βραχεῖαι π. χ. γλῶσσαι - κῆποι - καί.

Γύμνασμα 1ον. Γράψατε 8 λέξεις νὰ ἔχουν ἀπὸ μίαν δίφθογον.

Ἀσκησις 2α. Ἀντίγράψατε τὰς παρακάτω λέξεις καὶ βάλετε κάτω ἀπὸ κάθε δίφθογον μίαν γραμμὴν π. χ. κῆ ποι.

Αἴσθημα—αὐγή—ώραῖοι—ὕψηλοι—οἰκία—εὐτυχής—στρατιῶται—στρατηγοὶ—μαθηταί—ἠύχθη—υἰοθητῶ—εἰκόνες—ἱερεὺς—τελειώνω—δίκαιος—οὐρανός—αὐλή.

Συλλαβισμός.

Συλλαβισμὸς λέγεται τὸ χωρίσμα μιᾶς λέξεως εἰς κανονικὰς συλλαβάς.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

1) Ένα σύμφωνον μεταξύ δύο φωνηέντων χωρίζεται με τὸ ἀκόλουθον φωνῆεν π. χ. ἔχομεν—γάλα=ἔ-χο-μεν—γά-λα.

2) Δύο ὅμοια σύμφωνα χωρίζονται π.χ. γλῶσσα=γλῶσ-σα.

3) Δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων, ἂν ἀπὸ αὐτὰ τὰ σύμφωνα ἀρχίζη λέξις Ἑλληνικῆ χωρίζονται με τὸ ἀκόλουθον φωνῆεν: ἄγνωστος=ἄ-γνω-στος (γνώμη—σιῆθος) ἀστραπή=ἀ-στρα-πή—(στρῶμα).

Ἄν δὲν ἀρχίζη Ἑλληνικῆ λέξις ἀπ' αὐτά, χωρίζονται τὸ ἓνα με τὸ προηγούμενον καὶ τὸ ἄλλο ἢ τὰ ἄλλα δύο με τὸ ἀκόλουθον φωνῆεν π. χ. ἀνθρῶπος=ἀν-θρῶ-πος, ἄρκτος=ἄρ-κτις, ἀρπάζω=ἀρ-πά-ζω.

4) Αἱ σύνθετοι λέξεις χωρίζονται εἰς τὰ μέρη των π. χ. δυσ-τυχής, προ-βλέπω. Ἄν συμβῆ ἔκθλιψις τότε χωρίζονται ὡς ἀπλαῖ π. χ. παρέχω = πα-ρέ-χω | ὑπάγω = ὑ-πά-γω | πρω-τα-θλη-τής.

Γύμνασμα. Χωρίσατε τὰς κάτωθι λέξεις εἰς συλλαβὰς :

Μαθητής, ἀγαθός—ἐκεῖνος, ὑψηλός—μέλισσα, θάλασσα, ἀλλά, πολλοί, ὄλοι, ἔρχομαι, ἄρτος, ἑορτή, κίτρινος, ἀφρός, ὄρφανός, ἀμνός, ὄσφρησις, στυλπνός, ἄγγελος—ἄπλυτος, λαμπρός — ὄλα — ἡμέρα — πρωταγωνιστής.

Τόνοι.

Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς· ὀξεῖα (´) βαρεῖα (˘) καὶ περισπωμένη (ˉ).

Ὀξεῖαν θέτομεν :

1) Εἰς κάθε βραχεῖαν συλλαβὴν θέτομεν ὀξεῖαν: θέλω, πόνος.

2) Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν ὅταν τονίζεται θέτομεν πάντοτε ὀξεῖαν: σήμερα, τράπεζα.

3) Εἰς τὴν παραλήγουσαν θέτομεν πάντοτε ὀξεῖαν ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά:

βασιλεύ-ω, κή-που, θή-κη, μή-τηρ.

Περισπωμένην θέτομεν :

1) Εἰς τὴν μακρὰν παραλήγουσαν ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι βραχεῖα: π.χ. φεῦ-γε—σχολεῖ-ον—κεντοῦ-σε.

Βαρεῖαν θέτομεν μόνον εἰς τὴν λήγουσαν. Τὴν μεταχειρίζονται μόνον εἰς τὰ βιβλία οἱ συγγραφεῖς, π.χ. αὐτὸς—σοφῆ.

Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ ἢ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται π.χ. τῆς θαλάσσης—τοῦ σχολείου—ὁ προφήτης.

Γύμνασμα 1. Τονίσατε τὰς κατωτέρω λέξεις :

Πρέπει νὰ τρωγῆς ἄργα. Οἱ κηποι τοῦ θεοῦ ἔχουν δενδρα. Αἱ πολιτεῖαι τῶν ἀνθρωπῶν εἶναι καθαραὶ. Εἰς τὰς πόλεις καὶ τοὺς κηπους φυτεοῦν δενδρα. Εἶχα ἓνα ὠραῖον μῆλον. Εἶχομεν — εἶδον — εἶδομεν — ἐκέντουσε — ἐκέντουσαμεν — ἤλθε — ἥλιος — τρωγε — μείνε, εἶχε — εἶχετε.

Εἶδη λέξεων ὡς πρὸς τὸν τονισμόν.

1) Ὁξύτονος λέγεται μία λέξις ὅταν παίρνη ὀξεῖαν ἢ βαρεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν π. χ. τὰ καλά, ἡ φωνή—αὐτός.

2) Παροξύτονος ὅταν παίρνη ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν π. χ. θέλω — τότε — τώρα.

3) Προπαροξύτονος ὅταν ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, π. χ. σήμερα — ἄνθρωπος — τετράδιον,

4) Περισπωμένη λέγεται ἡ λέξις, πού ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν ἀγαπῶ — τραγουδεῖ — ἐδῶ — ἐκεῖ.

5) Προπερισπωμένη ὅταν παίρνη περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν π. χ. χῶμα — εἶδε — μῆλον.

Γύμνασμα. Γράψατε ἀπὸ τὸ βιβλίον σας 5 λέξεις ἀπὸ κάθε εἶδος

Ὁξύτονοι :	Περισπώμεναι : . . . . .
Παροξύτονοι :	Προπερισπώμεναι : . . . . .
Προπαροξύτονοι :	

Ἄτονοι λέξεις.

Ἄτονοι λέξεις, πού δὲν παίρουν κανένα τόνον εἶναι αἱ κάτωθι :

- 1) Τέσσαρα ἄρθρα : ὁ ἢ οἱ αἱ.
- 2) Τρεῖς προθέσεις : ἐν εἰς ἐκ (ἐξ).
- 3) Οἱ σύνδεσμοι : εἰ (=ἐάν) ὡς (=καθώς).
- 4) Τὸ μόριον : οὐ (=ὄχι).

Γύμνασμα. Νὰ γράψετε ἀπὸ τὸ βιβλίον σας 5 λέξεις ἀτόνους.

Πνεύματα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο : ψιλὴ (Ψ) καὶ δασεῖα (Ψ').

Πνεύματα θέλουν :

- 1) Αἱ λέξεις, πού ἀρχίζου ἀπὸ φωνῆν : ἐξοχή — ἀστραπή.
- 2) Ἐκείναι, πού ἀρχίζου ἀπὸ δίφθογγον : εἰκὼν — οὐρανός.

Ψιλὴ παίρουν αἱ περισσότεραι λέξεις.

Δασεῖαν θέλουν ἐκείναι αἱ λέξεις πού ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ὄ· π. χ. ὕπνος—δύναμιον καὶ πολλαὶ ἄλλαι λέξεις.

Δασεῖαν παίρνουν τὰ ἄρθρα ὄ—ἦ—οἶ—αἶ.

Γύμνασμα. Γράψατε ἀπὸ τὸ βιβλίον σας 10 λέξεις μὲ δασεῖαν καὶ 10 μὲ ψιλὴν.

ΠΑΘΗ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΦΘΟΓΓΩΝ

1. Ἐκθλιψις.

Ἐκθλιψις λέγεται ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελευταίου βραχέος φωνήεντος τῆς προηγουμένης λέξεως, ὅταν ἡ ἐπομένη ἀρχίξῃ ἀπὸ φωνῆεντος: ἀπὸ—ἐδῶ=ἀπ' ἐδῶ | κατὰ—αὐτὰ=κατ' αὐτὰ.

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ φωνήεντος πού ἔφυγε γράφεται ἡ **ἀπόστροφος** (°) π. χ. μετὰ—ὀλίγον=μετ' ὀλίγον.

Ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἔχῃ δασεῖαν τότε ἂν ἡ προηγουμένη τελειώῃ εἰς κ—π—τ τὰ τρέπει εἰς χ—φ—θ π. χ.

ἀπὸ ἐσπέρας = ἀπ' ἐσπέρας = ἀφ' ἐσπέρας

κατὰ ἐκάστην = κατ' ἐκάστην = καθ' ἐκάστην.

Γύμνασμα. Νὰ γίνῃ ἐκθλιψις εἰς τὰς παρακάτω λέξεις:

Μετὰ ἔμοῦ — κατὰ ἔμοῦ — κατὰ ἡμέραν—ἀντὶ ἄλλου—ἐπὶ ὄπλου — κατὰ ἐκλογὴν — κατὰ ὕπνον—μετὰ ἡμῶν — κατὰ ὁδὸν ἄλλὰ ἡμεῖς — ἐπὶ ἀμάξης — ἐπὶ ἄρματος — ὑπὸ ἡμῶν — διὰ ἔμοῦ.

2. Ἀφαίσεις.

Ἡ **ἀφαίσεις** εἶναι τὸ ἀντίθετον ἀπὸ τὴν ἐκθλιψιν.

Ἀφαίσεις εἶναι ἡ ἀποβολὴ τοῦ ἀρχικοῦ βραχέος φωνήεντος τῆς ἐπομένης λέξεως ὅταν ἡ προηγουμένη τελειώῃ εἰς μακρὸν φωνῆεν π. χ.

μοῦ ἔκαμε = μοῦ ἔκαμε | ἐγὼ ἐφάνην = ἐγὼ ἔφάνην

Καὶ ἐδῶ μπαίνει ἡ ἀπόστροφος εἰς τὴν θέσιν τοῦ φωνήεντος πού ἔφυγε.

3. Κρᾶσις

Τὸ ἐλάχιστον = τοῦλάχιστον | θὰ ἔχω = θᾶχω.

Κρᾶσις λέγεται ἡ συγχώνευσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τῆς προηγούμενης λέξεως μετὰ τὸ ἀρχικὸν φωνῆεν τῆς ἐπομένης.

Αἱ δύο λέξεις γίνονται μία.

Σημεῖον τῆς κράσεως εἶναι ἡ κορωνίς (°).

4. Συναίρεσις.

Τιμάω = τιμῶ | ἀγαπάεις = ἀγαπᾶς.

Εἰς τὴν **συναίρεσιν** γίνεται συγχώνευσις δύο φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ δίφθογγου εἰς τὴν ἰδίαν λέξιν εἰς ἓν φωνῆεν μακρὸν ἢ δίφθογγον.

Τὸ φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογγος ποὺ γίνεται ἀπὸ τὴν συναίρεσιν εἶναι μακρὸν καὶ περισπᾶται ἂν τονίζεται. ἀνθε-α=ἀνθη-νκά-ω=νικῶ.

Ἑγκλιτικαὶ λέξεις.

Βοηθὸς μου = βοηθός μου | κῆπος μου = κῆπός μου.

Ὁρισμένοι μονοσύλλαβοι καὶ δισύλλαβοι λέξεις, προφέρονται τόσον στενὰ μετὰ τὴν προηγούμενην λέξιν, ὥστε ἢ χάνουν τὸν τόνον τῶν ἢ τὸν ἀναβιβάζουν εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης.

Ἑγκλιτικαὶ λέξεις εἶναι :

- 1) Αἱ ἀντωνυμίαι: **μου**—**μοι**—**μέ**, **σοῦ**—**σοί**—**σέ**, **μᾶς**, **τούς**.
- 2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία: **τίς**, **τί**, **τινός**, **τινὰ** κ.λ.π.
- 3) Τὰ ἀόριστα ἐπιρρήματα **ποῦ** (=κάπου), **πῶς** (=κάπως), **ποτέ** (=μίαν φοράν).

Ὁ τόνος τοῦ ἐγκλιτικοῦ ἀποβάλλεται.

1) Ὄταν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν π. χ. **φωνή μου, σοφοί τινες.**

2) Ὄταν ἡ προηγούμενη λέξις ἔχη ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν εἶναι μονοσύλλαβον π. χ. **οἰκία τις— φίλος μου.**

Ὁ τόνος τοῦ ἐγκλιτικοῦ μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης ὡς ὀξεῖα :

1) Ὄταν ἡ προηγούμενη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν π. χ. **ἄνθρωπός τις, ἄνθρωποί τινες.**

2) Ὄταν ἡ προηγούμενη λέξις ἔχη περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν π. χ. **κῆπός τις— δῶρά τινα.**

3) Όταν η προηγουμένη λέξις είναι άττονος: εϊ-τέ, = εϊτε | οδ-τέ = αϊτε, εϊς τινα, ὄστε, μήτε, ὄσπερ, εϊθε, καίτοι. Αϊ λέξεις αϊται γράφονται ήνωμένα.

Γύμνασμα 1. Τονίσατε τās κατωτέρω λέξεις:

Κυριος τις—χρηματα τινα — φιλοι τινες—εις τινα κητρον — εκ τινος χωριου—τā τετραδια μου — τā ζῶα μας—καλῶς μας ήλθες—τὸ δῶρον σας—φιλος τις—γεωργοι τινες.

Γύμνασμα 2. Εύρετε εις τὸ μάθημά σας ἐγκλιτικās λέξεις και ἀντιγράφατε αϊτάς.

Σημεϊα τῆς στίξεως.

Σημεϊα τῆς στίξεως εϊναι ἐκεϊνα, τā ὁποϊα χρησιμοποιουῦμεν εις τὸν γραπτὸν λόγον και εϊναι τā ἐξῆς :

- 1) Ἡ **τελεία** (.) πὸν σταματῶμεν και ἀρχίζομεν μὲ κεφαλαϊον.
- 2) Τὸ **κόμμα** (,) πὸν χωρίζομεν τās προτάσεις και τās λέξεις.
- 3) Ἡ **ἄνω τελεία** (°) πὸν κάμνομεν ὀλιγωτέραν διακοπήν ἀπὸ τὴν τελείαν και μακροτέραν ἀπὸ τὸ κόμμα.
- 4) Τὸ **θαυμαστικὸν** (!) μὲ τὸ ὁποϊον ἐκφράζομεν θαυμασμόν, λύπην, χαράν, ἐκπλήξιν.
- 5) Ἡ **διπλῆ τελεία** (:) φανερώνει ὅτι ἀκολουθοῦν και ἄλλα σχετικā.
- 6) Ἡ **παρένθεσις** ( ) ἐντὸς τῆς ὁποϊας γράφομεν λέξεις και φράσεις, πὸν θέλομεν νὰ ἐξηγήσωμεν ἢ νὰ παραλείψωμεν.
- 7) Τὸ **ἐρωτηματικὸν** (;) μὲ τὸ ὁποϊον ἐρωτῶμεν.
- 8) Τā **ἀποσιωπητικā** (...) φανερώνουν ὅτι σιωπῶμεν κάτι και δὲν τελειῶνομεν τὴν φράσιν δι' ἓνα ὄρισμένον λόγον.
- 9) Ἡ **παύλα** (—) φανερώνει εις τὸν διάλογον ὅτι ὁμιλεϊ ἄλλος.
- 10) Τā **εἰσαγωγικā** (« ») πὸν κλείουν λόγους, ὅπως ἀκριβῶς ἔχουν λεχθῆ.
- 11) Τὸ **ἐνωτικὸν** (-) τίθεται εις τὸ τέλος τῆς σειρῆς ὅταν δὲν χωρῆ νὰ γραφῆ ἢ λέξις ὀλόκληρος και ἓνα μέρος γράφεται εις τὴν ἐπομένην σειράν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Μέρη τοῦ λόγου λέγονται τὰ εἶδη τῶν λέξεων, πού μεταχειρίζομεθα ὅταν ὁμιλῶμεν ἢ γράφωμεν.

Τὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι 10 : ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ῥῆμα, μετοχή, πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ πρῶτα 6 κλίνονται καὶ λέγονται κλιτά.

Κλιτά εἶναι τὰ: ἄρθρον, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ῥῆμα καὶ μετοχή.

Τὰ ἄλλα 4 δὲν κλίνονται καὶ λέγονται ἄκλιτα.

Ἄκλιτα εἶναι τὰ: Πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

Πτώσεις—Γένος—Ἀριθμοί.

Πτώσεις λέγονται αἱ μορφαί, πού παίρνουν τὰ ὀνόματα ὅταν τὰ μεταχειρίζομεθα· π. χ. τὸ σχολεῖον - τοῦ σχολείου - τὰ σχολεῖα.

Αἱ πτώσεις εἶναι 5: Ὀνομαστική, Γενική, Δοτική, Αἰτιατική καὶ Κλητική.

Τὰ **γένη** εἶναι 3: ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον. Τὸ ἀρσενικόν παίρνει τὸ ἄρθρον **ὁ**. Τὸ θηλυκόν τὸ ἄρθρον **ἡ** καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄρθρον **τό** π. χ. ὁ κῆπος, ἡ μηλέα, τὸ θρανίον.

Οἱ **ἀριθμοί** εἶναι 2 : Ὁ Ἐνικός πού φανερώνει ἓνα πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα, καὶ ὁ Πληθυντικός πού φανερώνει πολλά· π. χ. ὁ λαγός—οἱ λαγοί, ἡ φωνή—αἱ φωναί.

Θέμα — Κατάληξις — Χαρακτήρ.

Κατάληξις λέγεται τὸ τελευταῖον μέρος τῆς λέξεως, τὸ ὁποῖον μεταβάλλεται : οὐραν-δς - οὐραν-οθ—ταμί-ας - ταμί-ου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Θέμα ἢ εἶσα λέγεται τὸ μέρος τῆς λέξεως πρὸς τὴν ἀρχήν, πού δὲν μεταβάλλεται : οὐραν-ὸς οὐραν-οῦ | ταμί-ας ταμί-ου.

Χαρακτήρ λέγεται τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος π. χ. : μαθητ-ῆς — κῆπ-ος — ταμί-ου.

Ὅταν ὁ χαρακτήρ εἶναι κ—γ—χ λέγεται οὐρανισκόφωνος καὶ τὸ ὄνομα οὐρανισκωφόνηκτον· π. χ. κόρακ-ος.

Ὅταν εἶναι π—β—φ λέγεται χειλόφωνος χαρακτήρ καὶ τὸ ὄνομα χειλωφωνόληκτον· π. χ. τὸν ἄραβ-α.

Ὅταν ὁ χαρακτήρ τ—δ—θ λέγεται ὀδοντόφωνος καὶ τὸ ὄνομα ὀδοντοφωνόληκτον· π. χ. τὴν ἐλπίδ-α.

Ὅταν ὁ χαρακτήρ εἶναι φωνῆεν τὸ ὄνομα λέγεται φωνηεντόληκτον· π. χ. ἡ πόλι-ς.

Ὅταν ὁ χαρακτήρ μ—ν λέγεται ἔνρινος καὶ τὸ ὄνομα ἐνρινόληκτον· π. χ. τὸν λιμέν-α.

Ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα λ—ρ λέγονται ὑγρόληκτα καὶ σ σιγμόληκτα· π. χ. τὴν μητέρ-α.

Α'. ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ι. Τὰ Ἄρθρα.

πατήρ — ὁ πατήρ
μήτηρ — ἡ μήτηρ
τράπεζα — ἡ τράπεζα

ἀδελφή — ἡ ἀδελφή
θρανίον — τὸ θρανίον
Κώστας — ὁ Κώστας

Ἄρθρα λέγονται αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις **ὁ ἢ τὸ** πού θέτομεν πρὸ τῶν ὀνομάτων, ὅταν ὀμιλοῦμεν διὰ ἓνα ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα.

Τὰ ἄρθρα κλίνονται :

	Ἐνικός	Ἀριθμὸς	
	Ἀρσενικόν	Θηλυκόν	
Ὄνομαστικὴ	ὁ	ἡ	τὸ
Γενικὴ	τοῦ	τῆς	τουῦ
Δοτικὴ	τῷ	τῇ	τῷ
Αἰτιατικὴ	τὸν	τὴν	τὸ
Κλητικὴ	ὦ	ὦ	ὦ

	Πληθυντικός	Ἀριθμὸς	
	Ἀρσενικόν	Θηλυκόν	Οὐδέτερον
Ὄνομαστική	οἱ	αἱ	τά
Γενική	τῶν	τῶν	τῶν
Δοτική	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Αἰτιατική	τούς	τάς	τά
Κλητική	ὦ	ὦ	ὦ

1. Τὰ ἄρθρα **ὁ ἢ οἱ αἱ** παίρνουν δασείαν.
2. ἄρθρα κλητικὴν δὲν ἔχουν καὶ παίρνουν τὸ ἐπιφώνημα **ὦ**.
3. Τὰ ἄρθρα εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ περισπῶνται — τῆς - τῆ - τῶν - ταῖς.

Γύμνασμα. Εἰς τὰ παρακάτω ὀνόματα θέσατε τὰ ἄρθρα.

—Πρόβατον—. ὕδωρ—. γραμμὴ—. οὐρανός. βιβλίον—. σχολεῖα—. ποταμούς—. καλοὶ—. δένδρα—. ἀγρούς—. μήτηρ—. ἔλαφος—. δυναταὶ φωναί—. λευκὸς χάρτης—. εὐγενεῖς μαθηταί—. ὑψηλὸν ὄρος—

2. Ὄνόματα οὐσιαστικά.

ὁ Νίκος, ὁ λέων, τὸ θρανίον, τὸ μῆλον.

Οὐσιαστικά λέγονται αἱ λέξεις ποὺ φανερῶνουν πρόσωπον, ζῶον, ἢ πρᾶγμα.

Τὰ οὐσιαστικά εἶναι δύο εἰδῶν: **Συγκεκριμένα** καὶ **Ἀφηρημένα**.

1. **Συγκεκριμένα οὐσιαστικά** λέγονται ἐκεῖνα ποὺ φανερῶνουν αἰσθητὰ πρόσωπα, ζῶα, ἢ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν π. χ. **ἡ χελιδὼν - ἡ οἰκία - τὸ πλοῖον - ἡ Μαρία.**

2. **Ἀφηρημένα οὐσιαστικά** λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα φανερῶνουν πρᾶξιν, κατάστασιν καὶ ιδιότητα π. χ. **ἡ γραφὴ - ἡ καῦσις - ἡ πρόσθεσις - ἡ δυστυχία - ἡ εὐγένεια - ἡ λευκότης - ἡ ἐπιμέλεια.**

Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται **Κύρια** καὶ **Προσηγορικά**.

1. **Κύρια** λέγονται τὰ οὐσιαστικά ποὺ φανερῶνουν ἓνα ὠρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα π. χ. **ὁ Κώστας - ἡ Λάρισα - ὁ Μαραθῶν.**

Κύρια εἶναι :

α) Ὅσαι λέξεις φανερῶνουν τὸ μικρὸν μας ὄνομα π. χ. **Νίκος - Ἐλένη.**

β) Ὅσαι φανερώνουν τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα π. χ. *Χριστόπουλος - Μανρίδης*.

γ) Τὰ ὀνόματα τοποθεσιῶν, πόλεων, ποταμῶν, βουνῶν, κλπ. π. χ. *Ἑλλάς - Κηφισία - Μέγαρο - Ὑμηττός - Πηνεός*.

Ὅλα τὰ κύρια γράφονται μὲ κεφαλαῖον γράμμα.

2. Προσηγορικά λέγονται τὰ οὐσιαστικά, ποὺ φανερώνουν ἓνα πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα ἀπὸ τὰ πολλὰ ὅμοια π. χ. τὸ θρανίον - τὸ παιδίον - ἡ κότα - τὸ πτηνόν.

Αἱ **κλίσεις** ποὺ κλίνονται τὰ ὀνόματα εἶναι 3. **Πρώτη, Δευτέρα,** καὶ **Τρίτη**.

Γύμνασμα 1. Γράψατε μόνοι σας 5 συγκεκριμένα καὶ 5 ἀφηρημένα οὐσιαστικά.

Γύμνασμα 2. Χωρίσατε εἰς τὰ παρακάτω ὀνόματα χωριστὰ τὰ κύρια καὶ χωριστὰ τὰ προσηγορικά :

Χαράλαμπος, ἀρνίον, φωνή, Πέτρος, Ἀθηναί, Ἰλισσός, Θερμοπύλαι, Ἀμφισσα, δέρμα, χῶμα, Πειραιεύς, Πεντελικόν, Πάρνης, ἔλατα, πεῦκα, παιδία, λάμπα, φῶς.

Γύμνασμα 3. Γράψατε 5 συμμαθητῶν σας τὸ μικρὸν ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμόν τους, τὸ οἰκογενειακόν.

Κλίσεις οὐσιαστικῶν.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

ὁ τα-μί-ας—ὁ λη-σι-της—ἡ χα-ρά—ἡ νί-κη

Ἡ **πρώτη κλίσις** περιλαμβάνει ὀνόματα **ἀρσενικά** καὶ **θηλυκά**. **Οὐδέτερα** δὲν ἔχει. Τὰ ἀρσενικά τελειώνουν εἰς **-ας** καὶ **-ης** καὶ τὰ θηλυκά εἰς **α** καὶ **η**.

α') Ἀρσενικά

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀνομαστική	ὁ ταμί-ας	-ας	ὁ μαθητ-ης	-ης
Γενική	τοῦ ταμί-ου	-ου	τοῦ μαθητ-οῦ	-ου
Δοτική	τῷ ταμί-α	-α	τῷ μαθητ-ῆ	-ῆ
Ἀιτιατική	τὸν ταμί-αν	-αν	τὸν μαθητ-ῆν	-ῆν
Κλητική	ὦ ταμί-α	-α	ὦ μαθητ-ά	-α

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομαστικὴ	οἱ	ταμί-αι	-αι	οἱ	μαθητ-αι	-αι
Γενικὴ	τῶν	ταμι-ῶν	-ῶν	τῶν	μαθητ-ῶν	-ῶν
Δοτικὴ	τοῖς	ταμί-αις	-αις	τοῖς	μαθητ-αῖς	-αις
Αἰτιατικὴ	τοὺς	ταμί-ας	-ας	τοὺς	μαθητ-ᾶς	-ας
Κλητικὴ	ὦ	ταμί-αι	-αι	ὦ	μαθητ-αι	-αι

Ἐνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομαστικὴ	ὁ	προφήτ-ης	-ης	οἱ	προφήτ-αι	-αι
Γενικὴ	τοῦ	προφήτ-ου	-ου	τῶν	προφήτ-ῶν	-ῶν
Δοτικὴ	τῷ	προφήτ-ῃ	-ῃ	τοῖς	προφήτ-αις	-αις
Αἰτιατικὴ	τὸν	προφήτ-ῃν	-ῃν	τοὺς	προφήτ-ας	-ας
Κλητικὴ	ὦ	προφήτ-α	-η	ὦ	προφήτ-αι	-αι

Γύμνασμα 1. Νὰ κλιθοῦν :

Ὁ ἀρτοποιός, ὁ γυμνασιάρχης, ὁ ὑπηρέτης, ὁ κοχλίας, ὁ ξιφίας, ὁ καρχαρίας, ὁ ταξιδιώτης, ὁ ληστής.

Γύμνασμα 2. Σχηματίσατε φράσεις μὲ τὴν λέξιν ὁ στρατιώτης.

Κανόνες

Τὰ ἀρσενικά εἰς -ης σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς ῆ· π. χ. ὁ Ἑλλανοδίκης, ὦ Ἑλλανοδική — ὁ Ἀριστείδης, ὦ Ἀριστείδη.

Ἐξαίρουνται καὶ σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς α βραχὺ τὰ ἑξῆς:

α) Τὰ ἔθνικα: Πέρσης, ὦ Πέρσα.

β) Ὅσα τελειώνουν εἰς -της: μαθητής, ὦ μαθητά — στρατιώτης, ὦ στρατιῶτα.

γ) Τὰ σύνθετα, ποὺ λήγουν εἰς -άεχης, -τείβης, μέτεης, -ώνης, -πώλης· π. χ. νομάρχης — ὦ νομάρχα, χαρτοποιός — ὦ χαρτοποιᾶ, τελώνης — ὦ τελῶνα.

Γύμνασμα. Σχηματίσατε τὴν κλητικὴν τῶν κάτωθι:

Ὁ κοχλίας, ὁ Ἑρακλείδης, ὁ τελώνης, ὁ σχολάρχης, ὁ λαχανοπώλης, ὁ ἑφημεριδοπώλης, ὁ ὑπηρέτης, ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ παντοπώλης, ὁ Σουλιώτης, ὁ προφήτης, ὁ Ἀριστείδης, ὁ καλλιτέχνης, ὁ γυμνασιάρχης.

β) Θηλυκά εις -α

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ	χαρ-ᾶ		ἡ	γέφυρ-α	-α
Γεν.	τῆς	χαρ-ᾶς		τῆς	γεφύρ-ας	-ας
Δοτ.	τῇ	χαρ-ᾶ		τῇ	γεφύρ-α	-α
Αἰτ.	τὴν	χαρ-ᾶν		τὴν	γέφυρ-αν	-αν
Κλητ.	ὦ	χαρ-ᾶ		ὦ	γέφυρ-α	-α

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ	χαρ-αἱ		αἱ	γέφυρ-αι	-αι
Γεν.	τῶν	χαρ-ᾶν		τῶν	γεφυρ-ᾶν	-ᾶν
Δοτ.	ταῖς	χαρ-αῖς		ταῖς	γεφύρ-αις	-αις
Αἰτ.	τὰς	χαρ-ᾶς		τὰς	γεφύρ-ας	-ας
Κλητ.	ὦ	χαρ-αἱ		ὦ	γέφυρ-αι	-αι

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ	θάλασσ-α		ἡ	γλῶσσ-α	-α
Γεν.	τῆς	θαλάσσ-ης		τῆς	γλώσσ-ης	-ης
Δοτ.	τῇ	θαλάσσ-ῃ		τῇ	γλώσσ-ῃ	-ῃ
Αἰτ.	τὴν	θάλασσ-αν		τὴν	γλῶσσ-αν	-αν
Κλητ.	ὦ	θάλασσ-α		ὦ	γλῶσσ-α	-α

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ	θάλασσ-αι		αἱ	γλῶσσ-αι	-αι
Γεν.	τῶν	θαλασσ-ᾶν		τῶν	γλωσσ-ᾶν	-ᾶν
Δοτ.	ταῖς	θαλάσσ-αις		ταῖς	γλώσσ-αις	-αις
Αἰτ.	τὰς	θαλάσσ-ας		τὰς	γλώσσ-ας	-ας
Κλητ.	ὦ	θάλασσ-αι		ὦ	γλῶσσ-αι	-αι

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν τὰ: ἡ χώρα, ἡ σημαία, ἡ ὥρα, ἡ κακία, ἡ ἄμαξα, ἡ ἀλήθεια, ἡ θύελλα, ἡ δίψα, ἡ ρίζα, ἡ ἄγκυρα.

Κανόνες.

Α') Πότε τὸ α τῶν θηλυκῶν γίνεται η εἰς τὴν Γενικὴν καὶ Δοτικὴν.

1. Ὅσα θηλυκὰ εἰς -α ἔχουν πρὸ τοῦ -α φωνῆεν ἢ ρ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τὸ φυλάττουν· π.χ. ἡ χώρα, τῆς χώρας — ἡ γέφυρα -ας — ἡ μιλία -ας.

2. Ὅσα θηλυκὰ ἔχουν πρὸ τοῦ **α** σύμφωνον τὸ τρέπουν εἰς **η** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν· π. χ. γλῶσσα, γλώσσης—τράπεζα, τραπέζης.

Β') Ποῖα θηλυκὰ ἔχουν τὸ α μακρόν.

1. Ὅσα λήγουν εἰς **ρα** καὶ ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν φωνῆν ἔχουν τὸ **α** μακρόν· π. χ. χώρα, ὦρα.

2. Ὅσα ἐπίθετα ἔχουν τὸ ἄρσενικὸν εἰς **ος** : δίκαιος, δικαία—γενναῖος, γενναία.

3. Ὅσα λήγουν εἰς **-εῖα** καὶ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν : νησιεῖα, παιδεῖα.

4. Ὅσα τελειώνουν εἰς **-ία** καὶ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν : εὐτυχία, σοφία.

5. Ὅσα λήγουν εἰς **-αία** πολυσύλλαβα καὶ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν· π. χ. σημαία, νεολαία.

Γ') Ποῖα θηλυκὰ ἔχουν τὸ α βραχύ.

1. Ὅσα εἰς τὴν γενικὴν τὸ κάμνουν **-η**· π. χ. μοῦσα, μούσης—θάλασσα, θαλάσσης.

2. Ὅσα τελειώνουν εἰς **ρα** καὶ ἔχουν δίφθογγον εἰς τὴν παραλήγουσαν· π. χ. μοῖρα, σφαῖρα. Ἐξαιροῦνται τὰ αὔρα, λαύρα, σαύρα, πὸν τὸ ἔχουν μακρόν.

3. Ὅσα ἐπίθετα ἔχουν τὸ ἄρσενικὸν τριτόκλιτον· π. χ. ταχύς - ταχεῖα — πλατύς - πλατεῖα.

4. Ὅσα θηλυκὰ τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· π. χ. εὐσέβεια, γέφυρα, εὐνοια.

5. Ὅσα λήγουν εἰς **αία** δισύλλαβα· π. χ. γραῖα, μαῖα.

Γύμνασμα 1. Γράψατε τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν κάτωθι λέξεων :

Ἡ γλῶσσα- ἡ μέλισσα- ἡ μηλέα- ἡ πεῖνα- ἡ ρίζα- ἡ τράπεζα- ἡ χώρα- ἡ γέφυρα- ἡ ἀλήθεια, ὁ νησιώτης- ὁ τεχνίτης- ὁ καρχαρίας- ὁ κτίστης - ὁ λοχίας.

Γύμνασμα 2. Τονίσατε τὰς κατωτέρω λέξεις :

Ἡ πειρα - ἡ χηρα - ἡ ὦραια - ἡ ἀστεια - ἡ γελοια - ἡ βραδεια - ἡ γλυκεια - ἡ βασιλεια - ἡ θρησκευια - ἡ τελεια - ἡ ἥσυχια - ἡ αὐλαια - ἡ κεραια - ἡ μουσα - ἡ ἀρχαια - ἡ δουλεια - ἡ μεσιτεια - ἡ μαγεια - ἡ ἐπιμελεια - ἡ γεφυρα - ἡ γαια - ἡ μυια.

γ') Θηλυκά εις η

Ένικὸς ἀριθμὸς

Όνομ.	ἡ	ἀδελφ-ῆ	ἡ	γνώμ-η	-η
Γεν.	τῆς	ἀδελφ-ῆς	τῆς	γνώμ-ης	-ης
Δοτ.	τῇ	ἀδελφ-ῆ	τῇ	γνώμ-η	-ῆ
Αἰτ.	τήν	ἀδελφ-ῆν	τήν	γνώμ-ην	-ην
Κλητ.	ᾧ	ἀδελφ-ῆ	ᾧ	γνώμ-η	-η

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Όνομ.	αἱ	ἀδελφ-αι	αἱ	γνώμ-αι	-αι
Γεν.	τῶν	ἀδελφ-ῶν	τῶν	γνώμ-ῶν	-ῶν
Δοτ.	ταῖς	ἀδελφ-αῖς	ταῖς	γνώμ-αῖς	-αῖς
Αἰτ.	τάς	ἀδελφ-ὰς	τάς	γνώμ-ας	-ας
Κλητ.	ᾧ	ἀδελφ-αι	ᾧ	γνώμ-αι	-αι

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν : ἡ φωνή - ἡ κλίνη - ἡ θήκη - ἡ κάλυβη - ἡ τιμή.

Γενικοὶ κανόνες τῆς Α' Κλίσεως.

1. Τὸ **ας** τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι μακρόν· π. χ. *στρατιώτας*.
2. Όλα τὰ ὀνόματα τῆς Α' κλίσεως εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καταβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν· π. χ. ὁ *ταμίας* = *ταμῶν*, ἡ *θάλασσα* = *τῶν θαλασσῶν*, αἱ *γέφυραι* = *τῶν γεφυρῶν*, οἱ *προφῆται* = *τῶν προφητῶν*.
3. Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικῆ, αἰτιατικῆ καὶ κλητικῆ ὅταν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν παίρνει ὀξεῖαν· ἡ φωνή-τὴν φωνήν-ᾧ φωνή, ὁ ποιητής-τὸν ποιητὴν-ᾧ ποιητά.
4. Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ὅταν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν παίρνει περισπωμένην· τοῦ ποιητοῦ - τῷ ποιητῇ, τῆς χαρᾶς-τῇ χαρᾷ, τῆς φωνῆς-τῇ φωνῇ.
5. Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ ἢ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται· π. χ. ἡ *γέφυρα* - τῆς *γεφύρας* - ἡ *θάλασσα* - τῆς *θαλάσσης*.

Γύμνασμα 1. Τονίσατε τὰς κατωτέρω λέξεις:

Τοὺς Σουλιώτας, τοὺς προφῆτας, τοὺς στρατιώτας, ἡ βροντή, ἡ φωνή, ἡ γνώμη, ἡ θήκη, τὸν μαθητὴν, ὁ ληστής, ὁ ὕφαντης, ἡ πλευρά, ἡ τιμὴ, τὴν στιγμὴν, ἡ ἀφορμὴ, τὸν νικητὴν, τὸν ληστὴν, ὁ ληστής, ᾧ φωνή, ᾧ φυσικῆ.

Γύμνασμα 2. Τονίσατε τὰ κάτωθι ὀνόματα :

Τοῦ ληστοῦ, τῷ ληστῇ, τῶν μαθητῶν, τῶν ποιητῶν, τῷ νι-

κτη, τῆ φωνῆ, τῆς φωνῆς, ἡ ἀφορμῆ, τῆς ἀφορμῆς, ἡ βραδυνῆ τῆς βραδυνης, ἡ φρουρά τῆς φρουρας, ἡ ἀληθεια, ἡ ἀρχαία.

Γύμνασμα 3. Τονίσατε τὰ κατωτέρω ὀνόματα :

Τοὺς εὐσεβεῖς προφῆτας, τοὺς ἡρώϊκους Σουλιώτας, τοὺς ἀνδρειοὺς στρατιώτας, τὰς ἐνδοξοὺς χωρας. Σεβομαι τὰς σημιαίας τῆς χωρας, τὸ βιβλίον τῆς νεολαίας, τὰς γεφυρας τοῦ ποταμοῦ, τὰς ὠραιας σημιαίας, ἡ χαρά τοῦ νικητοῦ.

Συνηρημένα Α' Κλίσεως.

Συνηρημένα ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἐκεῖνα ποὺ συναιροῦν τὸν χαρακτῆρα (α-ε-ο) μὲ τὴν κατάληξιν π. χ. *σुकé-α* = *σुकῆ* *Ἑρμέ-ας* = *Ἑρμῆς*.

Εἶναι ἀρσενικά εἰς *ας* καὶ *ης* καὶ θηλυκά εἰς *α* καὶ *η*.

Ἐνικόσ-ἀριθμός

	Ἄρσενικά		Θηλυκά	
	(ὁ βορέ-ας)	(ὁ Ἑρμέ-ας)	(ἡ ἀργυρέ-α)	(ἡ σукé-α)
Ὄνομ.	ὁ βορεᾶς	ὁ Ἑρμῆς	ἡ ἀργυρᾶ	ἡ σукῆ
Γεν.	τοῦ βορεᾶ	τοῦ Ἑρμοῦ	τῆς ἀργυρᾶς	τῆς σукῆς
Δοτ.	τῷ βορεᾶ	τῷ Ἑρμῆ	τῇ ἀργυρᾶ	τῇ σукῆ
Αἰτ.	τὸν βορεᾶν	τὸν Ἑρμῆν	τὴν ἀργυρᾶν	τὴν σукῆν
Κλητικῆ	ὦ βορεᾶ	ὦ Ἑρμῆ	ὦ ἀργυρᾶ	ὦ σукῆ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ Ἑρμαῖ	αἱ ἀργυραῖ	αἱ σукαῖ
Γεν.	τῶν Ἑρμῶν	τῶν ἀργυρῶν	τῶν σукῶν
Δοτ.	τοῖς Ἑρμαῖς	ταῖς ἀργυραῖς	ταῖς σукαῖς
Αἰτ.	τοὺς Ἑρμᾶς	τὰς ἀργυρᾶς	τὰς σукᾶς
Κλητικῆ	ὦ Ἑρμαῖ	ὦ ἀργυραῖ	ὦ σукαῖ

Κανόνες.

1. Τὰ συνηρημένα ὀνόματα τῆς α' κλίσεως συναιροῦνται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ περισπῶνται παντοῦ π. χ. αἱ γαλαῖ.

Σπουδαιότερα συνηρημένα εἶναι τὰ : ὁ βορεᾶς, ὁ Ἑρμῆς, ἡ σιδηρᾶ, ἡ χρυσῆ, ἡ χαλκῆ, ἡ ἀργυρᾶ, ἡ κυανῆ, ἡ γαλῆ, ἡ λεοντῆ, ἡ γῆ, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ διπλῆ, ἡ τριπλῆ κ.λ.π.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

Ὁ ἀδελφ-ὸς — ἡ ἔλαφ-ος — τὸ σχολεῖ-ον

Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικά — θηλυκά και οὐδέτερα.

Τὰ ἀρσενικά και θηλυκά ἔχουν κατάληξιν - ος και τὰ οὐδέτερα - ον.

α') Ἀρσενικά

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ ἀγρ-ὸς	ὁ κῆπ-ος	ὁ ἀνθρwap-ος	-ος
Γεν.	τοῦ ἀγρ-οῦ	τοῦ κῆπ-ου	τοῦ ἀνθρώπ-ου	-ου
Δοτ.	τῷ ἀγρ-ῷ	τῷ κῆπ-ῷ	τῷ ἀνθρώπ-ῷ	-ῷ
Αἰτ.	τὸν ἀγρ-ὸν	τὸν κῆπ-ον	τὸν ἀνθρwap-ον	-ον
Κλ.	ὃ ἀγρ-ἐ	ὃ κῆπ-ε	ὃ ἀνθρwap-ε	-ε

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ ἀγρ-οὶ	οἱ κῆπ-οὶ	οἱ ἀνθρwap-οὶ	-οὶ
Γεν.	τῶν ἀγρ-ῶν	τῶν κῆπ-ῶν	τῶν ἀνθρώπ-ῶν	-ῶν
Δοτ.	τοῖς ἀγρ-οῖς	τοῖς κῆπ-οῖς	τοῖς ἀνθρώπ-οῖς	-οῖς
Αἰτ.	τοὺς ἀγρ-οὺς	τοὺς κῆπ-οὺς	τοὺς ἀνθρώπ-οὺς	-οὺς
Κλ.	ὃ ἀγρ-οὶ	ὃ κῆπ-οὶ	ὃ ἀνθρwap-οὶ	-οὶ

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν: ὁ ἀδελφός, ὁ καρπός, ὁ φόρος, ὁ νόμος, ὁ χοῖρος, ὁ τοῖχος, ὁ ἄνεμος, ὁ ἔμπορος, ὁ κίνδυνος.

β') Θηλυκά

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ ὀδ-ὸς	ἡ νῆσ-ος	ἡ κάμηλ-ος	-ος
Γεν.	τῆς ὀδ-οῦ	τῆς νῆσ-ου	τῆς καμήλ-ου	-ου
Δοτ.	τῇ ὀδ-ῷ	τῇ νῆσ-ῷ	τῇ καμήλ-ῷ	-ῷ
Αἰτ.	τὴν ὀδ-ὸν	τὴν νῆσ-ον	τὴν κάμηλ-ον	-ον
Κλητ.	ὃ ὀδ-ἐ	ὃ νῆσ-ε	ὃ κάμηλ-ε	-ε

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ ὀδ-οὶ	αἱ νῆσ-οὶ	αἱ κάμηλ-οὶ	-οὶ
Γεν.	τῶν ὀδ-ῶν	τῶν νῆσ-ῶν	τῶν καμήλ-ῶν	-ῶν
Δοτ.	ταῖς ὀδ-οῖς	ταῖς νῆσ-οῖς	ταῖς καμήλ-οῖς	-οῖς
Αἰτ.	τὰς ὀδ-οὺς	τὰς νῆσ-οὺς	τὰς καμήλ-οὺς	-οὺς
Κλητ.	ὃ ὀδ-οὶ	ὃ νῆσ-οὶ	ὃ κάμηλ-οὶ	-οὶ

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται: ἡ τροφός, ἡ δοκός, ἡ νόσος, ἡ ἄμμος, ἡ δρόσος, ἡ ἄμπελος, ἡ εἴσοδος, ἡ ἄσφαλτος.

Γ'. Οὐδέτερον.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Όνομ.	τὸ φυτ-ὸν	τὸ μῆλ-ον	τὸ ποτήρι-ον	- ον
Γενικ.	τοῦ φυτ-οῦ	τοῦ μῆλ-ου	τοῦ ποτηρί-ου	- ου
Δότ.	τῷ φυτ-ῷ	τῷ μῆλ-ῷ	τῷ ποτηρί-ῷ	- ῷ
Αἰτ.	τὸ φυτ-ὸν	τὸ μῆλ-ον	τὸ ποτήρι-ον	- ον
Κλητ.	ὃ φυτ-ὸν	ὃ μῆλ-ον	ὃ ποτήρι-ον	- ον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Όνομ.	τὰ φυτ-ά	τὰ μῆλ-α	τὰ ποτήρι-α	- α
Γενικ.	τῶν φυτ-ῶν	τῶν μῆλ-ων	τῶν ποτηρί-ων	- ων
Δοτ.	τοῖς φυτ-οῖς	τοῖς μῆλ-οῖς	τοῖς ποτηρί-οῖς	- οῖς
Αἰτ.	τὰ φυτ-ά	τὰ μῆλ-α	τὰ ποτήρι-α	- α
Κλητ.	ὧ φυτ-ά	ὧ μῆλ-α	ὧ ποτήρι-α	- α

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ: τὸ ποτόν τὸ ὑψηλόν, τὸ πλοῖον, τὸ σχολεῖον, τὸ φωτεινόν, τὸ ζῶον, τὸ ἄροτρον, τὸ ὄργανον, τὸ μέταλλον.

Κανόνες καὶ διὰ τὰ 3 γένη.

1. Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὅταν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν παίρνει περισπωμένην — τοῦ ἀγροῦ, τῆς ὁδοῦ— τῶν γεωργῶν— τοῖς γεωργοῖς— τοῦ φυτοῦ— τῶν φυτῶν — τῇ ὁδῷ.

2. Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρὰ ἢ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται· π. γ. ἀνθρώπος— ἀνθρώπου— τῆς καμήλου— τῶν ἀρότρων.

3. Τὰ οὐδέτερα ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ· π. γ. τὸ δῶρον— τὸ δῶρον— ὃ δῶρον, τὰ δῶρα— τὰ δῶρα— ὧ δῶρα.

4. Τὸ α εἰς τὸ τέλος τῶν οὐδετέρων εἶναι βραχύ· π. γ. τὰ μῆλα — τὰ δῶρα— τὰ ἄροτρα.

Γύμνασμα. Τρέψατε τὰς παρακάτω φράσεις εἰς τὸν πληθυντικόν: ὁ καλὸς γεωργός— ὁ εὐφορὸς ἀγρός— ἡ ἄσχημος κάμηλος ὁ ἰκανὸς ἐργάτης — ἡ ὠραία νῆσος — τὸ παλαιὸν σχολεῖον— ὁ

Ισχυρός άνεμος—ή πλατύφυλλος άμπελος—ή ύγρα άμμος—τό αδύνατον ζών—ή ένδοξος νίκη—ό υπερήφανος λοχίας.

Συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως

Ἀρσενικά

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	πλό-ος	=	πλοῦς	ὁ	χρύσε-ος	=	χρυσοῦς
Γεν.	τοῦ	πλό-ου	=	πλοῦ	τοῦ	χρυσέ-ου	=	χρυσοῦ
Λοτ.	τῷ	πλό-ω	=	πλῶ	τῷ	χρυσέ-ω	=	χρυσῶ
Αἰτ.	τόν	πλό-ον	=	πλοῦν	τόν	χρύσε-ον	=	χρυσοῦν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	πλό-οις	=	πλοῖ	οἱ	χρύσε-οι	=	χρυσοῖ
Γεν.	τῶν	πλό-ων	=	πλῶν	τῶν	χρυσέ-ων	=	χρυσῶν
Λοτ.	τοῖς	πλό-οις	=	πλοῖς	τοῖς	χρυσέ-οις	=	χρυσοῖς
Αἰτ.	τούς	πλό-ους	=	πλοῦς	τούς	χρυσέ-ους	=	χρυσοῦς

Οὐδέτερον

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ	ὀστέ-ον	=	ὀστοῦν	τὰ	ὀστέ-α	=	ὀστᾶ
Γεν.	τῶν	ὀστέ-ου	=	ὀστοῦ	τῶν	ὀστέ-ων	=	ὀστῶν
Λοτ.	τῷ	ὀστέ-ω	=	ὀστῶ	τοῖς	ὀστέ-οις	=	ὀστοῖς
Αἰτ.	τὸ	ὀστέ-ον	=	ὀστοῦν	τὰ	ὀστέ-α	=	ὀστᾶ

Γύμνασμα. Νὰ κλίνετε : ὁ νοῦς, ὁ ροῦς, τὸ κυανοῦν, τὸ σιδηροῦν.

Κανόνες.

1. Τὰ συνηρημένα τῆς Β' κλίσεως συναιροῦνται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.
2. Παίρνουν παντοῦ περισπωμένην.
3. Δὲν ἔχουν κλητικὴν.

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

ἡ πόλις - ὁ κόραξ - ὁ ἥρως - τὸ ἄνθος - τὸ κρέας - τὸ χρῶμα.

Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικά-θηλυκά καὶ οὐδέτερα.

Τὸ θέμα εἰς τὰ ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως εὐρίσκεται εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὅταν ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν -ος : θέμα κόρακ.

Πολλά ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως ἔχουν κατάληξιν *ς*. Τὰ ἄλλα δὲν παίρνουν *ς* ἀλλὰ σχηματίζουν κατάληξιν ἀπὸ τὸ θέμα των — π. χ. *χῶμα*, *χῶματ-ος*, *χωματ=χῶμα* || *λιμὴν-λιμέν-ος-λιμεν=λιμὴν*.

Τὰ ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν παραπάνω ἀπὸ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ λέγονται περιττοσύλλαβα.

Φωνηεντόληκτα λέγονται τὰ ὀνόματα τῆς Γ' κλίσεως, ποὺ ἔχουν χαρακτῆρα φωνηέν π. χ. *ἰχθύς* - *ἰχθύος*, *ἦρω*ς - *ἦρω-ος*.

Συμφωνόληκτα λέγονται ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα σύμφωνον π. χ. *ἰδρωτ-ος*.

Τὰ Συμφωνόληκτα διαιροῦνται εἰς :

Οὐρανισκοφωνόληκτα ἂν ἔχουν χαρακτῆρα (*κ-γ-χ*) *κόρακ-ος*.

Χειλοφωνόληκτα ἂν ἔχουν (*σ-β-φ*) π. χ. *ἄραβ-ος*, *λαίλαπ-ος*.

Ὀδοντοφωνόληκτα ὅσα ἔχουν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα (*τ-δ-θ*) *ἑβδομάδ-ος*, *τάπη-τος* *ὄρνιθ-ος*.

Ἐργινόληκτα ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα (*-ν*) *σωλῆν-ος*, *ποιμέν-ος*

Υγρόληκτα ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα (*λ-ρ*): *σωτήρ-ος*, *ἀστέρ-ος*..

Συγμόληκτα ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα (*σ*): *ἀνθρ-ος* - *ἄνθρ-ος* - *ἄνθρ-ος*.

Α' Φωνηεντόληκτα.

1. Με χαρακτῆρα *ω* καὶ *ν*

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ ἦρω-ς	ς		ὁ ἰχθύ-ς		ὁ δρω-ς		ς
Γεν.	τοῦ ἦρω-ος	ος		τοῦ ἰχθύ-ος		τοῦ δρω-ός		ος
Δοτ.	τῷ ἦρω-ϊ	ι		τῷ ἰχθύ-ϊ		τῷ δρω-ι		ι
Αἰτιατ.	τὸν ἦρω-α	α		τὸν ἰχθύ-ν		τὸν δρω-ν		ν
Κλητικὴ	ὦ ἦρω-ς	ς		ὦ ἰχθύ		ὦ δρω		ς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ ἦρω-ες	ες		οἱ ἰχθύ-ες		οἱ δρω-ες		ες
Γεν.	τῶν ἦρω-ων	ων		τῶν ἰχθύ-ων		τῶν δρω-ων		ων
Δοτ.	τοῖς ἦρω-σι	σι		τοῖς ἰχθύ-σι		τοῖς δρω-σι		σι
Αἰτιατ.	τοὺς ἦρω-ας	ας		τοὺς ἰχθύ-ς		τοὺς δρω-ς		ς
Κλητικὴ	ὦ ἦρω-ες	ες		ὦ ἰχθύ-ες		ὦ δρω-ες		ες

Γύμνασμα. Νὰ κλιθεῖν: ὁ στάχυς, ἡ ἰσχύς, ὁ μῦς (ποντικός) ἢ κλιτύς, ὁ Τρῶς, ὁ θῶς (τρακάλι).

Κανόνες.

1. Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν παίρνουν **ς** π.χ. ὁ ἥρω-ς, ἡ δοῦ-ς.

2. Εἰς τὴν Αἰτιατικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ τὰ εἰς **-υς** παίρνουν κατάληξιν **ς** καὶ περισπῶνται ἂν τονίζωνται εἰς τὴν λήγουσαν : τὰς δοῦς, τοὺς ἰχθῦς.

3. Τὰ μονοσύλλαβα **-υς -υδς** εἰς τὴν Ὀνομαστικὴν, Αἰτιατικὴν καὶ Κλητικὴν τοῦ Ἑνικοῦ περισπῶνται π.χ. ἡ δοῦς-τὴν δοῦν-ὦ δοῦ.

2. Φωνηεντόληκτα εἰς **ις** γεν. **εως** καὶ **υς** γεν. **εως**.

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ	πόλι-ς	ἡ	πρόσθεσι-ς	ς
Γεν.	τῆς	πόλε-ως	τῆς	προσθέσε-ως	ως
Δοτ.	τῇ	πόλ-ει	τῇ	προσθέσ-ει	ι
Αἰτιατ.	τὴν	πόλι-ν	τὴν	πρόσθεσι-ν	ν
Κλητικὴ	ὦ	πόλι-	ὦ	πρόσθεσι	

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ	πόλεις (ε-ες)	αἱ	προσθέσεις (ε-ες)	ες
Γεν.	τῶν	πόλε-ων	τῶν	προσθέσε-ων	ων
Δοτ.	ταῖς	πόλε-σι	ταῖς	προσθέσε-σι	σι
Αἰτ.	τὰς	πόλεις	τὰς	προσθέ-σεις	ες
Κλητικὴ	ὦ	πόλεις	ὦ	προσθέ-σεις	ες

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	πῆχυ-ς	ς	τὸ	ἄστν	
Γεν.	τοῦ	πήχε-ως	ως	τοῦ	ἄστε-ως	ως
Δοτ.	τῷ	πήχ-ει	ι	τῷ	ἄστει	ι
Αἰτ.	τὸν	πῆχυ-ν	ν	τὸ	ἄστν	
Κλητικὴ	ὦ	πῆχν		ὦ	ἄστν	

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	πήχεις (ε-ες)	ες	τὰ	ἄστη (ε-α)	α
Γεν.	τῶν	πήχε-ων	ων	τῶν	ἄστε-ων	ων
Δοτ.	τοῖς	πήχε-σι	σι	τοῖς	ἄστε-σι	σι
Αἰτιατ.	τοὺς	πήχεις	ες	τὰ	ἄστη (ε-α)	α
Κλητικὴ	ὦ	πήχεις	ες	ὦ	ἄστη (ε-α)	α

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν : ἡ τάξις, ἡ πρᾶξις, ἡ λύσις, ἡ αἴσθησις, ἡ διαίρεισις.

Κανόνες.

1. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἔχουν δύο θέματα : πόλι-πόλε, πῆχυ και πῆχε.

2. Τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν δὲν παίρνουν ς τὸ ἄστυ.

3. Ἡ Κλητικὴ τοῦ Ἐνικοῦ τελειώνει εἰς ι καὶ υ : ὦ πόλι, ὦ πῆχυ.

4. Εἰς τὴν Γενικὴν τοῦ Ἐνικοῦ τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν ἂν καὶ εἶναι μακρὰ ἢ λήγουσα π. χ. τῆς πόλεως, τοῦ ἄστεως.

3. **Φωνηεντόληκτα** εἰς -ευς γεν. -εως, ους-οος καὶ -αυς -αος.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ	γονεὺς-ς	ἡ	γραῦς	ὁ	βοῦς-ς	-ς
Γεν.	τοῦ	γονέ-ως	τῆς	γρα-ὸς	τοῦ	βο-ὸς	-οος
Δοτ.	τῷ	γον-εῖ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ	βο-ῖ	ι
Αἰτ.	τὸν	γονέ-α	τὴν	γρα-ῦν	τὸν	βοῦ-ν	-α ἢ-ν
Κλ.	ὦ	γονεῦ	ὦ	γρα-ῦ	ὦ	βοῦ	—

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ	γονεῖς (-ε-ες)	αἱ	γραῖ-ες	οἱ	βό-ες	-ες
Γεν.	τῶν	γονέ-ων	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βο-ῶν	-ων
Δοτ.	τοῖς	γονεῦ-σι	ταῖς	γραυσ-ι	τοῖς	βουσ-ι	-σι
Αἰτ.	τοὺς	γονέ-ας	τάς	γραῦς-ς	τοὺς	βοῦς-ς	-ας ἢ-ς
Κλ.	ὦ	γονεῖς-ς	ὦ	γραῖ-ες	ὦ	βό-ες	-ες

Γύμνασμα 1. Ὅμοίως κλίνονται : ὁ κουρεὺς, ὁ εἰσαγγελεύς, ὁ γραφεὺς, ὁ ἵππεύς.

Γύμνασμα 2. Τὰς κατωτέρω φράσεις τρέψατε εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

Ἡ ὀρθὴ σκέψις—ὁ ἥσυχος βαφεὺς—ἡ ἀνόητος πρᾶξις—ὁ μικρόσωμος κουρεὺς—ὁ ξύλινος πῆχυς—ἡ φωτεινὴ Ἀνάστασις—ἡ ὀρθὴ λύσις—ἡ λανθασμένη διαίρεισις—ἡ τυχερὴ τάξις—ὁ ἀτρόμητος ἵππεύς—ὁ ἄγριος βοῦς—ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς—ἡ εὐνοϊκὴ περίστασις.

Β' Συμφωνόληκτα.

1. Ουρανισκοφωνόληκτα με χαρακτήρα -κ-γ-χ

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὅν.	ὁ φύλα-ξ	ὁ ἄρπα-ξ	ὁ ὄνυ-ξ	-ς
Γεν.	τοῦ φύλακ-ος	τοῦ ἄρπαγ-ος	τοῦ ὄνουχ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ φύλακ-ι	τῷ ἄρπαγ-ι	τῷ ὄνουχ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸν φύλακ-α	τὸν ἄρπαγ-α	τὸν ὄνουχ-α	-α
Κλ.	ὃ φύλα-ξ	ὃ ἄρπα-ξ	ὃ ὄνυ-ξ	-ς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὅν.	οἱ φύλακ-ες	οἱ ἄρπαγ-ες	οἱ ὄνουχ-ες	-ες
Γεν.	τῶν φυλάκ-ων	τῶν ἀρπάγ-ων	τῶν ὄνουχ-ων	-ων
Δοτ.	τοῖς φύλαξ-ι	τοῖς ἄρπαξ-ι	τοῖς ὄνουξ-ι	-σι
Αἰτ.	τοὺς φύλακ-ας	τοὺς ἄρπαγ-ας	τοὺς ὄνουχ-ας	-ας
Κλ.	ὃ φύλακ-ες	ὃ ἄρπαγ-ες	ὃ ὄνουχ-ες	-ες

Κανόνες.

Ὁ χαρακτήρ κ - γ - χ με τὸ ς γίνεται ξ εἰς τὴν Ὀνομαστικὴν καὶ Κλητικὴν τοῦ Ἑνικοῦ καὶ εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ π. χ. θώρακ-ς = θώραξ — θώρακ-σι = θώραξι.

Γύμνασμα 1ον Γράψατε τὴν Δοτικὴν τοῦ Ἑνικοῦ καὶ Πληθυντικοῦ τῶν κάτωθι φράσεων·

Ὁ καθαρὸς ὄνουξ — ὁ ξηρὸς ρύαξ — ὁ μαῦρος πίναξ — ὁ φιλόπονος μύρμηξ — ἡ μεγάλη πτέρυξ — ἡ μακρὰ διώρυξ — ὁ ἰσχυρὸς βῆξ — ὁ βλαβερὸς κόλαξ — ὁ στενὸς θώραξ — ὁ δίκαιος ἀστυφύλαξ.

Γύμνασμα 2ον Νὰ κλιθοῦν : ὁ ἰέραξ-κος, ὁ βῆξ-χός, ἡ φλόξ-γός, ὁ λάρυγξ - γγος, ἡ κλιμαξ-κος, ὁ πίναξ-κος, ὁ θώραξ-κος. ἡ πλάστιγξ-γγος.

2. **Χειλοφωνόληκτα** με χαρακτήρα **π-β-φ**

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ μύωψ	ὁ ἄραψ	ς
Γεν.	τοῦ μύωπ-ος	τοῦ ἄραβ-ος	ος
Δοτ.	τῶ μύωπ-ι	τῶ ἄραβ-ι	ι
Αἰτ.	τὸν μύωπ-α	τὸν ἄραβ-α	α
Κλητ.	ὦ μύωψ	ὦ ἄραψ	ς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ μύωπ-ες	οἱ ἄραβ-ες	ες
Γεν.	τῶν μύωπ-ων	τῶν ἄράβ-ων	ων
Δοτ.	τοῖς μύωπ-ι	τοῖς ἄραβ-ι	ι
Αἰτ.	τούς μύωπ-ας	τούς ἄραβ-ας	ας
Κλητ.	ὦ μύωπ-ες	ὦ ἄραβ-ες	ες

Κανὼν. Χειλόφωνος χαρακτήρ (π-β-φ) με τὸ ς γίνεται ψ εἰς τὴν Ὄνομαστικὴν καὶ Αἰτιατικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ π.χ. μύωπ+ς = μύωψ — μύωπ+σι = μύωψι.

Γύμνασμα 1. Νὰ κλιθεῖν τὰ ὀνόματα : ὁ χάλυψ-βος, ὁ κώνωψ-ωπος, ἡ λαῖλαψ-απος, ὁ πρεσβύωψ-ωπος.

Γύμνασμα 2. Τὰς παρακάτω φράσεις νὰ γράψετε εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ Πληθυντικοῦ.

Ὁ βλαβερὸς κώνωψ, ὁ μικρὸς μύωψ, ὁ πρεσβύωψ λοχίας, ὁ ἄρπαξ γυψ, ὁ πολεμιστὴς Ἄραψ, ὁ ἰσχυρὸς χάλυψ.

3. **Ὄδοντοφωνόληκτα** με χαρακτήρα **τ-δ-θ**.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ τάπη-ς	ἡ ἑβδομά-ς	ς
Γεν.	τοῦ τάπητ-ος	τῆς ἑβδομάδ-ος	ος
Δοτ.	τῶ τάπητ-ι	τῇ ἑβδομάδ-ι	ι
Αἰτ.	τὸν τάπητ-α	τὴν ἑβδομάδ-α	α
Κλητ.	ὦ τάπη-ς	ὦ ἑβδομά-ς	ς

Ἄρσ.+θηλ.

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	ἐβδομάδ-ες	-ες
Γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	ἐβδομάδ-ων	-ων
Δοτ.	τοῖς	τάπη-σι	ταῖς	ἐβδομά-σι	-σι
Αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	ἐβδομάδ-ας	-ας
Κλητ.	ὧ	τάπητ-ες	ὧ	ἐβδομάδ-ες	-ες

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ	σῶμα	τὸ	μάθημα	Οὐδέτερον
Γεν.	τοῦ	σώματ-ος	τοῦ	μαθήματ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ	σώματ-ι	τῷ	μαθήματ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸ	σῶμα	τὸ	μάθημα	
Κλητ.	ὦ	σῶμα	ὦ	μάθημα	

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὰ	σώματ-α	τὰ	μαθήματ-α	α
Γεν.	τῶν	σωμάτ-ων	τῶν	μαθημάτ-ων	ων
Δοτ.	τοῖς	σώμα-σι	τοῖς	μαθήμα-σι	σι
Αἰτ.	τὰ	σώματ-α	τὰ	μαθήματ-α	α
Κλητ.	ὧ	σώματ-α	ὧ	μαθήματ-α	α

Κανόνες.

1. Ὄδοντόφωνος χαρακτήρ **τ-δ-θ** πρὸς τὸ **ς** ἀποβάλλεται εἰς τὴν Ὄνομαστικὴν καὶ Κλητικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ **τάπητ+ς = τάπης, τάπητ+σι = τάπησι.**

2. Τὰ οὐδέτερα ὀδοντόφωνα εἰς **α** διὰ τὸ σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν παίρνουν **ς** ἀλλὰ διώχνουν τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος π. χ. **σωματ — σῶμα, γαλακτ — γάλα,**

3. Ὅσα λήγουν εἰς **ις** καὶ **υς** (γεν. **ιτος-ιδος-ιθος-**) βαρύτερα σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν εἰς **ιν** καὶ **υν** χάρις=χάριν, ἔρις=ἔριν, ὄρνις=ὄρνιν, κόρυς=κόρυν.

4. Ἡ κλητικὴ τῶν ὀδοντοφωολήκτων εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν. Ἐξαιροῦνται καὶ σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ χωρὶς **ς** τὰ: **παῖς - ὦ παῖ, τυραννίς - ὦ τυραννί, νεᾶνις - ὦ νεᾶνι, ἔρις - ὦ ἔρι, ὄρνις - ὦ ὄρνι.**

2. **Χειλοφωνόληκτα** με χαρακτήρα **π-β-φ**

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ μύωψ	ὁ ἄραψ	ς
Γεν.	τοῦ μύωπ-ος	τοῦ ἄραβ-ος	ος
Δοτ.	τῶ μύωπ-ι	τῶ ἄραβ-ι	ι
Αἰτ.	τὸν μύωπ-α	τὸν ἄραβ-α	α
Κλητ.	ὦ μύωψ	ὦ ἄραψ	ς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ μύωπ-ες	οἱ ἄραβ-ες	ες
Γεν.	τῶν μύωπ-ων	τῶν ἄραβ-ων	ων
Δοτ.	τοῖς μύωπ-ι	τοῖς ἄραβ-ι	ι
Αἰτ.	τούς μύωπ-ας	τούς ἄραβ-ας	ας
Κλητ.	ὦ μύωπ-ες	ὦ ἄραβ-ες	ες

Κανὼν. Χειλόφωνος χαρακτήρ (π-β-φ) μετὰ τὸ ς γίνεται ψ εἰς τὴν Ὄνομαστικὴν καὶ Αἰτιατικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ π.χ. μύωπ+ς = μύωψ — μύωπ+σι = μύωψι.

Γύμνασμα 1. Νὰ κλιθεῖν τὰ ὀνόματα : ὁ χάλυψ-βος, ὁ κώνωψ-ωπος, ἡ λαῖλαψ-απος, ὁ πρεσβύωψ-ωπος.

Γύμνασμα 2. Τὰς παρακάτω φράσεις νὰ γράψετε εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ Πληθυντικοῦ.

Ὁ βλαβερὸς κώνωψ, ὁ μικρὸς μύωψ, ὁ πρεσβύωψ λοχίας, ὁ ἄρπασξ γυψ, ὁ πολεμιστὴς Ἄραψ, ὁ ἰσχυρὸς χάλυψ.

3. **Ὄδοντοφωνόληκτα** μετὰ χαρακτήρα **τ-δ-θ**.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ τάπη-ς	ἡ ἑβδομά-ς	ς
Γεν.	τοῦ τάπητ-ος	τῆς ἑβδομαδ-ος	ος
Δοτ.	τῶ τάπητ-ι	τῇ ἑβδομαδ-ι	ι
Αἰτ.	τὸν τάπητ-α	τὴν ἑβδομαδ-α	α
Κλητ.	ὦ τάπη-ς	ὦ ἑβδομά-ς	ς

Ἄρσ.+θηλ.

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	ἐβδομάδ-ες	-ες
Γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	ἐβδομάδ-ων	-ων
Δοτ.	τοῖς	τάπη-σι	ταῖς	ἐβδομά-σι	-σι
Αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	ἐβδομάδ-ας	-ας
Κλητ.	ὧ	τάπητ-ες	ὧ	ἐβδομάδ-ες	-ες

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ	σῶμα	τὸ	μάθημα	Οὐδέτερον
Γεν.	τοῦ	σώματ-ος	τοῦ	μαθήματ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ	σώματ-ι	τῷ	μαθήματ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸ	σῶμα	τὸ	μάθημα	
Κλητ.	ὧ	σῶμα	ὧ	μάθημα	

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὰ	σώματ-α	τὰ	μαθήματ-α	α
Γεν.	τῶν	σωμάτ-ων	τῶν	μαθημάτ-ων	ων
Δοτ.	τοῖς	σώμα-σι	τοῖς	μαθήμα-σι	σι
Αἰτ.	τὰ	σώματ-α	τὰ	μαθήματ-α	α
Κλητ.	ὧ	σώματ-α	ὧ	μαθήματ-α	α

Κανόνες.

1. Ὄδοντόφωνος χαρακτήρ **τ-δ-θ** πρὸς τὸ **ς** ἀποβάλλεται εἰς τὴν Ὄνομαστικὴν καὶ Κλητικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν Δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ **τάπητ+ς = τάπης, τάπητ+σι = τάπησι.**

2. Τὰ οὐδέτερα ὀδοντόφωνα εἰς **α** διὰ τὸ σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ δὲν παίρνουν **ς** ἀλλὰ διώχουν τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος π. χ. **σωματ — σῶμα, γαλακτ — γάλα,**

3. Ὅσα λήγουν εἰς **ις** καὶ **υς** (γεν. **ιτος-ιδος-ιθος-**) βαρύτερα σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν εἰς **ιν** καὶ **υν** χάρις=χάριν, ἔρις=ἔριν, ὄρις=ὄριν, κόρις=κόριν.

4. Ἡ κλητικὴ τῶν ὀδοντοφωολήκτων εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν. Ἐξαιροῦνται καὶ σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ χωρὶς **ς** τὰ: **παῖς - ὧ παῖ, τυραννίς - ὧ τυραννί, νεάνις - ὧ νεάνι, ἔρις - ὧ ἔρι, ὄρις - ὧ ὄρι.**

Γύμνασμα 1. Κλίνατε τὰ ὀνόματα : ὁ λέβης-τος, ἡ ἐλπίς-δος, ἡ ὄρνις-θος, ἡ Ἑλληνίς-δος, ἡ λαμπάς-δος, ὁ ἰδρῶς-ῶτος τὸ κέντημα - τὸ χρῶμα.

Γύμνασμα 2. Νὰ σχηματίσητε τὴν αἰτιατικὴν τοῦ Ἑνικοῦ καὶ Πληθυντικοῦ τῶν φράσεων : ἡ ἀνίκητος ἐλπίς, ἡ μεγάλη ἐβδομάς, τὸ χρηματικὸν ἔνταλμα, τὸ ζωηρὸν χρῶμα, ἡ ὥραία λαμπάς.

Ὅδοντόφωνα μὲ χαρακτηριστῆρα ν τ

Ἑνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ λέων	ὁ γίγας	ὁ ὀδοῦς	-ς ἢ -
Γεν.	τοῦ λέοντ-ος	τοῦ γίγαντ-ος	τοῦ ὀδόντ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ λέοντ-ι	τῷ γίγαντ-ι	τῷ ὀδόντ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸν λέοντ-α	τὸν γίγαντ-α	τὸν ὀδόντ-α	-α
Κλητ.	ὦ λέον	ὦ γίγαν	ὦ ὀδοῦς	— ἢ ς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ λέοντ-ες	οἱ γίγαντ-ες	οἱ ὀδόντ-ες	-ες
Γεν.	τῶν λέοντ-ῶν	τῶν γίγαντ-ων	τῶν ὀδόντ-ων	-ων
Δοτ.	τοῖς λέοντ-σι	τοῖς γίγαντ-σι	τοῖς ὀδοῦ-σι	-σι
Αἰτ.	τούς λέοντ-ας	τούς γίγαντ-ας	τούς ὀδόντ-ας	-ας
Κλητ.	ὦ λέοντ-ες	ὦ γίγαντ-ες	ὦ ὀδόντ-ες	-ες

Κανόνες.

1. Ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν παίρνουν ς τότε τὸ ντ πρὸ τοῦ ς ἀποβάλλεται καὶ τὸ βραχὺ φωνῆεν τοῦ θέματος γίνεται μακρόν, ἦτοι τὸ α=α, τὸ ε=ει καὶ τὸ ο γίνεται ου· π. χ. γίγαντ+ς = γίγας, ὀδοντ+ς=ὀδοῦς, χαριεντ+ς=χαρίεις.

2. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ: ὀδοντ+σι=ὀδοῦσι, γίγαντ+σι=γίγασι.

3. Ὅσα ὀνόματα μὲ χαρακτηριστῆρα ντ δὲν παίρνουν ς εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, διὰ τὰ τὴν σχηματίζουν ἀποβάλλουν τὸ τ καὶ τρέπουν τὸ βραχὺ φωνῆεν εἰς μακρόν· π. χ. γερонт=ὁ γέρων, λεοντ=ὁ λέων.

4. Μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν γράφονται μὲ ω εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις καὶ τὴν κλητικὴν γράφονται μὲ σ· ὁ γέρων— γέροντος— ὦ γέρον, ὁ λέων— λέοντος— ὦ λέων.

Γύμνασμα Ὁμοίως κλίνονται τὰ ὀνόματα :

Ὁ δράκων, ὁ ἑλέφας, ὁ χαρίεις—εντος, ὁ ἱμάς—άντος, ὁ θεράπων—οντος.

4. Ἐνρινόληχτα μὲ χαρακτηριστῆρα -ν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	χειμῶν	ἢ	χειλιδῶν	ὁ	Ἑλλην	ς ἢ—
Γεν.	τοῦ	χειμῶν-ος	τῆς	χειλιδόν-ος	τοῦ	Ἑλλην-ος	-ος
Δοτ.	τῷ	χειμῶν-ι	τῇ	χειλιδόν-ι	τῷ	Ἑλλην-ι	-ι
Αἰτ.	τὸν	χειμῶν-α	τὴν	χειλιδόν-α	τὸν	Ἑλλην-α	-α
Κλ.	ὃ	χειμῶν	ὃ	χειλιδῶν	ὃ	Ἑλλην	ς ἢ—

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	χειμῶν-ες	αἱ	χειλιδόν-ες	οἱ	Ἑλλην-ες	-ες
Γεν.	τῶν	χειμῶν-ων	τῶν	χειλιδόν-ων	τῶν	Ἑλλήνων	-ων
Δοτ.	τοῖς	χειμῶ-σι	ταῖς	χειλιδό-σι	τοῖς	Ἑλλή-σι	-σι
Αἰτ.	τούς	χειμῶν-ας	τάς	χειλιδόν-ας	τούς	Ἑλλήν-ας	-ας
Κλητ.	ὃ	χειμῶν-ες	ὃ	χειλιδόν-ες	ὃ	Ἑλλήν-ες	-ες

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ	ἄκτις	ὁ	ποιμὴν	ς ἢ—
Γεν.	τῆς	ἄκτιν-ος	τοῦ	ποιμέν-ος	-ος
Δοτ.	τῇ	ἄκτιν-ι	τῷ	ποιμέν-ι	-ι
Αἰτ.	τὴν	ἄκτιν-α	τὸν	ποιμέν-α	-α
Κλητ.	ὃ	ἄκτις	ὃ	ποιμὴν	ς ἢ—

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ	ἄκτιν-ες	οἱ	ποιμέν-ες	-ες
Γεν.	τῶν	ἄκτιν-ων	τῶν	ποιμέν-ων	-ων
Δοτ.	ταῖς	ἄκτι-σι	τοῖς	ποιμέ-σι	-σι
Αἰτ.	τάς	ἄκτιν-ας	τούς	ποιμέν-ας	-ας
Κλητ.	ὃ	ἄκτιν-ες	ὃ	ποιμέν-ες	-ες

Κανόνες.

1. Ὅσα ἐνρινόληχτα ὀνόματα δὲν λαμβάνουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ς, τρέπουν τὸ βραχὺ φωνῆεν τοῦ θέματος εἰς μακρόν, ἕκτος ἂν τοῦτο εἶναι μακρόν· π.χ. θέμα: ποιμεν=ὁ ποιμὴν, θέμα: χιον=ἡ χιών.

2. "Όσα παίρνουν τὴν κατάληξιν ς τότε ν πρὸ τοῦ ς ἀποβάλλεται καὶ τὸ βραχὺ φωνῆεν τρέπεται εἰς μακρόν· π. χ. ἀκτίν+ ς =ἀκτίς.

3. "Όσα ἐνρινόληκτα τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, τὴν κλητικὴν τὴν ἔχουν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν· ὁ ἀγών—ὁ ἀγών, ὁ ποιμὴν—ὁ ποιμήν, ἡ χιών—ὡ χιών.

4. "Όσα τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν ἔχουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα· ὁ γείτων—ὁ γείτων, ὁ τέκτων—ὁ τέκτων.

5. Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ· χιτών+σι = χιτώσι, ποιμέν+σι=ποιμέσι· τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται.

Γύμνασμα. Ὁμοίως κλίνονται : ἡ χιών—όνος, ὁ λιμὴν—ένος, ὁ σωλὴν—ήνος, δελφίς—ίνος, ὁ μέλας—ανος.

5. Ὑγρόληκτα μὲ χαρακτῆρα ρ — λ

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ κλητῆρ	ὁ ρήτωρ	ὁ αἰθῆρ	—
Γεν.	τοῦ κλητῆρ-ος	τοῦ ρήτορ-ος	τοῦ αἰθέρ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ κλητῆρ-ι	τῷ ρήτορ-ι	τῷ αἰθέρ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸν κλητῆρ-α	τὸν ρήτορ-α	τὸν αἰθέρ-α	-α
Κλητ.	ὁ κλητῆρ	ὁ ρήτορ	ὁ αἰθῆρ	—

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ κλητῆρ-ες	οἱ ρήτορ-ες	οἱ αἰθέρ-ες	-ες
Γεν.	τῶν κλητῆρ-ων	τῶν ρητόρ-ων	τῶν αἰθέρ-ων	-ων
Δοτ.	τοῖς κλητῆρ-σι	τοῖς ρήτορ-σι	τοῖς αἰθέρ-σι	-σι
Αἰτ.	τοὺς κλητῆρ-ας	τοὺς ρήτορ-ας	τοὺς αἰθέρ-ας	-ας
Κλητ.	ὁ κλητῆρ-ες	ὁ ρήτορ-ες	ὁ αἰθέρ-ες	-ες

Κανόνες.

1. Ἀπὸ τὰ ὑγρόληκτα μόνον τὸ μάρτυς—υρος (θεμ. μάρτυ) καὶ ἄλς—ἄλός (θεμ. ἄλ-) παίρνουν ς εἰς τὴν ὀνομαστικὴν.

2. "Όσα ἔχουν χαρακτῆρα ρ δὲν παίρνουν ς εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἀλλὰ τρέπουν τὸ βραχὺ φωνῆεν εἰς μακρόν· π. χ. θέμα ρήτορ=ρήτωρ.

3. "Όσα ὑγρόληκτα τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν ἔχουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν· π. χ. στατήρ—ὁ στατήρ, αἰθῆρ—ὁ αἰθῆρ.

Γύμνασμα. Ὁμοίως κλίνονται τὰ: δικτάτωρ—ἀλέκτωρ—στατήρ—ζωστήρ—ἄήρ.

Συγκοπτόμενα ὑγρόληκτα.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ πατήρ	ἡ μήτηρ	ὁ ἀνὴρ
Γεν.	τοῦ πατρὸς	τῆς μητρὸς	τοῦ ἀνδρὸς
Δοτ.	τῷ πατρὶ	τῇ μητρὶ	τῷ ἀνδρὶ
Αἰτ.	τὸν πατέρα	τὴν μητέρα	τὸν ἄνδρα
Κλητ.	ὦ πάτερ	ὦ μήτερ	ὦ ἄνερ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ πατέρες	αἱ μητέρες	οἱ ἄνδρες
Γεν.	τῶν πατέρων	τῶν μητέρων	τῶν ἀνδρῶν
Δοτ.	τοῖς πατέρασι	ταῖς μητέρασι	τοῖς ἀνδράσι
Αἰτ.	τούς πατέρας	τάς μητέρας	τούς ἄνδρας
Κλητ.	ὦ πατέρες	ὦ μητέρες	ὦ ἄνδρες

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ θυγάτηρ	ἡ γαστήρ	ἡ Δημήτηρ
Γεν.	τῆς θυγατρὸς	τῆς γαστρὸς	τῆς Δήμητρος
Δοτ.	τῇ θυγατρὶ	τῇ γαστρὶ	τῇ Δήμητρι
Αἰτ.	τὴν θυγατέρα	τὴν γαστέρα	τὴν Δήμητρα
Κλητ.	ὦ θύγατερ	ὦ γαστήρ	ὦ Δήμητερ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ θυγατέρες	αἱ γαστέρες
Γεν.	τῶν θυγατέρων	τῶν γαστέρων
Δοτ.	ταῖς θυγατέρασι	ταῖς γαστέρασι
Αἰτ.	τάς θυγατέρας	τάς γαστέρας
Κλητ.	ὦ θυγατέρες	ὦ γαστέρες

Κανόνες.

1. Τὰ συγκοπτόμενα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν δὲν παίρνουν (ς) ἀλλὰ τρέπουν τὸ βραχὺ φωνῆεν τοῦ θέματος εἰς μακρὸν π. χ. ὁ πάτερ = ὁ πατήρ.

2. Λέγονται συγκοπτόμενα, διότι εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ συγκόπτουν τὸ ε π. χ. πατήρ = πατέ-ρος = πατρός.

3. Τὸ *ἀνήρ* συγκόπτει εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὸ *ε* καὶ λαμβάνει χάριν εὐφωνίας ἕνα *δ π. γ.* *ἀνέρος* = *ἀνρός* = *ἀνδρός*.

4. Εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ Ἑνικοῦ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον πλὴν τοῦ *γαστήρ* : ὦ πάτερ.

5. Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ λαμβάνουν ἕνα *α* βραχὺ *π. γ.* *πατράσι*.

6. Σιγμόληκτα μὲ χαρακτηριστῆρα (ς)

α'. Οὐδέτερα εἰς *ος* καὶ *ας*

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ δάσ-ος	τὸ ἕδαφ-ος	τὸ κρέας	-ς
Γεν.	τοῦ δάσους (δάσεος)	τοῦ ἕδαφους (ἕδαφε-ος)	τοῦκρέατ-ος	-ος
Δοτ.	τῷ δάσει (δάσε-ϊ)	τῷ ἕδαφει (ἕδαφε-ϊ)	τῷ κρέατ-ι	-ι
Αἰτ.	τὸ δάσ-ος	τὸ ἕδαφ-ος	τὸ κρέ-ας	-ς
Κλητ.	ὦ δάσ-ος	ὦ ἕδαφ-ος	ὦ κρέ-ας	-ς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὰ δάση (δά-σε-α)	τὰ ἕδάφη (ἕδάφ-ε-α)	τὰ κρέατ-α	-α
Γεν.	τῶν δασ-ῶν	τῶν ἕδαφ-ῶν	τῶνκρεάτων	-ων
Δοτ.	τοῖς δάσε-σι	τοῖς ἕδαφε-σι	τοῖς κρέα-σι	-σι
Αἰτ.	τὰ δάση (ε-α)	τὰ ἕδάφη (ε-α)	τὰ κρέατ-α	-α
Κλητ.	ὦ δάση (ε-α)	ὦ ἕδάφη (ε-α)	ὦ κρέατ-α	-α

Κανόνες.

1. Σιγμόληκτα εἰς *ας* εἶναι τὰ : *κρέας, κέρας, πέρας, τέρας, γῆρας, γέρας*, πού κλίνονται συνήθως σὰν ὀδοντοφωνόληκτα *π. γ.* *κρέατ-ος, γήρατ-ος*, ἀντὶ : *κρέασ-ος* = *κρέαος* = *κρέως* | *γήρασος* = *γήρωος*.

2. Τὰ σιγμόληκτα εἰς *ος* διὰ τὸ νὰ σχηματίσουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ Ἑνικοῦ τρέπουν τὸ *ε* εἰς *ο* *π. γ.* *δασεος* = τὸ *δάσος*.

3. Εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ Ἑνικοῦ καὶ εἰς τὸν Πληθυντικὸν τὸ *σ* μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ συναίρουσιν τὸ *ε* τῷ *ο* εἰς *ου*, τὸ *ε* τῷ *ι* εἰς *ει* καὶ τὸ *ε* τῷ *α* εἰς *η*, *π. γ.* *δάσεος* = *δάσεος* = *δάσους*, *δάσεσα* = *δάσεα* = *δάση*.

4. Τὸ *ἄνθος, χεῖλος, ὄρος*, εἰς τὴν γενικὴν τοῦ Πληθυντικοῦ λέγονται καὶ ἀσυναίρετα *π. γ.* *ἀνθέων, χειλέων, ὄρων*.

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν τὸ ἔθνος, τὸ βέλος, τὸ κράτος, τὸ ἄνθος, τὸ ὄρος.

β' **Συγμόληκτα κύρια** εἰς *ης γεν. ους*

Ἐνικός ἀριθμὸς

᾽Ον. ὁ Σωκράτης	ὁ Περικλῆς	ὁ Ἀριστοφάνης
Γεν. τοῦ Σωκράτους (ε-ος)	τοῦ Περικλέους	τοῦ Ἀριστοφάνους (ε-ος)
Δοτ. τῷ Σωκράτει (ε-ῖ)	τῷ Περικλεῖ	τῷ Ἀριστοφάνει (ε-ῖ)
Αἰτ. τὸν Σωκράτη (ην)	τὸν Περικλέα	τὸν Ἀριστοφάνην
Κλ. ὃ Σώκρατες	ὃ Περικλείς	ὃ Ἀριστόφανες

1. Θέμα *Σώκρατες*, ᾽Ονομ. : *Σώκρατες* = *Σωκράτης*. Γενική : *Σωκράτεος* — *Σωκράτεος* = *Σωκράτους*.

2. Εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ Ἐνικοῦ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον· π. χ. ὃ Σώκρατες, ὃ Ἀριστόμενες.

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται : ὁ Δημοσθένης, ὁ Πολυκράτης, ὁ Ἀγαθοκλῆς, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θεμιστοκλῆς.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ Γ' ΚΛΙΣΕΩΣ

1. Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἄλλα παίρνουν κατάληξιν *ς* καὶ ἄλλα δὲν παίρνουν· π. χ. *ἐλπῖ-ς, γέρον.*

2. Αἱ κατάληξεις *-ι -α -ας* καὶ *-σι* τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι βραχεῖαι· π. χ. *σωτῆρ-ι, σωτῆρ-α, τοὺς χειμῶν-ας, σωτῆρ-σι.*

3. Τὰ μονοσύλλαβα τῆς τρίτης κλίσεως εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν· π. χ. *δρῶς, δρῶς, δρῶι—δρῶν, δρῶσι.*

Ἐξαιροῦνται τὰ μονοσύλλαβα : *παῖς, φῶς, οὖς, δᾶς* καὶ *Τρῶς* τὰ ὁποῖα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν· π. χ. *παίδων, φώτων, ὄτων, δάδων, Τρώων.*

ΑΝΩΜΑΛΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ Γ' ΚΛΙΣΕΩΣ

Τὸ γόνυ, τοῦ γόνατος, τῷ γόνατι, τὸ γόνυ. — Τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι, ὃ γόνατα.

Ἡ γυνή, τῆς γυναικός, ἡτῆ γυναικί, τὴν γυναικα, ὃ γύναι. — Αἱ γυναικες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τὰς γυναικας, ὃ γυναικες.

Τὸ δόρυ, τοῦ δόρατος, τῷ δόρατι, τὸ δόρυ, ὃ δόρυ. — Τὰ δόρατα, τῶν δοράτων, τοῖς δόρασι, τὰ δόρατα, ὃ δόρατα.

Τὸ ἥπαρ (σηκώτι), τοῦ ἥπατος, τῷ ἥπατι, τὸ ἥπαρ, ὃ ἥπαρ.—Τὰ ἥπατα, τῶν ἥπάτων, τοῖς ἥπασι, τὰ ἥπατα, ὃ ἥπατα.

Ὁ κύων (σκύλλος), τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὃ κύων.—Οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί, τοὺς κύνας, ὃ κύνες.

Τὸ οὖς (ἀφτί), τοῦ ὠτός, τὸ ὠτί, τὸ οὖς, ὃ οὖς.—Τὰ ὠτα, τῶν ὠτων τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα, ὃ ὠτα.

Τὸ πῦρ, τοῦ πυρός, τῷ πυρί, τὸ πῦρ, ὃ πῦρ.—Τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς, τὰ πυρά, ὃ πυρά.

Τὸ ὕδωρ (νερό), τοῦ ὕδατος, τῷ ὕδατι, τὸ ὕδωρ, ὃ ὕδωρ.—Τὰ ὕδατα, τῶν ὕδάτων, τοῖς ὕδασι, τὰ ὕδατα, ὃ ὕδατα.

Τὸ φῶς, τοῦ φωτός, τῷ φωτί, τὸ φῶς, ὃ φῶς.—Τὰ φῶτα, τῶν φώτων, τοῖς φωσί, τὰ φῶτα, ὃ φῶτα.

Ἡ χεῖρ, τῆς χειρός, τῇ χειρί, τὴν χεῖρα, ὃ χεῖρ.—Αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας, ὃ χεῖρες.

3. Ἐπίθετα.

Ὁ καθαρὸς μαθητῆς—ἡ ξυλίγη γέφυρα.

Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, πού φανερώνουν τὴν ποιότητα ἢ τὴν ιδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν.

Τὰ ἐπίθετα προσδιορίζουν τὰ οὐσιαστικά. Διὰ τοῦτο ἔχουν μὲ τὰ οὐσιαστικά, πού προσδιορίζουν τὸν ἴδιον ἀριθμὸν, τὸ ἴδιον γένος καὶ τὴν αὐτὴν πτώσιν· π. χ. ὁ μαῦρος κόραξ—τοὺς μαύρους κόρακας—τὰ μαῦρα σφαιρίδια.

α') Εἶδη ἐπιθέτων.

Τὰ ἐπίθετα διαιροῦνται εἰς 4 εἶδη:

1) Τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα λέγονται τὰ ἐπίθετα, πού ἔχουν τρία γένη (ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον) καὶ τρεῖς καταλήξεις (διὰ κάθε γένος χωριστῆν)· π. χ. ὁ ὠραῖ-ος, ἡ ὠραί-α, τὸ ὠραῖ-ον.

2) Τριγενῆ καὶ δικατάληκτα λέγονται τὰ ἐπίθετα πού ἔχουν τρία γένη καὶ δύο καταλήξεις, μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον· π. χ. ὁ ἔνδοξ-ος, ἡ ἔνδοξ-ος, τὸ ἔνδοξ-ον — ὁ εὐγεν-ής, ἡ εὐγεν-ής, τὸ εὐγεν-ές.

3) Διγενῆ μονοκατάληκτα λέγονται ὅσα ἔχουν δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν, καὶ μίαν κατάληξιν καὶ διὰ τὰ δύο· π. χ. ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ — ὁ φυγὰς, ἡ φυγὰς.

β') Καταλήξεις τῶν ἐπιθέτων.

Τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα εἶναι ὅσα λήγουν :

α) Εἰς -ος -α -η -ον ἢ (ος - η - ον) π. χ. πιστός, πιστή, πιστόν
— δίκαιος, δικαία, δίκαιον—σοφός, σοφή, σοφόν.

β) Εἰς -υς -εια -υ' π. χ. ταχύς, ταχεῖα, ταχύ.

γ) Εἰς -εις -εσσα -εν' π. χ. χαρῖεις, χαρίεσσα, χαρίεν καὶ ἄλλα.

Τριγενῆ καὶ δικατάληκτα εἶναι :

α) Τὰ εἰς -ος σύνθετα π. χ. ὁ ἔντιμος, ἡ ἔντιμος, τὸ ἔντιμον —
ὁ ἔνδοξος, ἡ ἔνδοξος, τὸ ἔνδοξον.

β) Ὅσα λήγουν εἰς -ης τριτόκλιτα π. χ. ὁ δυστυχῆς- ἡ δυστυχῆς
τὸ δυστυχῆς-ὁ εὐγενῆς-ἡ εὐγενῆς-τὸ εὐγενές καὶ ἄλλα.

γ) Ὅσα λήγουν εἰς -ων π. χ. ὁ νοήμων - ἡ νοήμων - τὸ νοήμον.

Ἀπὸ τὰ τρικατάληκτα εἰς -ός ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ -ος φωνῆεν ἢ
-ρ τὸ θηλυκὸν τὸ σχηματίζουν εἰς α ὅσα ἔχουν σύμφωνον εἰς η π. χ.
καλός-καλή-καλόν—νέος-νέα-νέον | μικρός-μικρά-μικρόν.

Γύμνασμα 1. Σχηματίσατε τὰ 3 γένη τῶν κάτωθι ἐπιθέτων :
ὁ δειλός, ὁ ἅγιος, ὁ δίκαιος, ὁ δεξιός, ὁ δόλιος, ὁ τέλειος,
ὁ γλυκύς, ὁ εὐσεβής, ὁ ὀρθίος, ὁ ταχύς, ὁ δυστυχῆς, ὁ τίμιος,
ὁ ἀσθενής, ὁ ἐπιμελής, ὁ γράφων, ὁ βλάξ, ὁ φυγὰς, ὁ ἐπι-
τήδειος, ὁ ἰσχυρός, ὁ πονηρός, ὁ πειναλέος.

γ') Βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων.

Οἱ βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων εἶναι 3: Θετικὸς, συγκριτικὸς καὶ
ὑπερθετικὸς.

Ὁ Θετικὸς βαθμὸς φανερώνει ὅτι τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς
μίαν ποιότητα ἢ ἰδιότητα π. χ. ὁ Ὑμηττός εἶναι ὑψηλός.

Ὁ Συγκριτικὸς βαθμὸς φανερώνει ὅτι τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει μίαν
ἰδιότητα ἢ ποιότητα εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἀπὸ ἓν ἄλλο π. χ. ὁ
Παρνασσὸς εἶναι ὑψηλότερος ἀπὸ τὸν Ὑμηττόν.

Ὁ Ὑπερθετικὸς βαθμὸς φανερώνει ὅτι ἡ ποιότης ἢ ἰδιότης, πού
ἔχει τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἀνωτέρα ὅλων π. χ. ὁ Ὀλυμπος εἶναι τὸ
ὑψηλότερον ὄρος τῆς πατρίδος μας.

Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς τοῦ ἐπιθέτου λέγονται
παραθετικά.

Πῶς σχηματίζουν τὰ Παραθετικά.

ξηρὸς — ξηρότερος — ξηρότατος
παχὺς — παχύτερος — παχύτατος
ἅγιος — ἁγιώτερος — ἁγιώτατος

1. Ὅσα ἐπίθετα τελειώνουν εἰς -ος σχηματίζουν τὰ παραθετικά των εἰς -ότερος - ὀτατος' π. χ. σοφὸς - σοφώτερος - σοφώτατος.
2. Ὅσα τελειώνουν εἰς υς τὰ σχηματίζουν εἰς -ύτερος - ύτατος' π. χ. παχὺς - παχύτερος - παχύτατος.
3. Ὅσα τελειώνουν εἰς ης τὰ σχηματίζουν εἰς ἔστερος - ἔστατος π. χ. δυστυχῆς - δυστυχέστερος - δυστυχέστατος.
4. Ὅσα τελειώνουν εἰς ων τὰ σχηματίζουν εἰς ἔστερος - ἔστατος π. χ. σῶφρων - σωφρονέστερος - σωφρονέστατος.
5. Τὰ -ότερος καὶ -ότατος γράφονται μὲ ω ὅταν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα' π. χ. νέος, νεώτερος, νεώτατος—σοφός, σοφώτερος, σοφώτατος.
6. Γράφεται τὸ -ότερος καὶ -ότατος μὲ ο ὅταν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι μακρὰ ἢ ἔχει δύο σύμφωνα ἢ διπλοῦν γράμμα' π. χ. ξηρότερος, στρυφνότερος, ἐνδοξότερος.

Γύμνασμα. Σχηματίσατε τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων :

Δίκαιος, κενός, δαπανηρός, παλαιός, ἄσεμνος, πλήρης, βραδύς, εὐδαίμων, χαλεπός, ἔντιμος, ἄφρων, δυστυχῆς, πένης, λογικός, πλατύς, κριτικός, ἀμελής, ὠραῖος, στεγνός, χαμηλός, σοφός.

Ἄνώμαλα παραθετικά.

Μερικὰ ἐπίθετα εἰς -ος, -ας, -υς σχηματίζουν ἀνώμαλα τὰ παραθετικά των, καθὼς εἶναι τὰ κάτωθι :

Θετικὸς	Συγκριτικὸς	Ἵπερθετικὸς
καλὸς	καλύτερος	κάλλιστος
κακὸς	χειρότερος	χειρίστος
μέγας	μεγαλύτερος ἢ μείζων	μέγιστος
ἀγαθὸς	ἀγαθώτερος	ἄριστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ἐλάχιστος
μικρὸς	ἐλάσσων	ἐλάχιστος
αἰσχροὺς	αἰσχροτέρος	αἰσχιστος
πολὺς	πλειότερος (καὶ περισσότερος)	πλεῖστος
ὑψηλὸς	ὑψηλότερος	ὑψιστος
ταχὺς	ταχύτερος	τάχιστος

δ') Πῶς κλίνονται τὰ ἐπίθετα.

Καὶ τὰ ἐπίθετα, ἀναλόγως μὲ τὰς καταλήξεις τὰς ὁποίας ἔχουν, κλίνονται ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά κατὰ τὴν Α', Β' καὶ Γ' κλίσιν.

1. Ἐπίθετα εἰς -ος -ῆ -ο

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	δίκαιος	ἡ	δικαία	τὸ	δίκαιον
Γεν.	τοῦ	δικαίου	τῆς	δικαίας	τοῦ	δικαίου
Δοτ.	τῷ	δικαίῳ	τῇ	δικαίᾳ	τῷ	δικαίῳ
Αἰτ.	τὸν	δίκαιον	τὴν	δικαίαν	τὸ	δίκαιον
Κλητ.	ὦ	δίκαιε	ὦ	δικαία	ὦ	δίκαιον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	οἱ	δίκαιοι	αἱ	δίκαιαι	τὰ	δίκαια
Γεν.	τῶν	δικαίων	τῶν	δικαίων	τῶν	δικαίων
Δοτ.	τοῖς	δικαίοις	ταῖς	δικαίαις	τοῖς	δικαίοις
Αἰτ.	τούς	δικαίους	τάς	δικαίας	τὰ	δίκαια
Κλητ.	ὦ	δίκαιοι	ὦ	δίκαιαι	ὦ	δίκαια

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται: ὁ ὠραῖος, ἡ ὠραία, τὸ ὠραῖον — ὁ ἔνδοξος, ἡ ἔνδοξος, τὸ ἔνδοξον — ὁ νέος, ἡ νέα, τὸ νέον.

2. Ἐπίθετα εἰς -ῆς -ῆς -ες.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀν.	ὁ	εὐγενῆς	ἡ	εὐγενῆς	τὸ	εὐγενές
Γεν.	τοῦ	εὐγενοῦς (εὐγενέ-ος)	τῆς	εὐγενοῦς (εὐγενέ-ος)	τοῦ	εὐγενοῦς (εὐγενέ-ος)
Δοτ.	τῷ	εὐγενεῖ (εὐγενέ-ϊ)	τῇ	εὐγενεῖ (εὐγενέ-ϊ)	τῷ	εὐγενεῖ (εὐγενέ-ϊ)
Αἰτ.	τὸν	εὐγενῆ (εὐγενέ-α)	τὴν	εὐγενῆ (εὐγενέ-α)	τὸ	εὐγενές
Κλητ.	ὦ	εὐγενές	ὦ	εὐγενές	ὦ	εὐγενές

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ εὐγενεῖς (εὐγενέ-ες)	αἱ εὐγενεῖς (εὐγενέ-ες)	τὰ εὐγενῆ (εὐγενέ-α)
Γεν.	τῶν εὐγενῶν (εὐγενέ-ων)	τῶν εὐγενῶν (εὐγενέ-ων)	τῶν εὐγενῶν (εὐγενέ-ων)
Δοτ.	τοῖς εὐγενέσι	ταῖς εὐγενέσι	τοῖς εὐγενέσι
Αἰτ.	τοὺς εὐγενεῖς	τάς εὐγενεῖς	τὰ εὐγενῆ (έ-α)
Κλητ.	ὦ εὐγενεῖς	ὦ εὐγενεῖς	ὦ εὐγενῆ (έ-α)

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα : ὁ ἐπιμελής, ἡ ἐπιμελής, τὸ ἐπιμελές—ὁ δυστυχής, ἡ δυστυχής, τὸ δυστυχές — ὁ εὐσεβής κλπ.

3. *Ἐπίθετα εἰς -υς -εῖα -υ.*

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄν.	ὁ ταχὺς	ἡ ταχεῖα	τὸ ταχὺ
Γεν.	τοῦ ταχείος	τῆς ταχείας	τοῦ ταχείος
Δοτ.	τῷ ταχεῖ	τῇ ταχεῖα	τῷ ταχεῖ
Αἰτ.	τόν ταχὺν	τήν ταχεῖαν	τὸ ταχὺ
Κλητ.	ὦ ταχὺ	ὦ ταχεῖα	ὦ ταχὺ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἱ ταχεῖς	αἱ ταχεῖαι	τὰ ταχέα
Γεν.	τῶν ταχέων	τῶν ταχειῶν	τῶν ταχέων
Δοτ.	τοῖς ταχέσι	ταῖς ταχείαις	τοῖς ταχέσι
Αἰτ.	τοὺς ταχεῖς	τάς ταχείας	τὰ ταχέα
Κλητ.	ὦ ταχεῖς	ὦ ταχεῖαι	ὦ ταχέα

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ ἐπίθετα : ὁ παχὺς, ἡ παχεῖα, τὸ παχύ, ὁ πλατὺς, ἡ πλατεῖα, τὸ πλατὺ κλπ.

4. *Ἐπίθετα εἰς -ων -ων -ον*

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ σῶφρων	ἡ σῶφρων	τὸ σῶφρον
Γεν.	τοῦ σῶφρονος	τῆς σῶφρονος	τοῦ σῶφρονος
Δοτ.	τῷ σῶφρονι	τῇ σῶφρονι	τῷ σῶφρονι
Αἰτ.	τόν σῶφρονα	τήν σῶφρονα	τὸ σῶφρον
Κλητ.	ὦ σῶφρον	ὦ σῶφρον	ὦ σῶφρον

Πληθυντικός Ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	σώφρονες	αἱ	σώφρονες	τὰ	σώφρονα
Γεν.	τῶν	σωφρόνων	τῶν	σωφρόνων	τῶν	σωφρόνων
Δοτ.	τοῖς	σώφροσι	ταῖς	σώφροσι	τοῖς	σώφροσι
Αἰτ.	τοὺς	σώφρονας	τὰς	σώφρονας	τὰ	σώφρονα
Κλητ.	ὦ	σώφρονες	ὦ	σώφρονες	ὦ	σώφρονα

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ : ὁ εὐδαίμων, ἡ εὐδαίμων, τὸ εὐδαίμων, ὁ ἀγνώμων, ἡ ἀγνώμων, τὸ ἀγνώμων.

Τὸ Ἐπίθετον πᾶς - πᾶσα - πᾶν

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	πᾶς	ἡ	πᾶσα	τὸ	πᾶν
Γεν.	τοῦ	παντός	τῆς	πάσης	τοῦ	παντός
Δοτ.	τῷ	παντὶ	τῇ	πάσῃ	τῷ	παντὶ
Αἰτ.	τὸν	πάντα	τὴν	πᾶσαν	τὸ	πᾶν
Κλητ.	ὦ	πᾶς	ὦ	πᾶσα	ὦ	πᾶν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	πάντες	αἱ	πᾶσαι	τὰ	πάντα
Γεν.	τῶν	πάντων	τῶν	πασῶν	τῶν	πάντων
Δοτ.	τοῖς	πᾶσι	ταῖς	πάσαις	τοῖς	πᾶσι
Αἰτ.	τοὺς	πάντας	τὰς	πάσας	τὰ	πάντα
Κλητ.	ὦ	πάντες	ὦ	πᾶσαι	ὦ	πάντα

Τὸ α τῶν θηλυκῶν τῶν ἐπιθέτων.

1. Ὅλα τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα, ποὺ τελειώνουν εἰς α κλίνονται κατὰ τὴν Α' κλίσιν.

2. Ὅσα θηλυκὰ ἐπίθετα ἔχουν τὸ ἀρσενικὸν δευτερόκλιτον ἔχουν τὸ α μακρόν· π. χ. δίκαιος-δικαία, ὠραῖος-ὠραία.

3. Ὅσα θηλυκὰ ἐπίθετα ἔχουν τὸ ἀρσενικὸν τριτόκλιτον, ἔχουν τὸ α βραχύ· π. χ. ταχύς-ταχεῖα, εὐθύς-εὐθειᾶ, ὀξύς-ὀξεῖα.

Γύμνασμα 1. Σχηματίσατε τὰ γένη τῶν κατωτέρω ἐπιθέτων καὶ τονίσατε τὸ θηλυκὸν μὲ προσοχὴν.

Ὁ ραγδαῖος, ὁ τυχαῖος, ὁ γενναῖος, ὁ βραχύς, ὁ ταχύς, ὁ πλατύς.

Γύμνασμα 2. Τονίσατε : ἡ τελεία — ἡ παχία — ἡ ὀξεῖα — ἡ βαρεία — ἡ μηνιαία — ἡ δευτεραία — ἡ ἄθωα — ἡ γλυκεία.

Κλίσις ἄνωμάλων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὁ	πολύς	ἡ	πολλή	τὸ	πολύ
Γεν.	τοῦ	πολλοῦ	τῆς	πολλῆς	τοῦ	πολλοῦ
Δοτ.	τῷ	πολλῷ	τῆ	πολλῆ	τῷ	πολλῷ
Αἰτ.	τόν	πολὺν	τήν	πολλήν	τὸ	πολύ
Κλητ.	ὦ	πολύ	ὦ	πολλή	ὦ	πολύ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ	πολλοὶ	αἱ	πολλαὶ	τὰ	πολλὰ
Γεν.	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν	τῶν	πολλῶν
Δοτ.	τοῖς	πολλοῖς	ταῖς	πολλαῖς	τοῖς	πολλοῖς
Αἰτ.	τούς	πολλοὺς	τάς	πολλάς	τὰ	πολλὰ
Κλητ.	ὦ	πολλοὶ	ὦ	πολλαὶ	ὦ	πολλὰ

᾽Ο πολὺς καὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ Ἐνικοῦ γράφεται μὲ *υ* καὶ ἓνα *λ*. Εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν καὶ ὄλον τὸν Πληθυντικὸν γράφεται μὲ δύο *λλ*.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	ὁ	μέγας	ἡ	μεγάλη	τὸ	μέγα
Γεν.	τοῦ	μεγάλου	τῆς	μεγάλης	τοῦ	μεγάλου
Δοτ.	τῷ	μεγάλῳ	τῆ	μεγάλῃ	τῷ	μεγάλῳ
Αἰτ.	τόν	μέγαν	τήν	μεγάλην	τὸ	μέγα
Κλητ.	ὦ	μέγα	ὦ	μεγάλη	ὦ	μέγα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ον.	οἱ	μεγάλοι	αἱ	μεγάλαι	τὰ	μεγάλα
Γεν.	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων	τῶν	μεγάλων
Δοτ.	τοῖς	μεγάλοις	ταῖς	μεγάλαις	τοῖς	μεγάλοις
Αἰτ.	τούς	μεγάλους	τάς	μεγάλας	τὰ	μεγάλα
Κλητ.	ὦ	μεγάλοι	ὦ	μεγάλαι	ὦ	μεγάλα

Ἀριθμητικά.

Πέντε παιδιά. Τὸ ἓνα εἶναι πρῶτο εἰς τὰ μαθήματα.
Τέσσαρα θρανία.

Ἀριθμητικὰ λέγονται αἱ λέξεις πού φανερώνουν ὄριθμόν.
Τὰ ἀριθμητικὰ εἶναι τριῶν εἰδῶν : α') ἐπίθετα, β') οὐσιαστικά
καὶ γ') ἐπιρροήματα.

α') Ἐπίθετα ἀριθμητικά.

Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα εἶναι: Ἀπόλυτα—τακτικά—χρονικά—ἀνα-
λογικά καὶ πολλαπλασιαστικά.

1. Ἀπόλυτα λέγονται ὅταν φανερώνουν ἀπλῶς ἓνα ὄρισμένον
ἀριθμόν· π. χ. δύο παιδιά—δεκαπέντε πτηνὰ—εἴκοσι τετράδια.

Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ εἰς —μία—ἐν κλίνονται εἰς τὸν ἐνικόν.
Τὰ τρεῖς—τρια καὶ τέσσαρες—τέσσαρα κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικόν.
Ἀπὸ τὸ τέσσαρες μέχρι τοῦ διακόσια εἶναι ἄκλιτα.

Ἀπὸ τὸ διακόσια καὶ ἄνω κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάλη-
κτα ἐπίθετα εἰς τὸν πληθυντικόν ἀριθμόν· π. χ. ἑξακόσιοι, ἑξακόσιαι,
ἑξακόσια—τριακόσιοι, -αι, -α.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς			Πληθυντικὸς ἀριθμὸς			
ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.	ἀρσ.+θηλ.	οὐδ.	ἀρσ.+θηλ	οὐδ.
Ὀν. εἷς	—μία	—ἐν	τρεῖς	—τρια	τέσσαρες	—τέσσαρα
Γεν. ἑνὸς	—μῆς	—ἐνὸς	τριῶν	—τριῶν	τεσσάρων	—τεσσάρων
Δοτ. ἐνὶ	—μῆ	—ἐνὶ	τρισὶ	—τρισὶ	τέσσαρσι	—τέσσαρσι
Αἰτ. ἓνα	—μίαν	—ἐν	τρεῖς	—τρια	τέσσαρας	—τέσσαρα

Διακόσιοι, διακοσίων, διακοσίοις, διακοσίους, διακόσιοι.

Διακόσιαι, διακοσίων, διακοσίσαις, διακοσίας, διακόσιαι.

Διακόσια, διακοσίων, διακοσίοις, διακόσια, διακόσια.

Κανόνες.

Τὰ εἷς, ἕξ, ἐπὶ καὶ ἑκατὸν καὶ ὅσα παράγονται, ἀπὸ αὐτὰ θα-
σύνονται: ἕκτος, ἑξήκοντα, ἐπιακόσια.)

Τὸ ἐννέα γράφεται μὲ δύο νν. Ὅσα γίνονται ἀπὸ τὸ ἐννέα
γράφονται μὲ ἓνα ν· π. χ. ἑνατος, ἐννῆκοντα.

2. Τακτικά λέγονται τὰ ἀριθμητικὰ πού φανερώνουν τάξιν καὶ

ἀκολουθίαν καὶ λήγουν εἰς -τος καὶ ἀπὸ τοῦ 20 καὶ ἄνω εἰς -σιος· π.χ. τρίτος, τέταρτος, δέκατος τρίτος, δέκατος πέμπτος, εικοστός, τριακοστός, πενηκοστός.

3. Τὰ **χροινικά** φανερώουν πότε γίνεται κάτι τι καὶ ἔχουν κατάληξιν αἶος--αἶα—αἶον· π.χ. δευτεραῖος-τεταρταῖος-τεταρταῖα-αἶον.

4. Τὰ **ἀναλογικά** φανερώουν πόσας φορές ἔν προᾶγμα εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ ἓνα ἄλλο καὶ τελειώνουν εἰς πλάσιος-πλασία-πλάσιον π.χ. διπλάσιος, τετραπλάσιος, τετραπλασία, τετραπλάσιον.

5. Τὰ **πολλαπλασιαστικά** φανερώουν ἀπὸ πόσα μέρη ἀποτελεῖται ἓνα προᾶγμα καὶ τελειώνουν εἰς πλοῦς-πλῆ-πλοῦν π.χ. διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν, — δεκαπλοῦς, δεκαπλῆ, δεκαπλοῦν.

β') Οὐσιαστικά ἀριθμητικά.

Τὰ **οὐσιαστικά ἀριθμητικά** φανερώουν ἀφηρημένην ποσότητα ἀπὸ ἓνα εἶδος καὶ τελειώνουν εἰς -ὰς (ἀδος)· π.χ. μονάς, δεκάς, χιλιάς, εἰκοσάς.

γ') Ἐπιρρήματα ἀριθμητικά.

Τὰ **Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα** φανερώουν πόσας φορές γίνεται κάτι καὶ λήγουν εἰς -άκις π.χ. πεντάκις, ἑξάκις κ. λ. π.

Ἐξαιροῦνται τὸ ἅπαξ δῖς, τρίς.

Γύμνασμα 1. Γράψατε τὰ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα τῶν ἀριθμητικῶν : τρεῖς, ἕξ, δύο, ἑπτὰ, δέκα, εἴκοσι, τριάκοντα, ἑκατόν, χίλιοι — ἓνας — τρία.

Γύμνασμα 2. Ἀντικαταστήσατε μὲ λέξεις τοὺς ἀριθμούς : 1, 6, 7, 8, 35, 26, 147, 545, 1932, 1947, 2004, 83, 100.

Γύμνασμα 3. Ἀντικαταστήσατε τὸν ἀριθμὸν μὲ τὸ ἀνάλογον **πολλαπλασιαστικὸν** εἰς τὰς κάτωθι φράσεις ὡς ἑξῆς : Θέλω 2 μερίδα =θέλω διπλῆ μερίδα : Δὸς μου 2 μερίδα — πληρώνω 5 φόρους. Σβύσατε τὰ 2 φῶτα. Σήμερον θὰ πληρωθῶμεν 2 ἡμερομίσθιον. Ἔχομεν 3 ἔξοδα εἰς τὴν πόλιν. Ὁ σιδηρόδρομος ἔχει 2 γραμμῆ.

Γύμνασμα 4. Γράψατε τὰ **τακτικά** τῶν ἀριθμῶν 4—5—6—11—12, 13, 20, 21, 25, 30, 36, 50, 100.

Γύμνασμα 5. Κλίνατε προφορικῶς : Οἱ δώδεκα μῆνες. Ὁ εικοστός αἰὼν. Δέκα τρεῖς ναῦται. Εἴκοσι τέσσαρες ἡμέραι.

Γύμνασμα 6. Ἀπαντήσατε μὲ λέξεις γραπτῶς : Πόσους δόδοντας ἔχεις ; Ποῖον ἔτος ἐγεννήθης ; Τί μέρος τῆς ὁκάς εἶναι τὸ ἓνα δράμι ; Πόσας σελίδας ἔχει τὸ ἀναγνωστικὸν σου ;

4. Ἄντωνυμῖαι.

Ἐκεῖνος (ὁ Κώστας) ἔφυγε — Σὺ (Ἄριστείδη) τί θὰ κάμῃς ;

Ἄντωνυμῖαι λέγονται αἱ λέξεις, πού μεταχειριζόμεθα ἀντὶ τῶν ὀνομάτων οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

Αἱ ἄντωνυμῖαι εἶναι 8 εἰδῶν :

Προσωπικαί, Δεικτικαί, Κτητικαί, Αὐτοπαθεῖς, Ἀλληλοπαθεῖς, Ἐρωτηματικαί, Ἀόριστοι καὶ Ἀναφορικαί.

α') Προσωπικαὶ ἄντωνυμῖαι.

Προσωπικαὶ ἄντωνυμῖαι εἶναι ἐκεῖναι πού φανερόνουν τὰ πρόσωπα τοῦ λόγου.

Τὰ πρόσωπα εἰς τὸν λόγον εἶναι τρία.

Τὸ πρῶτον πρόσωπον πού ὁμιλεῖ καὶ ἀντὶ αὐτοῦ τίθεται ἡ προσωπικὴ ἄντωνυμία ἐγώ.

Τὸ δεύτερον πρόσωπον εἰς τὸ ὁποῖον ὁμιλοῦμεν. Ἀντὶ αὐτοῦ τίθεται ἡ προσωπικὴ ἄντωνυμία σὺ καὶ

Τὸ τρίτον πρόσωπον διὰ τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος καὶ ἀντὶ αὐτοῦ τίθεται ἡ ἄντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό.

Αἱ προσωπικαὶ λοιπὸν ἄντωνυμῖαι εἶναι τρεῖς : ἐγώ - σὺ - αὐτός.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

	α' πρόσωπον	β' πρόσωπον	γ' πρόσωπον
Ἄν.	ἐγώ	σὺ	αὐτός αὐτή αὐτό
Γεν.	ἐμοῦ μοῦ	σοῦ	αὐτοῦ αὐτῆς αὐτοῦ
Δοτ.	ἐμοὶ μοι	σοι	αὐτῷ αὐτῇ αὐτῷ
Αἰτ.	ἐμέ μέ	σέ	αὐτὸν αὐτήν αὐτό

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	α' πρόσωπον	β' πρόσωπον	γ' πρόσωπον
Ἄν.	ἡμεῖς (ἐμεῖς)	ὑμεῖς (σεῖς)	αὐτοὶ αὐταὶ αὐτὰ
Γεν.	ἡμῶν	ὑμῶν	αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν
Δοτ.	ἡμῖν	ὑμῖν	αὐτοῖς αὐταῖς αὐτοῖς
Αἰτ.	ἡμᾶς (μαῶς)	ὑμᾶς (σαῶς)	αὐτούς αὐτάς αὐτὰ

β') Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί εἶναι ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας μεταχειριζόμεθα ὅταν θέλωμεν νὰ δείξωμεν κάτι.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί εἶναι αἱ ἐξῆς:

Οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

Ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.

Τοσοῦτος, τσαύτη, τοσοῦτον (τόσον πολὺς),

Τόσος, τόση, τόσον.

Τοιοῦτος, τιοαύτη, τοιοῦτον (τέτοιος).

Τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτον (τόσον μεγάλος).

Ὅλοι κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα ἐπίθετα.

	Ἐνικός ἀριθμὸς			Πληθυντικός ἀριθμὸς		
	ἄρσ.	θηλ.	οὐδ.	ἄρσ.	θηλ.	οὐδ.
Ον.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Λιτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύταις	ταῦτα

Τοσοῦτος, τοσοῦτου, τοσοῦτῳ, τοσοῦτον. Τοσοῦτοι, τοσοῦτων, τοσοῦτοις, τοσοῦτους.

Τσαύτη, τσαύτης, τσαύτῃ, τσαύτην. Τσαῦται, τοσοῦτων, τοσαῦταις, τοσαῦτας.

Τοσοῦτον, τοσοῦτου, τοσοῦτῳ, τοσοῦτον. Τοσαῦτα, τοσοῦτων, τοσοῦτοις, τοσαῦτα.

Γύμνασμα Νὰ κλιθῆ: ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.

γ') Κτητικαὶ ἀντωνυμιαί.

Κτητικαὶ ἀντωνυμιαί εἶναι ἐκεῖναι ποὺ φανερῶνουν τὸν κτήτορα ποὺ ἀνήκει κάτι. Κτητικαὶ εἶναι διὰ τὸ :

α' Πρόσωπον

Ἔνας κτήτορ

ἐμὸς=ἰδικὸς μου

ἐμὴ=ἰδική μου

ἐμὸν=ἰδικόν μου

Πολλοὶ κτήτορες

ἡμέτερος=ἰδικὸς μας

ἡμετέρα=ἰδική μας

ἡμέτερον=ἰδικόν μας

β' Πρόσωπον

σός=ιδιός σου
σή =ιδική μου
σόν=ιδικόν μου

ὕμετρος =ιδιός σας
ὕμετέρα =ιδική σας
ὕμετερον=ιδικόν σας

Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα ἐπίθετα.

Γύμνασμα. Νὰ κλιθῆ ἡ ἀντωνυμία : ὁ ἐμός καὶ ὁ σός, ἡ σή, τὸ σόν.

δ') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι εἶναι ἐκεῖναι ποὺ φανερώνουν ὅτι ἓνα πρόσωπον πάσχει ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. Τὸ ἴδιον ἐνεργεῖ καὶ τὸ ἴδιον πάσχει. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι εἶναι τρεῖς :

Ἐνικός ἀριθμός

α' πρόσωπον

	ἀρσ.	θηλ.
Γεν.	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς
Δοτ.	ἐμαυτῶ	ἐμαυτῆ
Αἰτ.	ἐμαυτὸν	ἐμαυτήν

β' πρόσωπον

	ἀρσ.	θηλ.
	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
	σεαυτῶ	σεαυτῆ
	σεαυτὸν	σεαυτήν

Πληθυντικός ἀριθμός

Γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἰμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν
Δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἰμῖν αὐταῖς	ὕμῖν αὐτοῖς	ὕμῖν αὐταῖς
Αἰτ.	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἰμᾶς αὐτάς	ὕμᾶς αὐτοὺς	ὕμᾶς αὐτάς

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

γ' πρόσωπον

	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.
Γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—	ἑαυτῶν	ἑαυτῶν	ἑαυτῶν
Δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῆ	—	ἑαυτοῖς	ἑαυταῖς	ἑαυτοῖς
Αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτὸν	ἑαυτὸ	ἑαυτοὺς	ἑαυτάς	ἑαυτὰ

1. Τὸ α' καὶ β' πρόσωπον δὲν ἔχουν οὐδέτερον γένος.

2. Ἡ σεαυτοῦ λέγεται καὶ σαυτοῦ—σαυτῆς. Καὶ ἡ ἑαυτοῦ—ἑαυτῆς—ἑαυτὸ καὶ αὐτοῦ—αὐτῆς—αὐτὸ (μὲ δασείαν).

ε') Ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

Ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, πού φανερώνουν ὅτι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα ἐκτελοῦν μεταξύ των τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον.

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία εἶναι ἡ ἀλλήλων μόνον εἰς τὸν πληθυντικόν.

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	ἀρσενικὸν	θηλυκὸν	οὐδέτερον
Γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
Αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλληλα

στ') Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι.

Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι ἐκεῖναι, πού τὰς μεταχειρίζομεθα ὅταν ἐρωτῶμεν.

Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι:

τίς, τί—ποῖος, ποία, ποῖον—πόσος, πόση, πόσον—πότερος, ποτέρα, πότερον (=ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο).

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν		οὐδέτερον		ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν		οὐδέτερον
Ἄνομ.	τίς ;	τί ;		τίνας ;	τίνα ;		
Γεν.	τίνος ;	τίνος ;		τίνων ;	τίνων ;		
Δοτ.	τίνι ;	τίνι ;		τίσι ;	τίσιν ;		
Αἰτ.	τίνα ;	τί ;		τίνας ;	τίνα ;		

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς — τί τονίζεται πάντοτε εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ δὲν ἐγκλίνεται.

Αἱ ἄλλαι κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα.

ζ') Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι.

Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, πού δὲν φανερώνουν ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα.

Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι πολλαί :

τίς, τι, — κάποιος - κάποια - κάποιον — μερικοὶ - μερικαὶ - μερικά—

οὐδεις-οὐδεμία-οὐδέν — καθεις-καθεμία-καθέν — ἕτερος-ἕτέρα-ἕτερον
 (ἄλλος)—οὐδέτερος -α -ον —ἐκάτερος-ἐκατέρα-ἐκάτερον (κάθε ἕνας ἀπὸ
 τοὺς δυὸ χωριστὰ) — ἕκαστος-ἐκάστη-ἕκαστον (=κάθε ἕνας χωριστὰ)
 ἀμφότεροι-ἀμφότεραι-ἀμφότερα (=καὶ οἱ δυὸ) — ἄλλος-ἄλλη-ἄλλο —

Τὰ ἄκλιτα : ὁ τάδε, ὁ δεῖνα κ. λ. π.

Ἐνικός ἀριθμὸς

ἄρσεν. θηλυκ. οὐδέτ.

Ὀν.	τίς	τίς	τί
Γεν.	τινὸς	τινὸς	τινὸς
Δοτ.	τινὶ	τινὶ	τινὶ
Αἰτ.	τινὰ	τινὰ	τί

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ἄρσεν. θηλυκ. οὐδέτ.

τινές	τινές	τινὰ
τινῶν	τινῶν	τινῶν
τισὶ	τισὶ	τισὶ
τινάς	τινάς	τινὰ

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὀν.	οὐδεις	οὐδεμία	οὐδέν
Γεν.	οὐδενὸς	οὐδεμιᾶς	οὐδενὸς
Δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ
Αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

οὐδένες	—	—
οὐδένων	—	—
οὐδέσι	—	—
οὐδένας	—	—

Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τονίζεται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν καὶ ἐγκλίνεται.

Γύμνασμα. Νὰ κλιθῇ τὸ: μηδεις—μηδεμία—μηδέν.

η') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι ἐκεῖναι διὰ τῶν ὁποίων μία λέξις ἢ μία πρότασις ἀναφέρεται εἰς μίαν ἄλλην λέξιν ἢ πρότασιν. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι :

ὅς, ἣ, ὃ — ὅστις, ἣτις, ὃ,τι — οἷος, οἷα, οἷον — ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον — ὅσος, ὅση, ὅσον — ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσον.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὀν.	ὅς	ἣ	ὃ	ὅστις	ἣτις	ὃ,τι
Γεν.	οὗ	ἣς	οῦ	οὗτινος	ἣστινος	οὗτινος
Δοτ.	ῶ	ἣ	ῶ	ῶτινι	ἣτινι	ῶτινι
Αἰτ.	ὄν	ἣν	ὄ	ὄντινα	ἣντινα	ὄ,τι

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄν.	οἶ	αἶ	ᾶ	οἴτινες	αἴτινες	ἄτινα
Γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶντινων	ῶντινων	ῶντινων
Δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσσι	αἷσσι	οἷσσι
Αἰτ.	οῦς	ᾶς	ᾶ	οὔστινας	ᾶστινας	ἄτινα

Ἡ ἀντωνυμία ὅστις εἶναι σύνθετος ἀπὸ τὴν ἀναφορικὴν δευτέραν καὶ τὴν ἀόριστον πρῶτην.

Αἱ ἄλλαι κλίνονται ὡς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα ἐπίθετα.

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν : ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποῖα, τὸ ὁποῖον — οἷος, οἷα, οἷον.

Β. Ρήματα.

Ὁ πατέρας **κλαδεύει**, ὁ κῆπος **ποιίζεται**, ὁ παπποῦς **ἀναπαύεται**.

Τὸ πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα, πού κάμνει κάτι ἢ παθαίνει, λέγεται ὑποκείμενον (ὁ πατέρας, ὁ κῆπος, ὁ παπποῦς εἶναι ὑποκείμενα).

Ρήματα λέγονται αἱ λέξεις, πού φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ παθαίνει κάτι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν = (κλαδεύει, ποιίζεται, ἀναπαύεται).

Αἱ διαθέσεις τοῦ ρήματος.

Διάθεσις λέγεται ἡ κατάστασις πού εὐρίσκεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος.

Αἱ διαθέσεις εἶναι 4. Ἐνεργητικὴ, Παθητικὴ, Μέση καὶ Οὐδέτερα.

Ἐνεργητικὰ λέγονται τὰ ρήματα πού φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ π. χ. ὁ Κώστας γράφει τὸ μάθημα — ὁ πατέρας κτίζει τὸ σπίτι. (Ἐνεργητικὴ διάθεσις).

Παθητικὰ λέγονται τὰ ρήματα πού φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον παθαίνει κάτι ἀπὸ ἄλλον π. χ. τὸ δένδρον κόβεται — τὸ πρόβλημα λύεται. (Παθητικὴ διάθεσις).

Μέσα λέγονται τὰ ρήματα πού φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ ἡ ἐνέργεια ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον. — Ἡ μητέρα κεντίζεται. Ὁ Γάκης λούζεται. (Μέση).

Οὐδέτερα λέγονται τὰ ρήματα πού φανερώνουν ὅτι ἔνα ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλὰ ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν π. χ. ἡ Ἑλένη κοιμᾶται — ἀναπαύεται. (Οὐδέτερα διάθεσις).

Γύμνασμα. Γράψατε 5 ρήματα ἀπὸ κάθε διάθεσιν.

Αἱ φωναὶ τοῦ ρήματος.

Γράφω—γράφομαι—φαίνομαι—τρέχω—ὑπάρχω—κτυπῶμαι.

Εἰς τὰ ρήματα αὐτὰ διακρίνομεν 2 εἶδη, δύο τύπους ρημάτων. Ἐκεῖνα ποὺ τελειώνουν εἰς *ω* καὶ ὅσα τελειώνουν εἰς *μαι*.

Φωνὲς λέγονται οἱ δύο αὐτοὶ τύποι τῶν ρημάτων, ποὺ μεταχειρίζομεθα καὶ εἶναι δύο: **Ἐνεργητικὴ** καὶ **Παθητικὴ φωνή**.

Ἡ **Ἐνεργητικὴ φωνή** περιλαμβάνει ὅσα ρήματα εἰς τὸν ἔνεστῶτα τελειώνουν εἰς *ω* π. χ. παιδεύω — φυλάττω — ὑπάρχω — ὑποφέρω πεθαίνω.

Ἡ **Παθητικὴ φωνή**, περιλαμβάνει ὅσα ρήματα τελειώνουν εἰς *μαι*: ἐργάζομαι — αἰσθάνομαι — ποτίζομαι — κοιμῶμαι.

Ἀποθετικὰ λέγονται τὰ ρήματα ποὺ δὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν φωνήν: ἐργάζομαι.

Βαρύτονα λέγονται τὰ ρήματα ποὺ τελειώνουν εἰς *-ω* καὶ τονίζονται εἰς τὸν ἔνεστῶτα εἰς τὴν παραλήγουσαν. Βαρύτονον λέγεται καὶ τὸ ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ρῆμα· π. χ. λύω, λύομαι—γράφω, γράφομαι.

Περισπώμενα λέγονται ὅσα τελειώνουν εἰς *-ῶ* καὶ περισπῶνται, καθὼς καὶ τὰ παθητικά των· π. χ. κεντῶ, κοιμοῦμαι, βοηθῶ, βοηθοῦμαι, γελῶ.

Γύμνασμα 1. Γράψατε 5 ρήματα ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ 5 παθητικῆς.

Γύμνασμα 2. Νὰ γράψετε 5 ρήματα βαρύτονα καὶ 5 περισπώμενα.

Ἐγκλίσεις τοῦ ρήματος.

Ὁ Νίκος παίξει.—**Ἄν γράψω** θὰ ἔλθω.—**Εἴθε** νὰ κερδίσω.

Παῖξε Κώστα.

Μὲ ἓνα ρῆμα ὁμιλοῦμεν κατὰ πολλοὺς τρόπους: ὀριστικά, ἀμφίβολα, μὲ εὐχήν, μὲ προσταγὴν κλπ. κατὰ τὴν διάθεσιν ποὺ ἔχομεν.

Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ρήματος, ποὺ φανερώουν τὴν ψυχικὴν διάθεσιν ποὺ ἔχει τὸ ὑποκείμενον.

Αἱ ἐγκλίσεις εἶναι 4: **Ὀριστικὴ**, **Ἑποτακτικὴ**, **Εὐχτικὴ** καὶ **Προστακτικὴ**.

1) Ἡ **Ὀριστικὴ** ἐγκλίσις φανερῶνει ὅτι ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ ὑποκειμένου εἶναι βεβαία καὶ ὀριστικὴ: γράφω, βρέχει, ἔρχομαι, ἐλούσθησαν.

2) Ἡ Ὑποτακτικὴ φανερώνει ἀμφιβολίαν. Τὸ ὑποκείμενον θέλει κάτι καὶ τὸ περιμένει· π. χ. Θέλω νὰ παίξω — "Ἄν βρέξῃ θὰ γίνουν τὰ χόρτα.—"Ἄν ἔλθῃς θὰ μάθῃς γράμματα.

3) Ἡ Προστακτικὴ φανερώνει προσταγὴν· π.χ. γράφε—παίζετε— ἅς λούζεται.

4) Ἡ Εὐκτικὴ φανερώνει εὐχὴν· π. χ. εἶθε νὰ κερδίσω—εἶθε νὰ προβιβασθῶ.

Ὀνομαστικοὶ τύποι. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς 4 αὐτὰς ἐγκλίσεις τὸ ρῆμα ἔχει καὶ 2 ἄλλους τύπους, πού εἶναι ὀνόματα καὶ ρῆμα: τὸ Ἀπαρέμφατον καὶ τὴν Μετοχὴν.

Τὸ Ἀπαρέμφατον εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν καὶ ρῆμα. Μόνον του δὲν ξεχωρίζει οὔτε πρόσωπον, οὔτε ἀριθμὸν, ὅπως οἱ ἄλλοι τύποι τοῦ ρήματος· π.χ. τὸ γράφειν (=τὸ γράψιμο), τὸ πτύειν (=τὸ φτύσιμο), τὸ κλέπτειν (=ἡ κλοπή).

Ἡ Μετοχὴ εἶναι ἐπίθετον καὶ ρῆμα· π.χ. ὁ γράφων, ἡ γράφουσα, τὸ γράφον—ὁ λύων, ἡ λύουσα, τὸ λῶον.

Αἱ μετοχαὶ εἶναι ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα.

Πρόσωπα καὶ ἀριθμοὶ τοῦ ρήματος.

Τὰ ρήματα ἔχουν ξεχωριστοὺς τύπους, πού φανερώνουν τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ἀριθμούς.

Τὰ πρόσωπα εἶναι τρία : πρῶτον=ἐγώ, δεύτερον=σύ, τρίτον=αὐτός.

Οἱ ἀριθμοὶ καὶ εἰς τὰ ρήματα εἶναι δύο: ἐνικός καὶ πληθυντικός.

Παράδειγμα:

	Α' πρόσωπον	Β' πρόσωπον	Γ' πρόσωπον
Ἐνικός ἀρ.	ἐγὼ τρώγω	σύ τρώγεις	αὐτός τρώγει
Πληθυντ.	ἡμεῖς τρώγομεν	σεῖς τρώγετε	αὐτοὶ τρώγουν

Θέμα—χαρακτήρ—κατάληξις.

παίζ-ω—παίζ-εις—παίζ-ει. λύ-ω—λύ-εις.

Θέμα λέγεται τὸ μέρος τοῦ ρήματος, πού δὲν μεταβάλλεται· π. χ. παίζ-ω—λύ-ω—ἔρχο-μαι.

Χαρακτήρ λέγεται τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος (ρηματικὸς χαρακτήρ)· π. χ. παιξ, λυ.

Κατάληξις τὸ μέρος τοῦ ρήματος πὺν μεταβάλλεται π.χ. παίζ-ω, λύ-εις. Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος τὰ ρήματα διαιροῦνται εἰς δύο :

- 1) *Φωνηεντόληκτα* ὅσα ἔχουν ρηματικὸν χαρακτήρα *φωνῆεν* π.χ. λύ-ω—παιδεύ-ω καὶ
- 2) *Συμφωνόληκτα* ὅσα ἔχουν ρηματικὸν χαρακτήρα *σύμφωνον* π.χ. κόπτ-ω, γράφ-ω.

Οἱ χρόνοι τοῦ ρήματος.

Χρόνοι λέγονται οἱ τύποι τοῦ ρήματος, πὺν φανερώνουν πότε γίνεται ἡ ἐνέργεια ἢ τὸ πάθημα τοῦ ὑποκειμένου. Οἱ χρόνοι εἶναι 8 :

1. Ὁ *Ἐνεστικός* φανερώνει ὅτι ἡ προᾶξις (ἐνέργεια ἢ πάθημα) γίνεται *τώρα* μὲ *διάρκειαν* π.χ. τρέχω, τρώω, λούζομαι, κτίζομαι.
2. Ὁ *Παρατατικός* φανερώνει ὅτι ἡ προᾶξις ἐγένεν εἰς τὸ παρελθὸν μὲ *διάρκειαν* π.χ. ἔτρεχον, ἔτρωγον, ἐλούζομην, ἐκτιζόμην.
3. Ὁ *Ἀόριστος* ὅτι ἡ προᾶξις ἐγινε ἀπλῶς εἰς τὸ παρελθόν π.χ. Ὁ Κώστας ἔγραψε τὸ μάθημα. Ἡ Ἑλένη ἐλούσθη. Τὸ σπίτι ἐκτίσθη.
4. Ὁ *Μέλλων* διαρκῆς φανερώνει ὅτι ἡ προᾶξις θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον μὲ *διάρκειαν* π.χ. θὰ γράφω, θὰ τρέχω, θὰ λούζομαι, θὰ κτίζομαι.
5. Ὁ *Μέλλων Στιγμαῖος* ὅτι ἡ προᾶξις θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον *εἰς τὴν στιγμήν* π.χ. θὰ τρέξω, θὰ γράψω, θὰ λουσθῶ, θὰ κτισθῶ, θὰ κοιμηθῶ.
6. Ὁ *Παρακείμενος* φανερώνει ὅτι *τώρα* πὺν γίνεται λόγος, ἡ προᾶξις ἔχει γίνεῖ εἰς τὸ παρελθόν καὶ εἶναι *τελειωμένη* π.χ. ἔχω γράψει, ἔχω λουσθῆ.
7. Ὁ *ὑπερσυντέλικος* ὅτι ἡ προᾶξις ἐγένεῖ εἰς τὸ παρελθόν πρὶν νὰ γίνῃ λόγος περὶ αὐτῆς, πρὶν ἀπὸ ἄλλην προᾶξιν π.χ. Ὁ Κώστας εἶχε γράψει τὸ μάθημα ὅταν ἐπῆγε στὸ σχολεῖον. Εἶχον λουσθῆ—εἶχον κοιμηθῆ.
8. Ὁ *Τετελεσμένος Μέλλων* φανερώνει ὅτι μία προᾶξις θὰ ἔχῃ *τελειώσει* εἰς τὸ μέλλον π.χ. θὰ ἔχω γράψει ὅταν εἶδῃ θὰ ἔχω λουσθῆ.

Κάθε ἐνέργεια ἢ πάθημα δύναται νὰ γίνη εἰς τὸ παρόν, εἰς τὸ παρελθόν ἢ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐνεστώσ, ὁ Μέλλον καὶ ὁ Παρακείμενος λέγονται Ἀρκητικοὶ χρόνοι.

Ἐ Παρατατικός, ὁ Ἀόριστος καὶ ὁ Ὑπερσυντέλικος λέγονται Ἱστορικοὶ χρόνοι.

Γύμνασμα. Γράψατε τοὺς χρόνους τῶν κάτωθι ρημάτων :
 διδάσκω — κλαδεύω — ποτίζω — παίζω — λούζομαι — κτίζομαι —
 παιδεύομαι — γράφω — κλαδεύομαι — νηστεύω.

Σχέδιον.

Ἐνεστώσ	Παρατατικός	Ἀόριστος	Μ. Διαρκῆς
φωνάζω	ἐφώναζον	ἐφώναξα	θὰ φωνάζω
Μ. Στιγμαῖος	Παρακείμενος	Ὑπερσυντέλικος	Τετελεσμ. Μέλλον
θὰ φωνάξω	ἔχω . . .	. . . . .	. . . . .

Αὔξεις τῶν ρημάτων.

1) **Συλλαβικὴ αὔξεις.**

λύω—ἐ-λυν—ἐ-λυσα, γράφω—ἐ-γραφον, λούζομαι— ἐ-λουζόμεν.

Συλλαβικὴ αὔξεις λέγεται τὸ ε ποὺ παίρνουν εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον ὅσα ρήματα ἀρχίζον ἀπὸ σύμφωνον. Λέγεται συλλαβικὴ αὔξεις, διότι εἰς τοὺς χρόνους αὐτοὺς τὸ ρῆμα αὐξάνει κατὰ μίαν συλλαβὴν —παίζω —ἐπαιζον— ἐπαιξα, ποτίζομαι— ἐποτιζόμεν.

Ὅσα ρήματα ἀρχίζον ἀπὸ ρ μὲ τὴν αὔξῃσιν τὸ διπλασιάζουν· π. χ. ῥίπτω — ἔρριπτον.

Γύμνασμα. Γράψατε τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῶν ρημάτων : βασιλεύω, ρίπτω, τρέχω, φυτεύω, βρέχω — λούζομαι, κοιμῶμαι, λύομαι, παιδεύομαι, κτίζομαι, σώζομαι — νηστεύω.

Σχέδιον.

Ἐνεστώσ	Παρατατικός	Ἐνεργ. Ἀόριστος	Παθητ. Ἀόριστος
γράφω	ἔγραφον	ἔγραψα	—
λύομαι	ἐλύόμεν	—	ἐλύθην

2) Χρονική αύξησις.

ήσυχάζω—ήσύχαζον—ήσύχασα
ἀκούω —ήκουον —ήκουσα
εὐχομαι —ηὐχόμεν —ηὐχήθην

Χρονικὴν αὐξήσιν παίρνουν εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον ὅσα ρήματα ἀρχίζουσιν ἀπὸ βραχὺ φωνῆεν. Ἐκεῖ *τρέπουν τὸ βραχὺ φωνῆεν εἰς μακρόν.*

Τὰ βραχέα τρέπονται ὡς ἐξῆς εἰς μακρά :

τὸ **α** εἰς **η** π.χ. ἀγοράζω, ἡγόραζον, ἡγόρασε.

τὸ **ε** εἰς **η** π.χ. ἐλπίζω, ἤλπιζον, ἤλπισα.

τὸ **ο** εἰς **ω** π.χ. ὀρκίζομαι, ὠρκιζόμεν, ὠρκίσθην.

τὸ **αι** εἰς **η** π.χ. αἰσθάνομαι, ἦσθανόμεν, ἦσθάνθην.

τὸ **οι** εἰς **ω** π.χ. οἰκονομῶ, ὠκονόμουν, ὠκονόμησα.

τὸ **ευ** εἰς **ηυ** π.χ. εὐλογῶ, ηὐλόγουν, ηὐλόγησα.

τὸ **αυ** εἰς **ηυ** π.χ. αὐξάνω, ηὔξανον, ηὔξησα.

τὸ **ι** βραχὺ εἰς **ι** μακρόν π.χ. ἰδρῶ, ἴδρουν, ἴδρυσα.

τὸ **υ** βραχὺ εἰς **υ** μακρόν π.χ. ὕβριζω, ὕβριζον, ὕβρισα.

Ἐξαιροῦνται καὶ τρέπουν τὸ **ε** εἰς **ει** καὶ ὄχι εἰς **η** τὰ : ἔχω (εἶχον), ἔλω (εἶλκον), ἔλκω (εἶλκον), ἐργάζομαι (εἰργαζόμεν), ἔπομαι (εἰπόμην), ἐθίζω (εἶθιζον) καὶ ἄλλα.

Γύμνασμα. Γράψατε τὸν παρατατικὸν καὶ ἀόριστον τῶν ρημάτων: ἀλέθω, ἀρπάζω, ἔρχομαι, ὁμολογῶ, εὐχομαι, εὐρίσκω, οἰκοδομῶ, εὐτυχῶ, ἀγωνίζομαι, ὀνομάζομαι.

3) Πῶς αὐξάνονται τὰ σύνθετα ρήματα.

Τὰ σύνθετα ρήματα, ποὺ ἔχουν ὡς πρῶτον συνθετικὸν πρόθεσιν, παίρνουν τὴν αὐξήσιν μεταξὺ προθέσεως καὶ ρήματος.

Τὸ τελευταῖον φωνῆεν τῆς προθέσεως ἐκθλίβεται πλὴν τῆς *πρὸ* καὶ *περὶ*, αἱ ὁποῖαι φυλάσσουν τὸ **ο** καὶ **ι** π.χ. ἀντιλέγω, ἀντέλεγον —καταλύω, κατέλυον—ὑπογράφω, ὑπέγραφον—εἰσβάλλω, εἰσέβαλλον, ἀλλὰ προλέγω, προέλεγον—περιγράφω, περιέγραφον.

Γύμνασμα. Νὰ γραφοῦν ὁ παρατατικὸς καὶ ἀόριστος τῶν κάτωθι : περιγράφω, διαγράφω, προβλέπω, καταλείπω, ἀμφιβάλλω, περιορίζω, παρακούω, συντρίβω, ἐπιβάλλω, προγυμνάζω.

Σύνθετα ποὺ δὲν αὐξάνονται κανονικά.

Πολλὰ σύνθετα ρήματα ἔξαιροῦνται καὶ λαμβάνουν τὴν αὐξησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ ὄχι εἰς τὸ μέσον. Αὐτὰ εἶναι τὰ :

προξενῶ	—	ἐπροξένουν	—	ἐπροξένησα
ἐμπορεύομαι	—	ἤμπορευόμην	—	ἤμπορεύθην
ἐμποδίζω	—	ἤμπόδιζον	—	ἤμπόδισα
ἀνοίγω	—	ἤνοιγον	—	ἤνοιξα
ἀνάπτω	—	ἤναπτον	—	ἤναψα
ἐντρέπομαι	—	ἤντρεπόμην	—	ἐντράπηκα
συλλογίζομαι	—	ἐσυλλογίζόμην	—	ἐσυλλογίσθηκα
προστατεύω	—	ἐπροστάτευον	—	ἐπροστάτευσα

Κλίσις τῶν ρημάτων.

A' Βοηθητικὰ ρήματα.

Τὸ ρῆμα ἔχω

Πρόσωπα	Ὁριστική	Υποτακτική	Εὐκτική
Ἐνεστώς			
ἐγὼ	ἔχ-ω	νά ἔχ-ω	εἴθε νά ἔχ-ω
σύ	ἔχ-εις	νά ἔχ-ῆς	εἴθε νά ἔχ-ῆς
αὐτός	ἔχ-ει	νά ἔχ-ῃ	εἴθε νά ἔχ-ῃ
ἡμεῖς	ἔχ-ομεν	νά ἔχ-ωμεν	εἴθε νά ἔχ-ωμεν
σεῖς	ἔχ-ετε	νά ἔχ-ητε	εἴθε νά ἔχ-ητε
αὐτοὶ	ἔχ-ουν	νά ἔχ-ουν	εἴθε νά ἔχουν
	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον	Μετοχή
ἐγὼ	—		ὁ ἔχων
σύ	ἔχε		ἡ ἔχουσα
αὐτός	ἄς ἔχῃ	τὸ ἔχειν	τὸ ἔχον
ἡμεῖς	—		
σεῖς	ἔχετε		
αὐτοὶ	ἄς ἔχουν		

Παρατατικός=εἶχον, εἶχες, εἶχε—εἶχομεν, εἶχετε, εἶχον.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τὸ ρῆμα εἶμαι

Πρόσωπα	Ὅριστικῇ	Ὑποτακτικῇ	Εὐκτικῇ
Ἐνεστῶς			
ἐγὼ	εἶμαι	νὰ εἶμαι	εἶθε νὰ εἶμαι
σύ	εἶσαι	νὰ εἶσαι	εἶθε νὰ εἶσαι
αὐτὸς	εἶναι	νὰ εἶναι	εἶθε νὰ εἶναι
ἡμεῖς	εἶμεθα	νὰ εἶμεθα	εἶθε νὰ εἶμεθα
σεῖς	εἶσθε	νὰ εἶσθε	εἶθε νὰ εἶσθε
αὐτοὶ	εἶναι	νὰ εἶναι	εἶθε νὰ εἶναι
	Προστακτικῇ	Ἀπαρέμφατον	Μετοχῇ
ἐγὼ	—		ὁ ὄν
σύ	νὰ εἶσαι		ἡ οὖσα
αὐτὸς	ἄς εἶναι	τὸ εἶναι	τὸ ὄν
ἡμεῖς	—		
σεῖς	νὰ εἶσθε		
αὐτοὶ	ἄς εἶναι		

Παρατατικὸς = ἤμην, ἦσο, ἦτο—ἤμεθα, ἦσθε, ἦσαν.

Β Βαρύτονα ρήματα εἰς -ω. — 1. Ἑνεργητικὴ φωνή.

Πρόσωπα	Ὅριστικὴ	Ἑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφ.	Μετοχὴ
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	λύ-ω λύ-εις λύ-ει λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουν	νά λύ-ω νά λύ-ῃς νά λύ-ῃ νά λύ-ομεν νά λύ-ητε νά λύ-ουν	εἶθε νά λύ-ω εἶθε νά λύ-ῃς εἶθε νά λύ-ῃ εἶθε νά λύ-ομεν εἶθε νά λύ-ητε εἶθε νά λύ-ουν	— λύ-ε ᾶς λύ-ῃ — λύ-ετε ᾶς λύ-ουν	τὸ λύειν	ὁ λύων -οντος (=ἐκείνος πού λύει) ἡ λύουσα -ούσης (=ἐκείνη πού λύει) τὸ λῶον -οντος (=ἐκείνο πού λύει)
Παρατατικὸς						
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	ἔλυ-ον ἔλυ-ες ἔλυ-ε ἔλυ-ομεν ἔλυ-ετε ἔλυ-ον	—	—	—	—	—
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	ἔλυ-σα ἔλυ-σας ἔλυ-σε ἔλυ-σαμεν ἔλυ-σατε ἔλυ-σαν	νά λύ-σω νά λύ-σῃς νά λύ-σῃ νά λύ-σωμεν νά λύ-σητε νά λύ-σουν	εἶθε νά λύ-σω εἶθε νά λύ-σῃς εἶθε νά λύ-σῃ εἶθε νά λύ-σωμεν εἶθε νά λύ-σητε εἶθε νά λύ-σουν	— λύ-σε ᾶς λύ-σῃ — λύ-σατε ᾶς λύ-σουν	τὸ λύσαι	ὁ λύσας -αντος (=ἐκείνος πού ἔλυσε) ἡ λύσασα (=ἐκείνη πού ἔλυσε) τὸ λῦσαν -ντος (=ἐκείνο πού ἔλυσε)

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

Μέλλον Διαρκῆς	Μέλλον Στιγμιαίος	Παρακείμενος
θά λύ-ω	θά λύ-σω	ἔχω λύ-σει
θά λύ-ης	θά λύ-σης	ἔχεις λύ-σει
θά λύ-η	θά λύ-ση	ἔχει λύ-σει
θά λύ-ωμεν	θά λύ-σωμεν	ἔχομεν λύ-σει
θά λύ-ητε	θά λύ-σητε	ἔχετε λύ-σει
θά λύ-ουν	θά λύ-σουν	ἔχουν λύ-σει
Ὑπερσυντέλικος	Μέλλον Τετελεσμένος	
εἶχον λύ-σει	θά ἔχω λύ-σει	
εἶχες λύ-σει	θά ἔχῃς λύ-σει	
εἶχε λύ-σει	θά ἔχῃ λύ-σει	
εἶχομεν λύ-σει	θά ἔχωμεν λύ-σει	
εἶχετε λύ-σει	θά ἔχητε λύ-σει	
εἶχον λύ-σει	θά ἔχουν λύ-σει	

Κανόνες.

1. Ὁ Παρακείμενος σχηματίζεται με τὸ ρῆμα ἔχω καὶ τὸ ἀπαρέμ-
φατον τοῦ μέλλοντος λύσει = ἔχω λύσει.

2. Ὁ Ὑπερσυντέλικος με τὸ εἶχον καὶ τὸ ἴδιον ἀπαρέμφατον
λύσει = εἶχον λύσει.

3. Ὁ Τετελεσμένος Μέλλον σχηματίζεται με τὸν μέλλοντα θά
ἔχω καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος λύσει π. χ. θά ἔχω λύσει.

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ ρήματα : παιδεύω, γράφω,
δραπετεύω, προφητεύω, ποτίζω, παίζω, θεραπεύω, ἀκούω,
κλαδεύω.

Γενικοὶ Κανόνες.

1. Ὅσα ρήματα τελειώνουν εἰς -αῖνω γράφονται με αἰ' π. χ. ἀνα-
βαίνω, πηγαίνω, θερμαίνω. Ἐξαιρεῖται τὸ μένω καὶ δένω.

2. Ὅσα ρήματα τελειώνουν εἰς -ώνω γράφονται με ω' π. χ. κλει-
δώνω, σιδερώνω, διορθώνω, κατορθώνω.

3. Καὶ αἱ λέξεις, πὺν παράγονται ἀπὸ τὰ εἰς -ώνω ρήματα γρά-

φονται με ω μέγα π. χ. σιδερώνω = σιδερωτής, σιδέρωμα — κατορθώνω = κατορθωτής, κατορθωμα, διόρθωμα, κλείδωμα.

4. Όσα ρήματα τελειώνουν εις -ίζω γράφονται με ι π. χ. ποτίζω, φρονίζω, βαδίζω, σφυρίζω. Ήξαιρούνται τὰ : ἀθροίζω, δανείζω, διακρούζω, ἀναβλύζω, συγχύζω, καλαρούζω.

5. Καί αι λέξεις που γίνονται ἀπο τὰ εις -ίζω ρήματα γράφονται με ι ποτίζω = πότισμα, βαπτίζω = βάπτισμα, βάδισμα.

6. Ή Ύποτακτική του ἔνεστῶτος καί του ἄοριστου ἐκφράζεται περιφραστικά με τὰ ἄκλιτα : νά, θά, ἔαν, ἄν, ἴνα, ὅπως, ἄς, ἀφοῦ, καί τὰς καταλήξεις τῆς Ύποτακτικῆς με ω καί η' π. χ. νά τρώγῃς ἄν ἔλθῃς, νά παίζωμεν, ὅπως φάγητε, θά κόψῃ.

7. Όσα ρήματα τελειώνουν εις -εύω γράφονται με δίφθογγον π. χ. φυτεύω, βασιλεύω, κλαδεύω.

Γύμνασμα 1. Νά γραφοῦν 5 ρήματα εις αἴνω — 5 εις ὄνω — 5 εις ἴζω καί 5 εις εὔω.

Γύμνασμα 2. Νά γραφοῦν 5 ὀνόματα, παραγόμενα ἀπο ρήματα εις -ίζω καί 5 παραγόμενα ἀπο ρήματα εις -ώνω.

Γύμνασμα 3. Τρέψατε τὰ ρήματα τῶν κάτωθι προτάσεων εις τὸ αὐτὸ πρόσωπον του ἔνικοῦ ὡς καί τὸ ὑποκείμενον.

Ἐκόψαμεν χόρτον εις τοὺς ἀγρούς. Οἱ τυχεροὶ κερδίζουν. Ἐκέρδισαν καί θά κερδίζουν πάντοτε. Αἱ νυκτερίδες τὴν νύκτα μόνον βλέπουν. Τὰ δέρματα τῶν ζῶων καλύπτουν τρίχες. Οἱ ναυτικοὶ κολυμβοῦν ἀφόβως εις τὴν θάλασσαν. Ἐπαίζομεν, ἐπαίξαμεν, καί θά παίζομεν πάντοτε ἀγαπημένοι.

Γύμνασμα 4. Τρέψατε τὸν ἔνεστῶτα τῶν κάτωθι προτάσεων εις ἄοριστον α' καί παρακείμενον.

Σὺ τρώγεις με λαιμαργίαν. Γράφεις πολὺ ὠραῖα. Τὰ δρη καλύπτουν λευκαὶ χιόνες. Παίζω πάντοτε εις τὸ σχολεῖον. Ὁ Κόδρος βασιλεύει εις Ἀθήνας. Νά ποτίζῃς συχνὰ τὰ φυτὰ. Κόπτομεν καί καθαρίζομεν συχνὰ τὰ νύχια μας.

2. Παθητική φωνή.

Πρόσωπ.	Οριστική	Υποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Απαρέμφατον	Μετοχή
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	λύ-ομαι λύ-εσαι λύ-εται λύ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	νά λύ-ωμαι νά λύ-ησαι νά λύ-ηται νά λύ-ώμεθα νά λύ-ησθε νά λύ-ωνται	Ἐ. ν ε σ τ ὶ σ εἶθε νά λύ-ωμαι εἶθε νά λύ-ησαι εἶθε νά λύ-ηται εἶθε νά λύ-ώμεθα εἶθε νά λύ-ησθε εἶθε νά λύ-ωνται	— λύου ἄς λύεται — λύεσθε ἄς λύονται	— — τὸ λύεσθαι —	ὁ λυόμενος ἡ λυομένη τὸ λυόμενον
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	ἐλυ-όμην ἐλύ-εσο ἐλύ-ετο ἐλυ-όμεθα ἐλύ-εσθε ἐλύ-οντο	—	Π α ρ α τ α τ ι κ ὶ σ	—	—	—
ἐγὼ σύ αὐτὸς ἡμεῖς σεῖς αὐτοὶ	ἐλυ-θήην ἐλυ-θήης ἐλυ-θήη ἐλυ-θήμεν ἐλυ-θήητε ἐλυ-θήσαν	νά λυ-θῶ νά λυ-θῆς νά λυ-θῆ νά λυ-θώμεν νά λυ-θῆτε νά λυ-θούν	Ἀ ὀ ρ ι σ τ ὶ σ εἶθε νά λυ-θῶ εἶθε νά λυ-θῆς εἶθε νά λυ-θῆ εἶθε νά λυ-θώμεν εἶθε νά λυ-θῆτε εἶθε νά λυ-θούν	— λύ-θητι ἄς λυθῆ — λυ-θηται ἄς λυ-θούν	τὸ — λυ-θῆναι	ὁ λυθείς ἡ λυθείσα τὸ λυθέν

Μ. Διαρκής	Μέλλων Στιγμαίως	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικ.	Μέλλων Τετελεσμένος
θά λύ-ομαι	θά λυ-θῶ	ἔχω λυ-θῆ	εἶχον λυ-θῆ	θά ἔχω λυ-θῆ
θά λύ-ησαι	θά λυ-θῆς	ἔχεις λυ-θῆ	εἶχες λυ-θῆ	θά ἔχης λυ-θῆ
θά λύ-ηται	θά λυ-θῆ	ἔχει λυ-θῆ	εἶχε λυ-θῆ	θά ἔχη λυ-θῆ
θά λυ-όμεθα	θά λυ-θῶμεν	ἔχομεν λυ-θῆ	εἶχομεν λυ-θῆ	θά ἔχομεν λυ-θῆ
θά λύ-ησθε	θά λυ-θῆτε	ἔχετε λυ-θῆ	εἶχετε λυ-θῆ	θά ἔχητε λυ-θῆ
θά λύ-ωνται	θά λυ-θούν	ἔχουν λυ-θῆ	εἶχον λυ-θῆ	θά ἔχουν λυ-θῆ

Κανόνες.

1. Ὄταν ἓνα ρῆμα τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν καὶ εἶναι μακρὰ παίρνει πάντοτε περισπωμένη π. χ. ἔχω λυθῆ, νὰ φαγωθῆ, νὰ πᾶς — κοιτᾶς — νὰ σωθῶ — νὰ ποτισθούν.

2. Ὁ ἐνεργητικὸς Παρακείμενος καὶ Ὑπερσυντέλικος ἔχω γράφει — ἔχω λύσει, εἶχον παίξει γράφεται μὲ εἰ.

3. Ὁ παθητικὸς Παρακείμενος καὶ Ὑπερσυντέλικος π. χ. εἶχα λυθῆ — ἔχω λυθῆ, γράφεται μὲ η χωρὶς ὑπογεγραμμένη καὶ περισπᾶται.

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται οἱ χρόνοι τῶν ρημάτων ποτίζομαι — ξηραίνομαι — σηκώνομαι — παιδεύομαι — λούζομαι — γράφομαι.

Γ'. Περισπώμενα. 1. Περισπώμενα εἰς - ῶ - ᾶς - ᾶ.
Ἐνεργητικὴ φωνή

Ὀριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ
Ἐνεστώς		
(τιμάω) = τιμῶ	νὰ τιμῶ	εἶθε νὰ τιμῶ
(τιμά-εις) — τιμᾶς	νὰ τιμᾶς	εἶθε νὰ τιμᾶς
(τιμά-ει) = τιμᾷ	νὰ τιμᾷ	εἶθε νὰ τιμᾷ
(τιμά-ομεν) = τιμῶμεν	νὰ τιμῶμεν	εἶθε νὰ τιμῶμεν
(τιμά-ετε) = τιμᾶτε	νὰ τιμᾶτε	εἶθε νὰ τιμᾶτε
(τιμά-ουν) = τιμοῦν	νὰ τιμοῦν	εἶθε νὰ τιμοῦν
Προστακτικὴ	Απαρέμφατον	Μετοχὴ
τίμα		ὁ τιμῶν
ᾶς τιμᾶ	τὸ	ῆ τιμῶσα
	τιμᾶν	τὸ τιμῶν
τιμᾶτε		
ᾶς τιμοῦν		

Π α ρ α τ α τ ι κ ὸ ς

(ἐτίμα-ον)	=	ἐτίμων
(ἐτίμα-ες)	=	ἐτίμας
(ἐτίμα-ε)	=	ἐτίμα
(ἐτιμά-ομεν)	=	ἐτιμῶμεν
(ἐτιμά-ετε)	=	ἐτιμᾶτε
(ἐτίμα-ον)	=	ἐτίμων

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

Ἄοριστος	ἐτίμησα
Μέλλων Διαρκῆς	θὰ τιμῶ
Μέλλων Στυγμαῖος	θὰ τιμήσω
Παρακείμενος	ἔχω τιμήσει
Ἵπερσυντέλικος	εἶχον τιμήσει
Τετελεσμέν. Μέλλων	θὰ ἔχω τιμήσει

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ: *μικῶ* — *ἀγαπῶ* — *σιωπῶ*
μελετῶ — γελῶ.

Παθητικὴ φωνή.

Ὅριστικὴ	Ἵποτακτικὴ	Εὐκτικὴ
----------	------------	---------

Ἐ ν ε σ τ ὶ ς

(τιμά-ομαι)	=	τιμῶμαι	νὰ τιμῶμαι	εἶθε νὰ τιμῶμαι
(τιμά-εσαι)	=	τιμᾶσαι	νὰ τιμᾶσαι	εἶθε νὰ τιμᾶσαι
(τιμά-εται)	=	τιμᾶται	νὰ τιμᾶται	εἶθε νὰ τιμᾶται
(τιμα-όμεθα)	=	τιμώμεθα	νὰ τιμώμεθα	εἶθε νὰ τιμώμεθα
(τιμά-εσθε)	=	τιμᾶσθε	νὰ τιμᾶσθε	εἶθε νὰ τιμᾶσθε
(τιμά-ονται)	=	τιμῶνται	νὰ τιμῶνται	εἶθε νὰ τιμῶνται

Προσιακτικὴ

Ἄπαρέμφατον

Μετοχὴ

—
τίμα
ᾶς τιμᾶται
—
τιμᾶσθε
ᾶς τιμῶνται

τὸ
τιμᾶσθαι

ὁ τιμώμενος
ἡ τιμωμένη
τὸ τιμώμενον

Π α ρ α τ α τ ι κ ὶ ο ς

(ἔτιμα-όμην)	=	ἐτιμῶμην
(ἔτιμά-εσο)	=	ἐτιμᾶσο
(ἔτιμά-ετο)	=	ἐτιμᾶτο
(ἔτιμα-όμεθα)	=	ἐτιμώμεθα
(ἔτιμά-εσθε)	=	ἐτιμᾶσθε
(ἔτιμά-οντο)	=	ἐτιμῶντο

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

Ἄοριστος	ἐτιμήθην
Μέλλον Διαρκῆς	θὰ τιμῶμαι
Μέλλον Στιγμαῖος	θὰ τιμηθῶ
Παρακείμενος	ἔχω τιμηθῆ
Ἵπερσυντέλικος	εἶχον τιμηθῆ
Τελεσομέν. Μέλλον	θὰ ἔχω τιμηθῆ

Γύμνασμα. Ὅμοιως κλίνονται τὰ συνηρημένα : νικάομαι = νικῶμαι — κυβερνώμαι — ἐρωτῶμαι — κοιμῶμαι.

2. Περισπώμενα εἰς ω - εἶς - εἷ.

Ἐνεργητική φωνή

Ὅριστική		Ἵποτακτική	Εὐκτική
Ἐνεργητικὴ φωνή			
(ποιέ-ω)	= ποιῶ	νὰ ποιῶ	εἶθε νὰ ποιῶ
(ποιέ-εις)	= ποιεῖς	νὰ ποιῆς	εἶθε νὰ ποιῆς
(ποιέ-εἶ)	= ποιεῖ	νὰ ποιῆ	εἶθε νὰ ποιῆ
(ποιέ-ομεν)	= ποιοῦμεν	νὰ ποιῶμεν	εἶθε νὰ ποιῶμεν
(ποιέ-ετε)	= ποιεῖτε	νὰ ποιῆτε	εἶθε νὰ ποιῆτε
(ποιέ-ουν)	= ποιοῦν	νὰ ποιοῦν	εἶθε νὰ ποιοῦν
Προστακτική		Ἄπαρέμφατον	Μετοχή
—			
ποιεῖ			ὁ ποιῶν
ἄς ποιῆ		τὸ ποιεῖν	ἡ ποιοῦσα
—			τὸ ποιοῦν
ποιεῖτε			
ἄς ποιοῦν			

Π α ρ α τ α τ ι κ ὸ ς

(ἐποίη-ον)	=	ἐποίουν
(ἐποίη-ες)	=	ἐποίεις
(ἐποίη-ε)	=	ἐποίει
(ἐποιέ-ομεν)	=	ἐποιούμεν
(ἐποιέ-ετε)	=	ἐποιεῖτε
(ἐποίη-ον)	=	ἐποίουν

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

θὰ ποιῶ — θὰ ποιήσω — ἐποίησα — ἔχω ποιήσει — εἶχον ποιήσει —
θὰ ἔχω ποιήσει.

Γύμνασμα. Ὅμοιως κλίνονται τὰ ῥήματα : κατηγορέ-ω - κατη-
γορῶ — ἀφαιρῶ — βοηθέ-ω - βοηθῶ — ζητέ-ω - ζητῶ.

Παθητικὴ φωνή.

Ὀριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ
----------	------------	---------

Ἐ ν ε σ τ ὶ ς

(ποιέ-ομαι)	=	ποιούμαι	νὰ ποιῶμαι	εἶθε νὰ ποιῶμαι
(ποιέ-εσαι)	=	ποιεῖσαι	νὰ ποιῆσαι	εἶθε νὰ ποιῆσαι
(ποιέ-εται)	=	ποιεῖται	νὰ ποιῆται	εἶθε νὰ ποιῆται
(ποιε-όμεθα)	=	ποιούμεθα	νὰ ποιώμεθα	εἶθε νὰ ποιώμεθα
(ποιέ-εσθε)	=	ποιεῖσθε	νὰ ποιῆσθε	εἶθε νὰ ποιῆσθε
(ποιέ-ονται)	=	ποιοῦνται	νὰ ποιῶνται	εἶθε νὰ ποιῶνται

Προστακτικὴ

Ἀπαρέμφατον

Μετοχὴ

—		
ποιοῦ		ὁ ποιούμενος
ἄς ποιῆται	τὸ	ἡ ποιουμένη
—	ποιεῖσθαι	τὸ ποιούμενον
ποιεῖσθε		
ἄς ποιῶνται		

Π α ρ α τ α τ ι κ ὸ ς

(ἐποιε-όμην)	=	ἐποιούμην
(ἐποιέ-εσο)	=	ἐποιεῖσο
(ἐποιέ-ετο)	=	ἐποιεῖτο
(ἐποιε-όμεθα)	=	ἐποιούμεθα
(ἐποιέ-εσθε)	=	ἐποιεῖσθε
(ἐποιέ-οντο)	=	ἐποιούοντο

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

Ἄοριστος ἐποιήθηγ. — Μ. Δ. θὰ ποιῶμαι. — Μ. Στιγμαῖος θὰ ποιηθῶ.
 Παρακείμενος — ἔχω ποιηθῆ. — Ὑπερσυντέλικος — εἶχον ποιηθῆ. —
 Τ. Μέλλων — θὰ ἔχω ποιηθῆ.

Γύμνασμα. Ὅμοιως κλίνονται — κατηγορέ-ομαι — κατηγοροῦμαι
 βοηθοῦμαι — ζητοῦμαι — εὐεργετοῦμαι.

3. Περισπόμενα εἰς ᾧ - οῖς - οἷ

Ἐνεργητικὴ φωνή.

Ὅριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ
----------	------------	---------

Ἐνεστώς

(δηλό-ω) = δηλῶ	νὰ δηλῶ	εἶθε νὰ δηλῶ
(δηλό-εις) = δηλοῖς	νὰ δηλοῖς	εἶθε νὰ δηλοῖς
(δηλό-ει) = δηλοῖ	νὰ δηλοῖ	εἶθε νὰ δηλοῖ
(δηλό-ομεν) = δηλοῦμεν	νὰ δηλῶμεν	εἶθε νὰ δηλῶμεν
(δηλό-ετε) = δηλοῦτε	νὰ δηλῶτε	εἶθε νὰ δηλῶτε
(δηλώ-ουσι) = δηλοῦσι	νὰ δηλῶσι	εἶθε νὰ δηλῶσι

Προστακτικὴ

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

—		ὁ δηλῶν
δήλου		ἡ δηλοῦσα
ᾧς δηλοῖ	τὸ δηλοῦν	
—		τὸ δηλοῦν
δηλοῦτε		
ᾧς δηλοῦν		

Παρατατικὸς

(ἔδηλο-ον) = ἐδήλουν
(ἔδηλο-ες) = ἐδήλους
(ἔδηλο-ε) = ἐδήλου
(ἔδηλό-ομεν) = ἐδηλοῦμεν
(ἔδηλό-ετε) = ἐδηλοῦτε
(ἔδηλο-ον) = ἐδήλουν

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

ἐδήλωσα — θὰ δηλῶ — θὰ δηλώσω — ἔχω δηλώσει — εἶχον δη-
 λῶσει — θὰ ἔχω δηλώσει.

Παθητική φωνή

Όριστική	Υποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
----------	------------	---------	-------------

Ἐνεστώς

(δηλό-ομαι) = δηλοῦμαι	νὰ δηλῶμαι	εἶθε νὰ δηλῶμαι	—
(δηλό-εσαι) = δηλοῦσαι	νὰ δηλῶσαι	εἶθε νὰ δηλῶσαι	δηλοῦ
(δηλό-εται) = δηλοῦται	νὰ δηλῶται	εἶθε νὰ δηλῶται	ἄς δηλῶται
(δηλο-όμεθα) = δηλούμεθα	νὰ δηλώμεθα	εἶθε νὰ δηλώμεθα	—
(δηλό-εσθε) = δηλοῦσθε	νὰ δηλῶσθε	εἶθε νὰ δηλῶσθε	δηλοῦσθε
(δηλό-ονται) = δηλοῦνται	νὰ δηλῶνται	εἶθε νὰ δηλῶνται	ἄς δηλῶνται

Ἀπαρέμφατον = τὸ δηλοῦσθαι.

Μετοχή = ὁ δηλούμενος — ἡ δηλουμένη — τὸ δηλούμενον.

Παρατατικός

ἔδηλούμην, ἔδηλοῦσο, ἔδηλοῦτο, ἔδηλούμεθα, ἔδηλοῦσθε, ἔδηλοῦντο.

Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

ἔδηλώθην — θὰ δηλῶμαι, θὰ δηλωθῶ — ἔχω δηλωθῆ — εἶχον δηλωθῆ — θὰ ἔχω δηλωθῆ.

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται τὰ ρήματα : ζημιό-ω = ζημιῶ — ἐλαττό-ω = ἐλαττώ — ζημιοῦμαι — βεβαιοῦμαι — ἐλευθεροῦμαι.

Ἐνεργητικός ἄοριστος α'.

Ὁ ἐνεργητικός ἄοριστος α' ἔχει τὴν κατάληξιν **σα** καὶ λέγεται ἐνεργητικός ἄοριστος πρώτος· π. χ. ἔλυ-σα, ἔπαυ-σα.

Εἰς τὰ οὐρανισκοφωνόληκτα ρήματα ὁ ρηματικός χαρακτήρ (κ. γ. χ.) μὲ τὸ **σ** γίνεται **ξ**· π. χ. ἐπλεκ-σα = ἐπλεξα — ἔτρεχ-σα = ἔτρεξα.

Εἰς τὰ χειλοφωνόληκτα ὁ ρηματικός χαρακτήρ (π. β. φ.) μὲ τὸ **σ** γίνεται **ψ**· π. χ. ἔγραφ-σα = ἔγραψα — ἔκοπ-σα = ἔκοψα.

Εἰς τὰ ὀδοντοφωνόληκτα ὁ ρηματικός χαρακτήρ (τ. δ. θ.) πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται· π. χ. ἔπειθ-σα = ἔπεισα — ἐγύμναδ-σα = ἐγύμνασα.

Ἐνεργητικός ἄοριστος β'.

Ὁ ἄοριστος αὐτὸς ἔχει κατάληξιν **ον** ἀντὶ **σα** ὅπως ὁ παρατατικός καὶ κλίνεται εἰς τὴν ὀριστικὴν ὅπως ὁ παρατατικός. Εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ὅπως ὁ ἐνεστώς· π. χ. ἔμαθον, ἔφαγον.

Εἰς τὸ Ἀπαρέμφατον καὶ εἰς τὴν Μετοχὴν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν π. χ. μαθεῖν, μαθῶν.

Εἰς τὴν Προστακτικὴν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν, μόνον οἱ ἀόριστοι : ἦλθον, εὗρον, εἶδον, ἔλαβον, εἶπον, καθὼς : ἐλθέ, εὗρέ, ἴδέ, λαβέ, εἰπέ.

Ὅριστική : ἔμαθον, ἔμαθες, ἔμαθε—ἐμάθομεν, ἐμάθητε, ἔμαθον.

Υποτακτική : νὰ μάθω, νὰ μάθης, νὰ μάθη, νὰ μάθωμεν, νὰ μάθητε, νὰ μάθουν.

Προστακτική : μάθε, ἄς μάθη, μάθητε, ἄς μάθουν.

Ἀπαρέμφατον : μαθεῖν. — Μετοχή : ὁ μαθῶν, ἡ μαθοῦσα, τὸ μαθόν.

Γύμνασμα. Νὰ κλιθοῦν οἱ : ἔφαγον, εἶπον, ἔλαβον, ἔπαθον, ἔφυγον.

Παθητικὸς ἀόριστος α' καὶ β'.

Ὁ Παθητικὸς ἀόριστος α' ἔχει τὰς καταλήξεις : - θην - θης - θη - θημεν - θητε - θησαν π. χ. ἐσώθην, ἐλύθην.

Ὁ Παθητικὸς ἀόριστος β' ἔχει τὰς καταλήξεις : - ην - ης - η - ημεν - ητε - ησαν π. χ. ἐφάνην, ἐκόπην.

Κλίνεται ὅπως ὁ Παθητικὸς ἀόριστος α' χωρὶς θ ὡς ἐξῆς :

Ὅριστική : ἐφάνην, ἐφάνης, ἐφάνη, ἐφάνημεν, ἐφάνητε, ἐφάνησαν.

Υποτακτική : νὰ φανῶ, νὰ φανῆς, νὰ φανῆ, νὰ φανῶμεν, νὰ φανῆτε, νὰ φανοῦν.

Εὐκτική : εἶθε νὰ φανῶ, εἶθε νὰ φανῆς, εἶθε νὰ φανῆ,

εἶθε νὰ φανῶμεν, εἶθε νὰ φανῆτε, εἶθε νὰ φανοῦν.

Προστακτική : φάνηθι, ἄς φανῆ.

φάνητε, ἄς φανοῦν.

Ἀπαρέμφατον : τὸ φανῆναι.

Μετοχή : ὁ φανεῖς, ἡ φανεῖσα, τὸ φανέν.

Μόνον εἰς τὸ β' πρόσωπον τῆς Προστακτικῆς λαμβάνει τὴν κατάληξιν θι π. χ. φάνηθι, πνίγηθι.

Γύμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται οἱ παθητικοὶ ἀόριστοι β' : ἐδά-
ρην (δέρομαι), ἐτάφην (θάπτομαι), ἐκλάπην (κλέπτομαι), ἐφθά-
ρην (φθειρομαι), ἐστράφην (στρέφομαι) καὶ ἄλλοι.

Μέσος ἀόριστος β'.

Ὁ Μέσος ἀόριστος β' ἔχει εἰς τὴν Ὅριστικὴν τὰς καταλήξεις τοῦ

παρατατικοῦ. Εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώ-
τος. Κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ὀριστική : ἐγενόμην, ἐγένεσο, ἐγένετο.

ἐγενόμεθα, ἐγένεσθε, ἐγένοντο.

Υποτακτική : νὰ γένωμαι, νὰ γένησαι, νὰ γένηται.

νὰ γενώμεθα, νὰ γένησθε, νὰ γένωνται.

Εὐκτική : εἶθε νὰ γένωμαι, εἶθε νὰ γένησαι κ. λ. π.

Προστακτική : γενοῦ, ἄς γένηται.

γένεσθε, ἄς γένωνται.

Ἀπαρέμφατον : τὸ γενέσθαι.

Μετοχή : ὁ γενόμενος, ἡ γενομένη, τὸ γενόμενον.

Γόμνασμα. Ὅμοίως κλίνονται : ἐλιπόμην (λείπομαι), ἤσθόμην
(αἰσθάνομαι), ἐλαβόμην (λαμβάνομαι).

Ἀσκήσεις ἀόριστου α' καὶ β' (Ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ).

Γόμνασμα 1. Νὰ σχηματισθῆ ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος α' τῶν
ρημάτων : παίζω, κτίζω, τρέχω, ἀπλώνω, βασιλεύω, γράφω,
ἀκούω, ἀνοίγω, ποτίζω, βαδίζω.

Γόμνασμα 2. Νὰ σχηματίσετε τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον β' τῶν
ρημάτων : μανθάνω, φεύγω, πίνω, βλέπω, πάσχω, λυμβάω
κάμνω, ἔρχομαι, λέγω, εὐρίσκω.

Γόμνασμα 3. Σχηματίσατε τὸν παθητικὸν ἀόριστον α' τῶν
ρημάτων : σώζομαι, σηκώνομαι, κτίζομαι, τιμῶμαι, λούζομαι,
καλύπτομαι, ρίπτομαι, στολίζομαι, παιδεύομαι, λύομαι, πλύνω-
μαι, κρίνομαι.

Γόμνασμα 4. Νὰ σχηματίσετε τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' τῶν
ρημάτων : φθείρομαι, σπείρομαι, κόπτομαι, γράφομαι, κλέπτομαι,
πνίγομαι, ἐκπλήττομαι, φαίνομαι, στρέφομαι.

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Τὰ ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου εἶναι 4 : *πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδε-
σμος καὶ ἐπιφώνημα.*

1. Προθέσεις.

Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ — εἰς τὰς Ἀθήνας — πρὸ τοῦ Σχολείου.

Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, πού τίθενται πρὸ τῶν ὀνο-
ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μάτων ἢ ἐνώνονται μὲ αὐτά, διὰ τὰ συμπληρώσουν τὴν ἔννοιαν τῆς προτάσεως.

Εἶναι δύο εἰδῶν: *Κύρια* καὶ *Καταχρηστικά*.

Α'. Αἱ *κύρια* εἶναι 18: (Μονοσύλλαβοι καὶ δισύλλαβοι).

Αἱ *μονοσύλλαβοι* εἶναι 6: ἐν-εἰς-ἐκ (ἐξ)-σὺν-πρὸς-πρὸ.

Αἱ *δισύλλαβοι* εἶναι 12: ἀνά-κατὰ-διὰ-μετὰ-παρὰ-ἀντί-ἀμφι-ἐπί-περὶ-ἀπὸ-ὑπὸ-ὑπὲρ.

Β'. Αἱ *καταχρηστικά* εἶναι: ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλὴν, ἔνεκα, μὰ κτλ.

Αἱ *προθέσεις* ἐν καὶ σὺν

Τὸ ν τῶν προθέσεων ἐν καὶ σὺν ἂν εὐρεθῇ :

1) Πρὸ τῶν χειλοφώνων (π. β. φ.) γίνεται μ' π. χ. συν-πονῶ = *συμπονῶ*, συν-βάλλω = *συμβάλλω*, συν-φέρει = *συμφέρι*.

2) Πρὸ τῶν οὐρανισκοφώνων (κ. γ. χ.) καὶ τοῦ ξ, γίνεται γ' π. χ. συν-γενῆς = *συγγενῆς*, συν-χωρῶ = *συγχωρῶ*, συν-ξέω = *συγξέω*.

3) Πρὸ τῶν ὑγρῶν (λ. μ. ρ.) ἀφομοιώνεται π. χ. ἐν-μένω = *ἐμμένω*, συν-λέγω = *συλλέγω*, συν-ροῦ = *συρροῦ*.

4) Τὸ ν τῆς προθέσεως ἐν πρὸ τοῦ ρ δὲν ἀφομοιώνεται π. χ. ἐν-ρίπτω = *ἐνρίπτω*.

5) Τὸ ν τῆς σὺν γίνεται σ ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ σ καὶ ἀκολουθῇ φωνῆεν: συν-σωρεύω = *συσσωρεύω* — συν-σίτιον = *συσσίτιον*.

Ἀποβάλλεται ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ σ καὶ ἀκολουθῇ ἀμέσως ἄλλο σύμφωνον καθὼς καὶ πρὸ τοῦ ξ' π. χ. συν-στέλλω = *συστέλλω*, σύν-ζῶ = *συζῶ* σύν-ζυγος = *σύζυγος*. κλπ.

6) Ἡ ἐκ λέγεται καὶ ἔξ ἂν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν π. χ. ἐκ Λαρίσης — ἐξ Ἀθηνῶν.

Γύμνασμα 1. Ἐνώσατε τὰς παρακάτω λέξεις. Προσέξατε τὸ ν : συν-λογίζομαι, ἐν-παίζω, ἐν-μισθος, συν-πλοκή, συν-μαθητής, συν-πίπτει, συν-πληρώνω, σύν-ριζα, συν-καλῶ, σύν-κρουσις, ἐν-βάλλω, σύν-χρονος, συν-φωνία, σύν-ζυγος.

Γύμνασμα 2. Χωρίσατε τὰς κάτωθι λέξεις :

Συλλυποῦμαι, συζήτησις, ἐγκλείω, σύστασις, ἔλλειψις, συσκότισις, ἔγγονος, σύσσωμος, συγκολλῶ, μετέχω, ἀπεύχομαι, ἔμισθος, συσπουδαστής, συγχωρῶ, ὑφήλιος.

2. Ἐπιρρήματα.

Βάδιζε ἀργά — ἀδίκως περιμένεις — αὔριον θὰ γράψω.

Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, πού συμπληρώνουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ρήματος κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν.

Τὰ ἐπιρρήματα εἶναι 4 εἰδῶν :

1) Τοπικά, πού φανερώνουν τόπον καὶ εἶναι τὰ : ἐδῶ, ἐνταῦθα, παντοῦ, πλησίον, ἐκεῖ, ἐκεῖθεν, ἐγγύς, ἄνω, κάτω, πέραν, ἀπέναντι, ἔξω, ἀλλαχοῦ, οἴκοθεν, οὐδαμόθεν κλπ.

2) Χρονικά, τὰ ὅποια φανερώνουν χρόνον καὶ εἶναι : τότε, πρῶτ', ποτέ, ἀργά, χθές, σήμερον, τώρα, ἔπειτα, πάντοτε, ἐφέτος, πρῖν, εὐθύς κ. λ. π.

3) Τροπικά, πού φανερώνουν τρόπον καὶ εἶναι τὰ : καλῶς, κακῶς, ταχέως, ἀδίκως, σωρηδόν, εὐσεβῶς, δῆθεν, ἑλληνιστὶ κ.λ.π.

4) Ποσοτικά, πού φανερώνουν ποσόν καὶ εἶναι τὰ : ὀλίγον, πολύ, πολλάκις, πεντάκις, δεκάκις, μάλιστα, ἐλάχιστα.

Γύμνασμα 1. Γράψατε μόνοι σας 5 ἐπιρρήματα ἀπὸ κάθε εἶδος.

Γύμνασμα 2. Χωρίσατε τὰ παρακάτω ἐπιρρήματα καὶ γράψατε κάθε εἶδος χωριστά : (τοπικά, τροπικά, χρονικά, ποσοτικά).

δωρεάν, αὔριον, ἐπιμελῶς, ἐνωρίς, δικαίως, δυστυχῶς, ἀσεβῶς, ἄνωθεν, ἀμισθί, ἐφέτος, κατόπιν, ἐγκαίρως, ἔξω, μακράν, ἐλάχιστον, εὐπειθῶς, κάπου, — ποῦ, τότε, πλησίον—ἀμέσως.

Γύμνασμα 3. Γράψατε φράσεις ἀπὸ τὰ παραπάνω ἐπιρρήματα, πού νὰ προσδιορίζουν ἓνα ρῆμα π.χ. ἐργάζομαι δωρεάν—θὰ φύγω αὔριον, ἐμοιράσθησαν δικαίως.

3. Σύνδεσμοι.

Ἦλθε καὶ ἔφαγε. Ἐὰν μελετᾷς θὰ προβιβασθῆς.

Δὲν ἔχεις ὠραῖο σῶμα, διότι δὲν κάμνεις γυμναστικήν.

Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, πού συνδέουν λέξιν μὲ λέξιν καὶ πρότασιν μὲ πρότασιν. Εἶναι πολλῶν εἰδῶν :

1) Συμπλεκτικοί : καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ, ἀλλά, καί.

2) Διαζευκτικοί : ἢ - ἢ, εἴτε - εἴτε.

3) Ἀντιθετικοί : μὲν, δέ, ἀλλά, ὅμως, καίτοι, καίπερ, ἀλλ' ὅμως, μολονότι, ἂν καί.

4) Συμπερασματικοί : λοιπόν, ὥστε, ἄρα, ὅθεν.

5) Ὑποθετικοί : ἐάν, ἂν.

6) Χρονικοί : όταν, ὅτε, ἕως, ἀφοῦ, πρίν, ἐνῶ, ἐνόσω, μέχρι, μέχρις οὔ, ἄμα, ἀφ' ὅτου.

7) Αἰτιολογικοί : διότι, ἐπειδή, ὅτι.

8) Τελικοί : ἵνα, ὅπως, νά, διά.

9) Εἰδικοί : ὅτι, ὡς.

Γύμνασμα. Ἀπό τὸ βιβλίον σας γράψατε ὅσους συνδέσμους ἔχει τὸ μάθημά σας καὶ ἀναγνωρίσατε καὶ τί εἶδος εἶναι κάθε σύνδεσμος.

4. Ἐπιφωνήματα.

Ἄλλοίμονον εἰς τρὺς πτωχοῦς. ὦ πόσον φοβοῦμαι. **Εὔγε** φίλε μου.

Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, ποὺ φανερώουν χαράν, λύπην, θαυμασμόν, ἔπαινον, ἐκπληξιν κ. λ. π.

Τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὰ θαυμαστικά, ποὺ ἐκφράζουν θαυμασμόν, ἐκπληξιν : ὦ, ἄ, πωπώ !

2) Αὐτὰ ποὺ ἐκφράζουν λύπην ἢ πόνον: φεῦ, οἴμοι, ἄλλοίμονον, ἄχ.

3) Τὰ γελαστικά : ἄ, ἄ-- χά, χά, χά.

4) Τὰ προιτροπικά : εὔγε — μπράβο.

5) Τὸ κλητικόν : ὦ.

Γύμνασμα. Γράψατε 10 φράσεις μὲ δέκα διάφορα ἐπιφωνήματα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον : Πωπὼ τί ἔπαθα ! Εἴθε νὰ κερδίσω Ἄλλοίμονόν σου ! κ. λ. π.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Α'. Παραγωγή.

Αἱ λέξεις, πού μεταχειριζόμεθα εἶναι δύο εἰδῶν : *Πρωτότυποι* καὶ *Παράγωγοι*.

Πρωτότυποι εἶναι ἐκεῖναι αἱ λέξεις, πού δὲν γίνονται ἀπὸ ἄλλες, ἀλλὰ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα καὶ τὴν κατάληξιν' π. χ. *Πόλι-ς* γράφ-ω.

Παράγωγοι λέγονται αἱ λέξεις πού παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις (ρῆματα, οὐσιαστικά, ἐπίθετα)' π. χ. ἀπὸ τὸ *κρίνω* γίνεται τὰ: κρίσις, κριτής, κριτήριον. Ἐκ τῶν *δοῦλος* = δουλεύω, δουλεία. Ἐκ τῶν *εὐσεβής* = εὐσέβεια, *ἐπιμελής* = ἐπιμέλεια καὶ ἄλλα.

Β'. Σύνθεσις.

Ἀπλῆ λέγεται κάθε λέξις πρωτότυπος ἢ παράγωγος, πού σχηματίζεται μόνον ἀπὸ μίαν λέξιν, ἀπὸ τὸ θέμα τῆς καὶ τὴν κατάληξιν' π. χ. *πόλις*, γράφω.

Σύνθετος λέγεται ἢ λέξις, πού σχηματίζεται ἀπὸ δύο ἢ καὶ περισσοτέρας λέξεις' π. χ. *κακῆ* + *τύχη* = *κακότυχος*. *Λόγος* + *γράφω* = *λογογράφος*.

Ἡ πρώτη λέξις, λέγεται *πρῶτον συνθετικόν* καὶ ἡ δευτέρα *δευτέρον συνθετικόν*.

Καὶ τὸ *πρῶτον* καὶ τὸ *δευτέρον* συνθετικόν δύναται νὰ εἶναι ἄκλιτον (πρόθεσις-ἐπίρρημα) ἢ κλιτὸν (οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ρῆμα κλπ.)' π. χ. *φιλόπρονος* — *προφήτης* — *ἀκρόπολις* — *συμβάλλω*.

Γ'. Σύνταξις.

1. Ἀπλῆ πρότασις.

ὁ γεωργὸς εἶναι φιλότιμος — ὁ ξυλοκόπος εἶναι δυνατὸς

Ἀπλῆ λέγεται ἢ πρότασις, πού ἔχει ἓνα τέλειον νόημα.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τὸ συνθετικὸν ρῆμα καὶ ἀπὸ τὸ κατηγορούμενον.

1) Ὑποκείμενον λέγεται ἡ λέξις, πού φανερώνει ποιὸς κάμνει κάτι ἢ ποιὸς παθαίνει: π. χ. Ὁ Κώστας εἶναι ἐπιμελής. Τὸ μῆλον τρώγεται. Ὁ λέων εἶναι ζῶον. Ὁ κηπουρὸς ποτίζει.

2) Συνδετικὸν εἶναι τὸ ρῆμα εἶμαι, πού συνδέει τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον. Ὡς συνδετικὰ λαμβάνονται καὶ τὰ ῥήματα: γίνομαι — ὑπάρχω — φαίνομαι — ὀνομάζομαι καὶ ἄλλα· π. χ. Ἡ νύκτα εἶναι μεγάλη. Ὁ Σπῦρος φαίνεται κίτρινος.

3) Κατηγορούμενον λέγεται ἡ λέξις, πού φανερώνει τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα τοῦ ὑποκειμένου. Συνήθως εἶναι ἐπίθετον. Μπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι καὶ οὐσιαστικὸν καὶ ἀντωνυμία καὶ ἄλλα· π. χ. Ὁ Τάκης εἶναι καθαρὸς.—Ὁ λέων εἶναι ζῶον.—Τὸ τετραδίον εἶναι ἰδικόν μου.

Γύμνασμα 1. Σχηματίσατε ὃ ἀπλᾶς προτάσεις μὲ κατηγορούμενον ἐπίθετον, ὃ μὲ κατηγορούμενον οὐσιαστικόν.

Γύμνασμα 2. Σχηματίσατε ὃ προτάσεις μὲ τὰ ἄλλα συνδετικὰ ἔκτος ἀπὸ τὸ εἶμαι.

2. Σύνθετος πρότασις.

Ἀπλαιῖ προτάσεις

Σύνθετοι προτάσεις

Ὁ ἥλιος φωτίζει

Ὁ ἥλιος φωτίζει τοὺς ἀνθρώπους
Ὁ ἥλιος φωτίζει τοὺς ἀνθρώπους
εἰς τὴν γῆν.

Ἡ ἡμέρα εἶναι βροχερὴ

Ἡ ἡμέρα εἶναι πολὺ βροχερὴ
Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι πολὺ
βροχερὴ

Σύνθετος λέγεται ἡ πρότασις, πού ἔκτος ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, τὸ συνδετικὸν καὶ τὸ κατηγορούμενον, ἔχει καὶ ἄλλας λέξεις. Αἱ λέξεις αὐταί, πού συμπληροῦν καλῦτερον καὶ ἀκριβέστερον τὸ ρῆμα καὶ τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ κατηγορούμενον λέγονται *προσδιορισμοί*. Εἶναι πολλῶν εἰδῶν προσδιορισμοί.

1) Ἀντικείμενον λέγεται τὸ πρόσωπον, ζῶον, ἢ πρᾶγμα, πού μεταβαίνει ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος· π. χ. ὁ ἥλιος φωτίζει τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ κηπουρὸς ποτίζει τὸν κήπον.

2) Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, πού προσδιορίζουν τὸ ρῆμα κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν· π. χ. ἔρχομαι ταχέως—ἔφαγον πολὺ — ἤλθον χθές.

3) Οἱ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί, πού προσδιορίζουν ἐπίσης τὸ ρῆμα· π.χ. πηγαίνω εἰς τὴν οἰκίαν—Μελετῶ μετὰ προσοχῆς.—Ὁ Ἐκτωρ ἐφρονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως.

4) Μετοχικοί προσδιορισμοὶ τοῦ ρήματος· π.χ. Φοβούμενοι τὰ δυστυχήματα δὲν ταξιδεύομεν.—Ἐφυγον γελῶντες.—Οἱ ναῦται ζοῦν ἀλιεύοντες εἰς τὴν θάλασσαν.

5) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, πού προσδιορίζουν τὸ ὑποκείμενον· π.χ. ὁ καλὸς κηπουρὸς ποτίζει—ὁ ἐπιμελὴς μαθητὴς ἔχει καθαρὰ τὰ τετράδιά του.

Ἡ σύνθετος πρότασις δύναται νὰ ἔχη καὶ περισσότερα ἀπὸ ἓνα ὑποκείμενα, ἀντικείμενα ἢ κατηγορούμενα· π.χ. Ὁ Τάκης καὶ ὁ Νίκος εἶναι μαθηταί. —Ὁ Λέων εἶναι ἰσχυρὸς καὶ ὠραῖος.

3. Λόγος.

Ἡ Μαρία εἶναι λυπημένη.

Ἡ Μαρία εἶναι λυπημένη διότι ἡ μητέρα της εἶναι ἀσθενής.

Ὁ Κώστας θὰ παίξῃ.

Ὁ Κώστας θὰ παίξῃ, ἂν τὸν ἀφήσῃ ἡ μητέρα του.

Λόγος λέγεται ἡ κατάλληλος πλοκὴ πολλῶν προτάσεων. Εἰς τὸν λόγον ἔχομεν δύο εἰδῶν προτάσεις: κυρίας καὶ δευτερευούσας ἢ ἐξηρητημένας.

α') *Κύριαι*. Κυρία λέγεται μία πρότασις, πού ἐκφράζει τέλειον νόημα, χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἄλλην· π.χ. Ἡ Μαρία εἶναι λυπημένη.—Ὁ Κώστας θὰ παίξῃ.

Αἱ κύριαι προτάσεις συνδέονται μεταξὺ των μὲ συμπλεκτικούς, διαζευκτικούς, ἀντιθετικούς καὶ συλλογιστικούς συνδέσμους. Ἡ σύνδεσις αὐτὴ λέγεται κατὰ παράταξιν· π.χ. Ὁ καλὸς γεωργὸς ὀργώνει τὸ κτῆμα του καὶ περιμένει βροχὴν.—Ὁ ἐπιμελὴς μαθητὴς ἢ θὰ μελετᾷ ἢ θὰ γράφῃ.

β') *Δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη* λέγεται μία πρότασις, ἡ ὁποία μόνη της δὲν ἔχει πλῆρες νόημα, ἀλλὰ συμπληρῶνει τὴν ἔννοιαν μιᾶς κυρίας προτάσεως· π.χ. Ἡ μητέρα εἶναι λυπημένη διότι ἡ Μαρία εἶναι ἀρρωστη.—Ὁ Κώστας θὰ παίξῃ, ἂν τὸν ἀφήσῃ ἡ μητέρα του.

Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις συνδέονται μὲ τὰς κυρίας προτάσεις, πού προσδιορίζουν, μὲ ἓνα σύνδεσμον.

Ἡ σύνδεσις αὕτη λέγεται καθ' ὑπόταξιν.

Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις λαμβάνουν τὸ ὄνομα τοῦ συνδέσμου, πὺν τὰς συνδέει μὲ τὴν κυρίαν πρότασιν καὶ εἶναι :

1) Χρονικαὶ δευτερεύουσαι· π. χ. Ἐγραφόν, ὅταν ἦλθε ὁ Τάκης.

2) Ὑποθετικαὶ· π. χ. Θὰ ἔλθω εἰς τὸ σχολεῖον, ἂν εἶμαι καλά.

3) Αἰτιολογικαὶ· π. χ. Ἀπουσίασα σήμερον, διότι ἦμην ἀσθενής.

4) Τελικαὶ· π. χ. Ὁ γεωργὸς ἐργάζεται, διὰ νὰ θρέψῃ τὰ παιδιὰ του.

5) Ἀναφορικαὶ· π. χ. Τὸ χαμομήλι εἶναι φυτόν, πὺν φυτρώνει μόνον του.

6) Συμπερασματικαὶ· π. χ. ἔφαγα τόσον πολὺ, ὥστε ἠσθένησα.

7) Ἐναντιωματικαὶ· π. χ. Σὲ ἀκούω, ἂν καὶ δὲν σὲ βλέπω.

Ὅλαι αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις χωρίζονται ἀπὸ τὰς κυρίας πάντοτε μὲ κόμμα· π. χ. θὰ ἀσθενήσῃς, ἂν δὲν φυλαχθῆς.

Γύμνασμα 1. Τρέψατε τὰς κάτωθι ἐνεργητικὰς προτάσεις εἰς παθητικὰς ὡς ἐξῆς :

Οἱ Ἀθηναῖοι διώρισαν τὸν Μιλτιάδην στρατηγόν = Ὁ Μιλτιάδης διωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός. — Ἡ κακὴ λέξις βλάπτει πάντοτε τὰ παιδιά. — Οἱ στρατιῶται ἔτρεψαν τοὺς πολεμίους εἰς τὰ ὄρη. — Τὸ νερὸ σκεπάζει τὰς πεδιάδας. — Κατηγοροῦμεν τοὺς ἀτάκτους μαθητάς.

Γύμνασμα 2. Ὀνομάσατε τὰς κάτωθι δευτερεύουσας προτάσεις ἀπὸ τοὺς συνδέσμους τῶν:

Εἶναι τελείως τυφλός, ὁ ἄνθρωπος πὺν δὲν βλέπει. — Πρόσεχε νὰ μελετᾷς, διὰ νὰ μὴ χάσῃς τὸν χρόνον σου. — Ἄν εἶσαι ἀκάθαρτος, ἀσφαλῶς θὰ ἀρρωστήσῃς. — Εἶχον ἀρχίσει μάθημα, ὅταν ἐφθασα εἰς τὸ σχολεῖον. — Κάμνομεν γυμναστικὴν, διὰ νὰ ἔχωμεν ὠραῖα καὶ γερὰ σώματα.

Δὲν θὰ παίξω μαζί σου, διότι δὲν παίζεις καλά. — Μάθαινε καλά τὴν Γραμματικὴν σου, διὰ νὰ ὀμιλῆς καὶ νὰ γράφῃς χωρὶς λάθη.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Τεχνολογία λέγεται ἡ τελεία ἀναγνώρισις μιᾶς λέξεως.

1) Εἰς τὸ ὄνομα ἀναγνωρίζομεν: τὸ γένος, τὸν ἀριθμόν, τὴν πτώσιν καὶ τὴν κλίσιν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Παράδειγμα. Τὸν κῆπον: Εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν, γένους ἀρσενικοῦ, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, πτώσεως αἰτιατικῆς καὶ κλίσεως τῆς δευτέρας. Ὀνομαστικὴ δὲ κῆπος.

2) *Εἰς τὸ ρῆμα ἀναγνωρίζομεν:* τὸν χρόνον, τὴν ἐγκλισιν, τὴν φωνήν, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ πρόσωπον.

Παράδειγμα. Ἐκόψαμεν: Εἶναι ρῆμα. Χρόνον ἀορίστου, ἐγκλίσεως ὀριστικῆς, φωνῆς ἐνεργητικῆς, ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ, προσώπου πρώτου, τοῦ ρήματος κόπτω.

Γύμνασμα. Τεχνολογήσατε τὰς κάτωθι προτάσεις:

Ὁ γενναῖος στρατιώτης ἐτραυματίσθη τότε καὶ ἔπεσε μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας του. — Ὁ σύντροφός του τὸν ἐβοήθησε νὰ δέσῃ τὸ τραῦμα. — Οἱ καλοὶ νοσοκόμοι ἀμέσως τὸν μετέφεραν εἰς τὸ πρόχειρον νοσοκομεῖον. — Τώρα ἔγινε καλά.

ΤΕΛΟΣ

ΤΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

	Σελ.
<i>Γράμματα-Φθόγγοι</i>	3
Λόγος-Πρότασις	3
Λέξεις	3
Συλλαβαί	4
Γράμματα	4
Φωνήεντα	5
Σύμφωνα	5
Δίφθογγοι	6
Συλλαβισμός	6
Τόνοι	7
Εἶδη λέξεων ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν	8
Ἄτονοι λέξεις	8
Πνεύματα	8
<i>Πάθη Φωνηέντων</i>	9
Ἐκθλιψις	9
Ἀφαίρεσις	9
Κράσις	10
Συναίρεσις	10
Ἐγκλιτικαὶ λέξεις	10
Σημεῖα στίξεως	11

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

<i>Τὰ μέρη τοῦ λόγου</i>	12
Πτώσεις-γένη-ἀριθμοί	12
Θέμα-κατάληξις-χαρακτῆρ	12

ΚΑΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. <i>Ἄρθρα</i>	13
2. <i>Ὄνόματα Ὀυσιαστικά</i>	14
Κλίσις Ουσιαστικῶν	15
<i>Πρώτη Κλίσις</i>	15
Ἄρσενικά · θηλυκά εἰς α	17
Θηλυκά εἰς η	19
Συννηρημένα Α' Κλίσεως	20

Σελ.

<i>Δευτέρα Κλίσις</i>	21
Ἄρσενικά-θηλυκά-οὐδέτερα	21
Συννηρημένα Β' Κλίσεως	23
<i>Τρίτη Κλίσις</i>	23
Α'. 1) Φωνηεντόληκτα μὲ χα- ρακτῆρα υ-ω	24
2) Φωνηεντόληκτα εἰς -ις καὶ -ος -εως	25
3) Φωνηεντόληκτα εἰς-ευσ-εως -ους-οος	26
Β'. 1) Συμφωνόληκτα οὐρα- νισκόφωνα	27
2) Συμφωνόληκτα — χειλό- φωνα	28
3) Συμφωνόληκτα — ὀδοντό- φωνα	28
Ἄδοντόφωνα μὲ χαρ. νι	30
Ἐνρινόληκτα	31
Ἰγρόληκτα	33
Συγκοπτόμενα	34
Σιγμόληκτα μὲ χαρ. ς	34
Γενικοὶ κανόνες Γ' Κλίσεως	34
<i>Ἀνώματα καὶ Ουσιαστικά</i>	35
3. <i>Ἐπίθετα</i>	36
Βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων	37
Πῶς κλίνονται τὰ ἐπίθετα	39
Ἀνώματα ἐπίθετα	42
<i>Ἀριθμητικά</i>	43
4. <i>Ἄντωννμια</i>	45
Προσωπικαὶ	45
Δεικτικαὶ	46
Κτητικαὶ	46
Αὐτοπαθεῖς	47
Ἄλληλοπαθεῖς	48
Ἐρωτηματικαὶ	48
Ἄόριστος ἄντωννμια	48
Ἀναφορικαὶ	49

	Σελ.
<i>5. Ρήματα</i>	50
Διότητες του ρήματος	50
Φωναι του ρήματος	51
'Εγγλίσεις	51
Θέμα-χαρακτήρ-κατάληξις	52
Οί χρόνοι του ρήματος	53
Αὔξεις ρημάτων	54
<i>Κλίσις ρημάτων</i>	56
Βοηθητικά ρήματα	56
"Εχω και εἶμαι	56
Βαρύτονα εις ω	58
Παθητικὴ φωνή	61
Περισπώμενα εις ε-ω	62
" " " α-ω	62
" " " ό-ω	66
'Ενεργητ. ἀόριστος α'	67
'Ενεργητ. " β'	67
Παθητ. ἀόριστος α' και β'	68

	Σελ.
Β'. ΑΚΑΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	
1) Πρόθεσις	69
2) 'Επίρρημα	71
3) Σύνδεσμος	71
4) 'Επιφώνημα	72
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ	
<i>Α' Παραγωγή</i>	73
<i>Β' Σύνθεσις</i>	73
<i>Γ' Σύνταξις</i>	73
'Απλή πρότασις	73
Σύνθετος πρότασις	74
Λόγος (εἶδη προτάσεων)	75
Τεχνολογία	76

0020560748

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

